(183)

8

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA STRATEGII

Do użytku
służbowego

[redacted]

Egz. Nr 1

Gen. bryg. Wojciech BARAŃSKI

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII WOJENNEJ

(Skrypt wykładu)

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA DLA AKSP IM GEN BR K ŚWIERCZEWSKIEGO
016602
Nr ewid.

037671

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOW
AKADEMII SZTABU GENERALNE
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 37671

WARSZAWA STYCZEŃ 1971

(183)

8

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA STRATEGII

Do użytku
służbowego

[redacted]

Egz. Nr 1

Gen. bryg. Wojciech BARAŃSKI

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII WOJENNEJ

(Skrypt wykładu)

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA DZ.I
AON IM GEN.BR.K.ŚWIERCZEWSKIEGO
016602
Nr ewid.

037671
ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 37671

WARSZAWA STYCZEŃ 1971

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA STRATEGII

Zwkl. prot. 12657/

Do użytku służbowego

ZATWIERDZAM
SZEF SZTABU GENERALNEGO WP
gen. dyw. Bolesław CHOCHA
Wiceminister Obrony Narodowej

[redacted]

Egz. Nr 1

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII WOJENNEJ

(Skrypt wykładu)

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA AON IM. GEN. BR. K. ŚWIERCZEWSKIEGO
016602
Nr ewid.

Opracował
Z-ca Szefa Sztabu Generalnego
ds. Operacyjnych
gen. bryg. Wojciech BARAŃSKI

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 37671

WARSZAWA STYCZEŃ 1971

SPIS TREŚCI

W s t ę p

Strm

1. Przedmiot badań strategii wojennej 4
2. Klasyfikacja, charakter i sposoby wybuchu oraz periodyzacja współczesnych wojen 7
3. Wybrane kategorie i generalne zasady współczesnej strategii wojennej 35
4. Formy działań strategicznych 53
5. Strategiczne rozwijanie sił zbrojnych 62
6. Przygotowanie sił zbrojnych do wojny 72
7. Rola rodzajów sił zbrojnych we współczesnych konfliktach zbrojnych 80
8. Zasadnicze elementy operacji strategicznej na TDW 82

Z a k o ń c z e n i e

Z a ł ą c z n i k i :

1. Struktura współczesnej nauki wojennej - schemat
2. Sztuka wojenna - schemat
3. Europejski Teatr Wojny - mapa
4. Skład sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika na Europejskim Teatrze Wojny - tabela
5. Grafik pierwszego uderzenia jądrowego - schemat
6. Zasięg środków przenoszenia broni jądrowej - tabela
7. Operacja strategiczna na TDW.

---oOo---

W S T Ę P

Nauka wojenna stanowi system wiedzy o istocie wojny, siłach i środkach jej prowadzenia, wzajemnych związkach i uwarunkowaniach zjawisk zachodzących w trakcie wojny oraz zasadach i sposobach przygotowania i prowadzenia wojny w konkretnych warunkach historycznych.

Twórcą podstaw nauki wojennej państw wspólnoty socjalistycznej był założyciel pierwszego państwa socjalistycznego-Włodzimierz Lenin. Podstawy te zostały twórczo rozwinięte przez teoretyków radzieckich w okresie między pierwszą i drugą wojną światową, zaś po drugiej wojnie światowej do rozwoju nauki wojennej wnieśli swój wkład teoretycy i politycy wszystkich krajów socjalistycznych.

Do zasadniczych zadań współczesnej nauki wojennej państw socjalistycznych zalicza się: badanie praw rządzących wojną; studiowanie możliwości ekonomicznych i militarnych potencjalnego przeciwnika jego teorii wojennej i przygotowań do wojny; opracowanie założeń teoretycznych w zakresie przygotowania kraju do obrony na wypadek wojny, struktury organizacyjnej systemu obronnego i sił zbrojnych , uzbrojenia i przygotowania sił zbrojnych do prowadzenia działań wojennych oraz zasad wykorzystania sił zbrojnych w wojnie; opracowanie sposobów utrzymania w wymaganym stanie gotowości sił zbrojnych oraz sprawności całego systemu obronnego państwa; sposoby zapobiegania wybuchom konfliktu zbrojnego.

Współczesny zakres i treść nauki wojennej kształtował się wraz z rozwojem sposobów produkcji środków walki zbrojnej, charakteru wojny i metod jej prowadzenia. Będąc tak rozległą i obejmując wiele gałęzi wiedzy, nauka wojenna składa się z wielu samodzielnych dyscyplin naukowych.

Badaniem militarnej strony wojny zajmuje się sztuka wojenna, badaniem wojny w jej aspekcie polityczno-społecznym - ogólna teoria walki, socjologia wojny i wojska, psychologia wojskowa, a w aspekcie ekonomicznym - ekonomika wojenna.

Do technicznych dyscyplin nauki wojennej należą te dyscypliny, które zajmują się wynalazczością, doskonaleniem konstrukcji

i technologią produkcji różnego rodzaju uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego /artyleria, łączność, radiotechnika, radioelektronika, technika lotnictwa, technika pancerna, technika rakietowa, inżynieria wojskowa, fortyfikacja i inne/.

Ponadto w skład nauki wojennej wchodzą inne samodzielne dyscypliny naukowe: historia wojen i sztuki wojennej, dydaktyka wojskowa i metodyka szkolenia wojsk, administracja wojskowa, geografia wojenna i inne.

W wyniku teoretycznego uogólnienia doświadczeń minionych wojen ukształtowała się sztuka wojenna, podstawowa dyscyplina nauki wojennej, obejmująca teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań wojennych o różnej skali. Sztuka wojenna ze względu na zakres badań dzieli się na strategię wojenną, sztukę operacyjną i taktykę. Sztuka wojenna, podobnie jak cała nauka wojenna, jest jednolita i niepodzielna w aspekcie teorii i praktycznego ukierunkowania. Wszystkie trzy części składowe sztuki wojennej są ze sobą powiązane i wzajemnie uwarunkowane. Każda z nich zachowuje określoną samodzielność badając tę dziedzinę zjawisk, która wchodzi w jej zakres, ale zarazem służą sobie teoretyczną inspiracją i praktyczną weryfikacją.

Treścią niniejszego opracowania jest strategia wojenna. Termin ten pochodzi od greckiego słowa "strategio" - co oznacza dowództwo, plan wojny. Strategia stanowi główne ogniwo sztuki wojennej i jest nadrzędną w stosunku do sztuki operacyjnej i taktyki. W aktualnym rozstawieniu sił politycznych na arenie światowej, strategię wojenną poszczególnych krajów cechuje w większym lub mniejszym stopniu zorganizowany koalicyjny charakter. Ostrość koalicyjnego charakteru strategii wojennej danego kraju, zależna jest od zbieżności interesów i celów polityczno-strategicznych grupy państw oraz stopnia i formy zrzeszenia krajów w ramach koalicji lub skali uzależnienia poszczególnych krajów od państwa będącego głównym w danym regionie świata.

W państwach wchodzących w skład agresywnego bloku NATO obowiązuje, przyjęta oficjalnie przez koła rządzące i dowództwa wojskowe tych krajów, amerykańska strategia wojenna - poprzednio

"strategia zmasowanego odwetu", a aktualnie "strategia [illegible]tycznego reagowania" z jej najnowszą mutacją tzw. "strategi[illegible] inicjatywy". Stanowi ona w tych państwach wiążącą podstawę teoretyczno-polityczną w całokształcie ich przygotowań wojennych. Z tych względów niezmiernie trudno jest doszukać się nawet w takich państwach jak NRF, Wielka Brytania lub Włochy dostrzegalnych cech charakterystycznych w ich"narodowych "strategiach wojennych. Jedynie Francja, po wystąpieniu z organizacji wojskowej NATO, zaprezentowała w latach sześćdziesiątych odrębne w swym ukierunkowaniu poglądy strategiczne w postaci tzw. "strategii wielu azymutów" i ostatnio lansowanej bardziej zbliżonej do strategii wojennej NATO-"strategii działania".

Polska strategia wojenna, podobnie jak strategia innych krajów socjalistycznych zespolonych w Układzie Warszawskim, korzystając z bogatego dorobku radzieckiej strategii wojennej, kształtowała się wraz z rozwojem naszego kraju i jego ludowych sił zbrojnych.

W odróżnieniu od państw NATO, w których obowiązuje narzucona im z różnych względów przez USA strategia wojenna tego państwa, strategia wojenna krajów wspólnoty socjalistycznej jest produktem wytworzonym i stale rozwijanym przez wszystkich uczestników sprzymierzonych w ramach Układu Warszawskiego. Dlatego też i nasza strategia wojenna składa się z dwóch pierwiastków - koalicyjnego i narodowego.

Koalicyjny charakter naszej strategii wojennej wynika z przynależności Polski do wspólnoty socjalistycznej i naszych sił zbrojnych do Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw - sygnatariuszy Układu Warszawskiego oraz ze wspólnych celów polityczno-militarnych. Koalicyjny charakter strategii wojennej przejawia się w uzgodnieniu poglądów teoretycznych na podstawowe założenia strategii, jednolitym rozumieniu celów i podziale zadań strategicznych sił zbrojnych poszczególnych państw w wypadku imperialistycznej agresji przeciwko jednemu lub wszystkim państwom koalicji socjalistycznej oraz w realizowaniu uzgodnionych przedsięwzięć z zakresu budownictwa sił zbrojnych i przygotowań obronnych, w poszczególnych krajach, jako części składowych pomnażających potencjał obronny całej wspólnoty socjalistycznej.

Narodowy charakter naszej strategii wynika z położenia geograficzno-wojskowego w Europie, potencjału ekonomicznego i moralnego, tradycji w sferze narodowo-militarnej oraz w pewnym sensie ze specyfiki zadań strategicznych realizowanych w ramach koalicji. Narodowy charakter strategii wojennej wyraża się, stosownie do powyższego, odmiennym formułowaniem niektórych zasad strategii wojennej oraz specyficznym rozwiązywaniem pewnych problemów strategicznych z zakresu przygotowań obronnych państwa /np. obrona terytorium kraju, obrona powietrzna, kierowanie państwem w czasie wojny/ i budownictwa sił zbrojnych /np. system mobilizacji, reżimu gotowości bojowej/.

Niniejsze opracowanie zawężone do wybranych podstawowych założeń współczesnej strategii wojennej w ujęciu zarówno koalicyjnym jak i narodowym, ma stanowić pomoc naukową w rozszerzeniu i pogłębieniu tej złożonej problematyki jaka została przedstawiona uczestnikom kursu w wykładzie. Jest ona zarazem pierwszą próbą popularnego przedstawienia węzłowych zagadnień strategii wojennej w jej aktualnym kształcie.

1. PRZEDMIOT BADAŃ STRATEGII WOJENNEJ

Strategia wojenna - to system wiedzy o charakterze współczesnych wojen, sposobach i formach ich prowadzenia, prawach rządzących wojną, budownictwie sił zbrojnych oraz o przygotowaniu państwa do wojny w aspekcie militarnym. Strategia obejmuje również sferę działalności najwyższego kierownictwa wojskowo-politycznego i naczelnego dowództwa wojny, w zakresie przygotowania sił zbrojnych i ich wykorzystania do udaremnienia agresji i osiągnięcia celów wojny.

Treść strategii wojennej wypływa z rozstawienia sił na arenie światowej i zależna jest od celów politycznych państwa, poziomu rozwoju uzbrojenia, konkretnych zadań sił zbrojnych w wojnie. Te czynniki uwarunkowały zasadniczo nową treść strategii wojennej i wpłynęły na jej teoretyczne opracowanie.

Strategia ma swoją teorię i praktykę. Na podstawie teoretycznych i praktycznych założeń strategii powstają plany wojny i kampanii, określane są kierunki i rejony strategiczne, poszczególne

TDW i sposób działania na nich sił zbrojnych.

W skali strategicznej we współczesnych warunkach przy wykorzystaniu broni masowego rażenia można bezpośrednio osiągnąć zasadnicze cele wojny. Jednak dopiero suma zrealizowanych celów strategii, sztuki operacyjnej i taktyki - zapewni pełne zwycięstwo nad przeciwnikiem na TDW lub też na określonych kierunkach strategicznych.

Do kręgu problemów, którymi zajmuje się, bada i opracowuje strategia wojenna zaliczą się:

1. Warunki wybuchu oraz charakter przyszłej wojny.
2. Sposoby, formy prowadzenia działań strategicznych sił zbrojnych na poszczególnych TDW.
3. Teoretyczne podstawy planowania działań strategicznych sił zbrojnych.
4. Budownictwo sił zbrojnych, ich struktura oraz organizacja na wszystkich szczeblach dowodzenia.
5. Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych.
6. Wymagania w zakresie przygotowania państwa do wojny.
7. Zabezpieczenie stałej wysokiej gotowości bojowej i mobilizacyjnej sił zbrojnych.
8. Organizacja materiałowo-technicznego zabezpieczenia sił zbrojnych w wojnie i operacjach strategicznych na TDW.
9. Zasady kierowania siłami zbrojnymi i wojną w całości.
10. Studia nad charakterem i właściwościami TDW.
11. Wymagania w zakresie rozwoju uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego.
12. Strategiczne poglądy potencjalnego przeciwnika i jego możliwości prowadzenia wojny.

Badając warunki wybuchu i charakter wojen, strategia uwzględnia czynniki je określające, ocenia rozstawienie sił politycznych i prawdopodobny skład wrogich koalicji, ich położenie geograficzne, stan potencjału militarnego i ekonomicznego, środki i sposoby prowadzenia wojen, ich długotrwałość, natężenie i rozmach przestrzenny.

Stosownie do charakteru ewentualnej wojny, teoria strategii wojennej rozpatruje problemy budownictwa sił zbrojnych, zwracając szczególną uwagę na opracowanie działań strategicznych,

naukowo uzasadnionego planowania i określenia sił niezbędnych do zrealizowania zasadniczych strategicznych celów wojny, ustalenie składu i przygotowanie odwodów strategicznych, utworzenie zapasów środków materiałowo-technicznych, przyg owanie terytorium kraju jako TDW, organizację rozpoznania strategicznego.

Uwzględniając warunki wybuchu ewentualnej wojny oraz możliwe strategiczne cele wojny i zadania sił zbrojnych opracowuje się teorię ich strategicznego rozwinięcia.

Rozpatrując rodzaje sił zbrojnych i zasady ich budownictwa, strategia wojenna studiuje wymagania doktryny wojennej w stosunku do sił zbrojnych w związku ze zmieniającym się politycznymi i strategicznymi celami wojny i warunkami jej prowadzenia, bada czynniki określające przeznaczenie i zadania rodzajów sił zbrojnych, proporcje między nimi i perspektywy ich rozwoju.

Od ducha moralno-bojowego stanu osobowego sił zbrojnych w dużym stopniu zależne jest osiągnięcie zwycięstwa wojny. Dlatego strategia wojenna zajmuje się badaniem czynnika moralnego w działaniach wojennych i problemów organizacji przygotowania moralno-politycznego sił zbrojnych.

Strategia wojenna teoretycznie uzasadnia kierunki i perspektywy rozwoju uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego, opracowuje zalecenia co do systemów uzbrojenia,wychodząc z rozwoju nauki i techniki oraz ekonomicznych możliwości państwa, zadań sił zbrojnych w wojnie i konieczności zapewnienia wojskowo-technicznej przewagi nad prawdopodobnym przeciwnikiem.

Rosnąca groźba wykonania uderzenia przez przeciwnika przy pomocy środków powietrzno-kosmicznych wymaga, aby teoria strategii wojennej gruntownie badała problem organizacji i prowadzenia skutecznej obrony powietrznej i obrony terytorium kraju.

W oparciu o wnioski nauk ekonomicznych i studia potencjału ekonomicznego kraju,strategia wojenna bada organizację zabezpieczenia materiałowo-technicznego sił zbrojnych, opracowuje metody określania potrzeb materiałowych do prowadzenia wojny w całości i działań strategicznych sił zbrojnych na każdym teatrze działań wojennych oraz propozycje w zakresie rozmieszczenia organów yłowych sił zbrojnych i wielkości strategicznych i państwowych

rezerw środków materiałowych na wypadek wojny.

Badając problemy kierowania siłami zbrojnymi strategia wojenna opracowuje zalecenia co do możliwych form organizacji, struktury i funkcji organów dowodzenia, zasad i metod dowodzenia siłami zbrojnymi.

Studiując poglądy strategiczne potencjalnego przeciwnika, strategia wojenna bierze za punkt wyjścia cele polityczne wytyczone przez niego do zrealizowania w ewentualnej wojnie, ocenę jego możliwości militarnych, ekonomicznych i moralnych, istniejące doktryny wojenne i koncepcje strategiczne, możliwe sposoby rozpętania wojny i praktyczne przedsięwzięcia w zakresie jej przygotowania.

Należy podkreślić jedność i współzależność strategii wojennej i sztuki operacyjnej oraz wiodącą rolę strategii w sztuce wojennej.

Na treść praktycznej dziedziny strategii wojennej składa się działalność politycznego kierownictwa kraju oraz naczelnego dowództwa wojskowego w zakresie przygotowania kraju do obrony przed agresją, budownictwa sił zbrojnych, organizacji i prowadzenia działań strategicznych. Na podstawie wytycznych politycznego kierownictwa kraju i wychodząc z postanowień doktryny wojennej, naczelne dowództwo wojskowe opracowuje strategiczny zamiar i planuje strategiczne użycie sił zbrojnych, przygotowuje je w czasie pokoju i dowodzi nimi w czasie wojny.

2. KLASYFIKACJA, CHARAKTER I SPOSOBY WYBUCHU ORAZ PERIODYZACJA WSPÓŁCZESNYCH WOJEN

Jednym z pierwszoplanowych zadań strategii wojennej jest badanie i określanie charakteru przyszłych wojen oraz ich militarnych właściwości.

Określenie charakretu ewentualnej przyszłej wojny jest podstawowym i nader złożonym problemem doktryny i strategii wojennej. Od prawidłowości rozstrzygnięcia tego problemu zależy budownictwo sił zbrojnych i całokształt obronnych przygotowań państwa.

Toteż udzielenie odpowiedzi na pytanie do jakiej wojny należy się przygotować, z jakim przeciwnikiem będzie ona prowadzona, jakie zadania będą musiały wykonywać siły zbrojne, jakiego napięcia wymagać będzie wojna od całego narodu - ma kapitalne znaczenie. Trzeba zatem określić istotę wojny, poznać i obnażyć politykę wrogich państw i koalicji, zbadać stan ich sił zbrojnych, wyposażenie techniczne, możliwe sposoby i formy prowadzenia wojny.

Nauka marksistowsko-leninowska o wojnie i wojsku, stanowi podstawę prawidłowego określenia charakteru wojen i rozstrzygnięcia wszystkich problemów związanych z obronnym przygotowaniem kraju, budownictwem sił zbrojnych i opracowaniem zasad prowadzenia wojny w celu osiągnięcia zwycięstwa nad napastnikiem.

Wojna jest zjawiskiem społeczno-historycznym. Dlatego w celu określenia przyczyny wybuchu i istoty treści każdej wojny, trzeba w każdym wypadku ustalić charakter klasowy wojny, tj. z jakiego powodu została ona rozpętana, jakie klasy w niej biorą udział, jakie warunki historyczne i historyczno-ekonomiczne ją spowodowały.

Marksizm-leninizm rozpatruje wojnę jako bezpośrednią kontynuację polityki określonych państw i różnych klas wewnątrz nich, realizowanej środkami przemocy, tj. przy pomocy sił zbrojnych. Polityka państwa, jak wiadomo, określa cele wojny, bezpośrednio wpływa na jej wybuch, przebieg i wynik.

W związku z odkryciem i rozwojem broni jądrowej teoretycy burżuazyjni próbują twierdzić, że współczesna wojna rzekomo wymyka się spod kontroli polityki i dlatego nie może być jej kontynuacją. Takie wywody są próbą ukrycia agresywnego, antynarodowego charakteru polityki burżuazji monopolistycznej, dążenie do zdjęcia odpowiedzialności ze swoich rządów za przygotowania do rozpętania nowej wojny światowej, a jednocześnie osłabienia wysiłków narodów w ich walce o pokój.

Twierdzenia marksizmu-leninizmu odnoszące się do wojny, jako kontynuacji polityki państw i klas oraz kierującej roli polityki w czasie wojny, całkowicie zachowały swoją aktualność w stosunku do wojny jądrowej.

Pojawienie się broni jądrowej nie zmieniło politycznej, klasowej natury wojny. Jeśli bowiem imperializm rozpętałby nową wojnę światową przeciwko krajom socjalistycznym, to byłaby ona bezpośrednią kontynuacją reakcyjnej polityki zagranicznej i wewnętrznej państw imperialistycznych, jaką od wielu lat uprawiają koła rządzące USA, NRF, Anglii i innych państw imperialistycznych. Jedynym źródłem wojny we współczesnej epoce jest imperializm i w wypadku jej rozpętania, wspólnota krajów socjalistycznych będzie urzeczywistniać cele polityczne zmierzające do obrony i zdobyczy socjalizmu, likwidacji agresywnych bloków imperialistycznych i kapitalizmu jako systemu antynarodowego i antysocjalistycznego.

Klasyfikacja wojen współczesnych

Wojnie, podobnie jak każdemu zjawisku historycznemu, właściwe są określone cechy, które charakteryzują jej istotę, klasową naturę i treść.

Gruntowne poznanie i zrozumienie istoty i cech charakterystycznych wojny umożliwia określenie jej ukierunkowania, klasyfikowania wojen i pozwala - na tej podstawie - na ustalenie naszego do nich stosunku.

Marksizm-leninizm podkreśla wielkie znaczenie i konieczność naukowego klasyfikowania wojen i wskazuje, że nie rózróżmianie typów wojen jest błędne z teoretycznego punktu widzenia i szkodliwe praktycznie. Podstawę do klasyfikacji wojen stanowią: socjalno-polityczna istota wojny, środki zastosowane przez wojujące strony do jej prowadzenia, skala wojny w aspekcie ilości uczestniczących w niej państw i rozmachu przestrzennego, warunki rozpętania wojny, długotrwałość wojny i inne czynniki.

Analizując właściwości nowego okresu kapitalizmu - jego imperialistyczne stadium - i biorąc za punkt wyjścia stosunek sił klasowych oraz zadanie rewolucyjnego przeobrażenia społeczeństwa w interesie mas pracujących, Lenin po raz pierwszy opracował i uzasadnił naukową klasyfikację wojen epoki imperializmu według ich istoty politycznej. W szczególności wskazał on, że wojny mogą być sprawiedliwe i niesprawiedliwe, postępowe i reakcyjne, wojny klas postępowych i zacofanych, wojny zmierzające do utrwalenia ucisku i wojny w celu jego zrzucenia.

Wojna sprawiedliwa jest wojna prowadzone przez naród w imię wolności socjalnej i postępu, o wyzwolenie się od wyzysku i ucisku narodowego lub w celu obrony niezależności państwowej przed agresją imperialistyczną.

Do wojen sprawiedliwych we współczesnej epoce zaliczamy wojny prowadzone w obronie socjalizmu, narodowo-wyzwoleńcze i wojny domowe proletariatu z burżuazją.

Wojną niesprawiedliwą jest każda wojna rozpętana przez imperializm w celu zagarnięcia cudzego terytorium oraz ujarzmienia i ograbienia narodów innych państw. Niesprawiedliwe wojny imperialistyczne noszą reakcyjny charakter i są sprzeczne z postępem historycznym.

Do wojen niesprawiedliwych należą wojny państw imperialistycznych przeciwko krajom socjalistycznym, przeciwko narodom krajów kolonialnych, kontrewolucyjne wojny burżuazji przeciwko proletariatowi wewnątrz krajów kapitalistycznych oraz wojny zaborcze pomiędzy krajami kapitalistycznymi lub ich koalicjami.

Współczesny układ i rozstawienie sił klasowych na arenie światowej, wzrost agresywności polityki imperializmu i wzmagające się sprzeczności wewnątrz systemu kapitalistycznego, walki narodowo-wyzwoleńcze w krajach kolonialnych lub zależnych wskazują, że do podstawowych typów wojen w dobie współczesnej w zależności od ich istoty politycznej można zaliczyć:

a/ wojny między koalicjami państw o przeciwstawnych systemach socjalnych, tj. pomiędzy kapitalizmem i socjalizmem;

b/ wojny domowe między proletariatem i burżuazją wewnątrz krajów kapitalistycznych;

c/ wojny między kolonizatorami i narodami walczącymi o swoją niezależność;

d/ wojny między krajami kapitalistycznymi.

Możliwe są również wojny pomiędzy krajami rozwijającymi się sprowokowane przez imperialistów i rodzimą reakcję.

Następną ważną właściwość dla klasyfikacji wojen stanowi militarno-techniczna baza sił zbrojnych, tj. środków stosowanych

przez wojujące strony w wojnie.

W minionych wojnach światowych podstawowym środkiem była artyleria, czołgi, lotnictwo i siły marynarki wojennej, czyli tzw. zwykła, klasyczna broń. We współczesnych warunkach środki te są udoskonalane i szeroko nadal wykorzystywane. Jednak w drugiej połowie lat czterdziestych pojawił się nowy środek prowadzenia wojny - broń jądrowa. Masowe wprowadzenie tej broni do uzbrojenia wszystkich rodzajów sił zbrojnych, a przede wszystkim utworzenie broni jądrowej o przeznaczeniu strategicznym, doprowadziło do tego, że broń ta stała się głównym i decydującym środkiem rażenia. Burzliwy rozwój broni jądrowej pociągnął za sobą gruntowne zmiany w sposobach i formach prowadzenia wojny, stworzył warunki do osiągnięcia zdecydowanych celów politycznych w wojnie w krótkim czasie.

Wojna prowadzona z użyciem broni jądrowej nabrała jakościowo nowej treści, zasadniczo różnej od treści wojen minionych. Broń jądrowa i środki jej przenoszenia mogą być użyte odrazu na wszystkich TDW i do wykonania uderzeń na obiekty położone na innych kontynentach. Na równi z bronią jądrową nadal rozwijana i udoskonalana jest broń klasyczna, która pozwala na prowadzenie konwencjonalnych działań wojennych w szybszym tempie, aniżeli w przeszłości i napewno znajdzie ona również szerokie zastosowanie w wojnie nuklearnej. Licząc się z ogromnymi zniszczeniami jakie mogą powstać po obu stronach, każda z wojujących stron może uruchomić broń jądrową od samego początku lub w trakcie wojny rozpoczętej zwykłymi środkami rażenia.

Z powyższego wynika, że ze względu na zastosowane środki rażenia wojna może być:

a/ <u>jądrowa</u>, która rozpocznie się nieograniczonym użyciem broni jądrowej lub też użycie tej broni nastąpi w trakcie wojny rozpętanej zwykłymi klasycznymi środkami rażenia;

b/ <u>bezjądrowa</u>, konwencjonalna, która może być prowadzona tylko zwykłymi klasycznymi środkami rażenia.

Ważną cechą wojny jest ilość państw biorących w niej udział po obydwu stronach. Już w przeszłych wojnach działania wojenne

wciągały w swoją orbitę kilka kontynentów i znaczną część państw naszego globu. Tak na przykład, w pierwszej wojnie światowej uczestniczyło 36 państw z 1.050 milionów ludzi, co stanowiło 62% ludności kuli ziemskiej, a działania wojenne toczyły się na terytorium 14 państw. W drugiej wojnie światowej brało udział już 61 państw z ludnością 1.700 milionów ludzi. Ta wojna była prowadzona na terytorium 40 państw w Europie, na Bliskim Wschodzie, w Afryce Północnej, na Dalekim Wschodzie, w Azji Południowo-Wschodniej, na Atlantyku i Pacyfiku. W wojnie uczestniczyły wszystkie mocarstwa i główne państwa świata oraz znaczna ilość innych krajów. To sprawiło, że wojny te były wojnami światowymi.

Wojny w przeszłości były prowadzone zarówno pomiędzy poszczególnymi państwami, jak między koalicjami. Koalicje państw tworzone były bądź przed wybuchem wojny lub w trakcie jej trwania. Wojny światowe z reguły były prowadzone siłami zbrojnymi koalicji państw.

Aktualnie imperializm amerykański utworzył na wszystkich kontynentach agresywne bloki stanowiące militarno-polityczne koalicje państw kapitalistycznych, które już w czasie pokoju połączyły pod jednym dowództwem część swoich sił zbrojnych.

W minionych wojnach działania wojenne miały stosunkowo ograniczony rozmach przestrzenny i obejmowały zwykle terytorium krajów głównych przeciwników i ich sojuszników. Terytorium zaś niektórych państw uczestniczących w wojnie, pozostawało poza strefą działań wojennych wskutek znacznego ich oddalenia od teatrów działań wojennych /np. obszar USA w czasie drugiej wojny światowej/.

Względnie ograniczony rozmach przestrzenny wojen przeszłych był uwarunkowany zasięgiem działania użytych środków rażenia.

Broń rakietowo-jądrowa dysponuje nieograniczonym zasięgiem działania i użycie tej broni doprowadzi do gwałtownego wzrostu rozmachu przestrzennego w ewentualnej przyszłej wojnie.

W warunkach użycia tylko klasycznych środków rażenia, możliwe są wojny prowadzone na określonych obszarach /w strategicznym rejonie/. Takie wojny były i aktualnie są prowadzone. Na przykład

agresywna wojna prowadzona przez USA w Indochinach, objęła terytorium Wietnamu Południowego i krajów sąsiednich. Podobnie wojna na Bliskim Wschodzie objęła stosunkowo niewielkie terytorium.

W zależności od ilości krajów biorących udział w wojnie i rozmachu przestrzennego współczesne wojny mogą być :

a/ światowe, w których będą uczestniczyły z jednej strony wszystkie lub prawie wszystkie kraje wchodzące w skład bloków imperialistycznych oraz z drugiej strony - państwa tworzące wspólnotę socjalistyczną i ich sojusznicy; w wypadku użycia broni rakietowo-jądrowej takie działania wojenne nabiorą międzykontynentalnego rozmachu;

b/ lokalne - ograniczone-określona ilość państw uczestniczących po obu stronach, prowadzone w ograniczonych terytoriach i obszarach oraz ograniczone wykorzystywaną bronią.

Charakter i sposób wybuchu jądrowej wojny światowej

Określenie charakteru jądrowej wojny światowej, stanowi główną treść doktryny wojennej oraz najważniejszy problem badania przez filozofię marksistowsko-leninowską i naukę wojenną, a przede wszystkim przez strategię wojenną.

Naukowe przewidywanie możliwego charakteru ewentualnej przyszłej wojny, ma decydujące znaczenie dla właściwego określenia podstawowych kierunków w budownictwie sił zbrojnych i realizacji wszystkich przedsięwzięć z zakresu przygotowania kraju do obrony.

Broń jądrowa to nowy środek walki zbrojnej, o niespotykanej dotychczas sile niszczącej. Ludzkość nie zna praktycznych doświadczeń prowadzenia wojny jądrowej, ale dokładnie znane są właściwości bojowe tej broni i środków jej przenoszenia. Daje to możliwość, metodą naukowego przewidywania, określania możliwego charakteru ewentualnej wojny jądrowej i opracowania uzasadnionej teorii przygotowania i prowadzenia działań wojennych w takich warunkach.

Charakter wojny i sposoby jej prowadzenia bezpośrednio zależą od rozstawienia sił na arenie światowej, od polityki państwa,

od ustroju społecznego i poziomu rozwoju sił wytwórczych, od stanu ekonomiki oraz rozwoju uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego.

Główną treść, główny kierunek i główną właściwość historycznego rozwoju społeczeństwa określają: światowy system socjalistyczny i siły walczące z imperializmem o socjalistyczne przeobrażenie społeczeństwa.

Nierównomierność rozwoju kapitalizmu zmienia stosunek sił między państwami, zaostrza sprzeczności między nimi. To z kolei spowodowało, że ośrodek ekonomiczny, a w ślad za tym - centrum polityczne i militarne imperializmu przesunęło się z Europy do Ameryki Północnej.

Ten fakt historyczny ma szereg cech charakterystycznych. Imperializm USA, jako przywódca wszystkich sił agresywnych czyni intensywne przygotowania do jądrowej wojny światowej przeciwko krajom wspólnoty socjalistycznej. Stany Zjednoczone AP produkują 80% broni jądrowej, 100% rakiet międzykontynentalnych, 80% strategicznego lotnictwa bombowego, 80% okrętów podwodnych - nosicieli rakiet i 60% klasycznego uzbrojenia wytwarzanych przez główne kraje kapitalistyczne.

Na terytorium USA rozmieszczone jest główne zgrupowanie strategicznych sił jądrowych bloku imperialistycznego, tj. ponad 1000 rakiet międzykontynentalnych i około 500 strategicznych samolotów bombowych. Oprócz tego Stany Zjednoczone posiadają ponad 40 atomowych okrętów podwodnych, na pokładzie których znajduje się ponad 650 rakiet balistycznych "Polaris". Posiadają, chociaż niewielkie, swoje strategiczne siły jądrowe Anglia i Francja. Na europejskich TDW USA zgromadziły ogromne zapasy operacyjno-taktycznej broni jądrowej.

Dla prawidłowego określenia możliwego charakteru przyszłej wojny, konieczna jest wszechstronna ocena poglądów potencjalnego przeciwnika na problem wojny, jego doktryny wojennej i wszystkich praktycznych przedsięwzięć realizowanych w zakresie przygotowania do wojny.

Poglądy potencjalnego przeciwnika na sposób rozpętania wojny oraz kierunki rozwoju jego sił zbrojnych, jak wiadomo, ulegają zmianom.

Aktualna doktryna wojenna USA, a zarazem i NATO, której podstawę stanowi "strategia elastycznego reagowania", składa się z całego szeregu teorii strategii wojennej. U podstawy wszystkich teorii, legła idea przygotowania wojny w celu zlikwidowania światowego systemu socjalizmu. Przy tym zasadnicze znaczenie przywiązuje się do zaskakującego napadu jądrowego, przede wszystkim strategicznymi środkami jądrowymi.

Uogólniając poglądy kierownictwa politycznego i dowództwa wojskowego USA oraz doświadczenia wielu ćwiczeń przeprowadzanych przez potencjalnego przeciwnika, można wyciągnąć wniosek, że najbardziej prawdopodobnym sposobem rozpętania wojny przez imperializm,może być zaskakujący napad jądrowy wykonany strategicznymi siłami jądrowymi na życiowo ważne ośrodki państw socjalistycznych i ich środki jądrowe oraz prowadzenie tak zwanego globalnego natarcia jądrowego w ciągu 5-7 dób.

W kwestii budownictwa amerykańskich sił zbrojnych współczesna doktryna wojenna USA wychodzi z koncepcji tak zwanego "gwarantowanego zniszczenia" i "ograniczonych strat".

Amerykańska koncepcja "gwarantowanego zniszczenia" zakłada taki rozwój strategicznych sił jądrowych i taki rozwój ich zdolności, który zapewniałby zniszczenie pojedynczo lub w różnych kombinacjach Związku Radzieckiego i poszczególnych krajów wspólnoty socjalistycznej. Przy tym przewidują oni zniszczenie ludności w miastach oraz w ośrodkach kulturalnych, przemysłowych i politycznych. W swoich barbarzyńskich zamysłach zakładają oni, że "gwarantowane zniszczenie" zostanie osiągnięte jeśli poniesie śmierć 1/4-1/3 ludności /150-200 milionów ludzi/ i zostaną zburzone 2/3 potencjału przemysłowego krajów socjalistycznych.

Dowództwo amerykańskie uważa, że posiadanie około 2000 nosicieli strategicznej broni jądrowej,stwarza w pewnej mierze możliwość osiągnięcia celów wynikających z koncepcji "gwarantowanego zniszczenia".

W obawie przed odwetowym uderzeniem jądrowym,amerykańskie dowództwo wojskowe domaga się posiadania oprócz strategicznych sił ofensywnych, strategicznych sił obronnych przeznaczonych do zapewnienia "ograniczonych strat" w wyniku oddziaływania jądrowego ze strony Związku Radzieckiego. Do najważniejszych elementów tych sił należą środki obrony przeciwrakietowej i powietrznej. Środki obrony przed okrętami podwodnymi oraz środki obrony cywilnej /terytorialnej/.

Imperialisci USA zmontowali i stale umacniają agresywne bloki polityczno-militarne, zwłaszcza NATO, zakładając prowadzenie wojny głównie siłami swoich satelitów, aby w ten sposób wyjść z wojny z jak najmniejszymi stratami. Dlatego szeroko propagują oni teorię wybuchu konfliktu zbrojnego z zastosowaniem tylko klasycznych środków rażenia i dopiero w trybie eskalacji - taktyczne środki jądrowe. To oznacza, że USA chciałyby zadać klęskę państwom wspólnoty socjalistycznej przy pomocy sił paktu NATO rozmieszczonych w Europie, a następnie, w wygodnych dla siebie warunkach, wkroczyć do wojny i zapewnić amerykańskim monopolom panowanie nad światem.

Na podstawie niejednokrotnych oświadczeń Pentagonu można wyciągnąć wniosek, że w Europie połączone siły zbrojne NATO mogą użyć w pierwszych 3-5 dniach, tak zwanego natarcia jądrowego,kilka tysięcy ładunków jądrowych różnej mocy.

USA i częściowo Anglia wzięły na siebie zadanie produkowania i gromadzenia broni jądrowej o przeznaczeniu operacyjno-taktycznym na potrzeby wszystkich krajów bloku. Na pozostałe kraje NATO nałożony został rozwój wojsk lądowych i niezbędnych dla ich wsparcia sił powietrznych oraz częściowo sił morskich. Szczególną pozycję w tych planach zajmuje NRF, która już doprowadziła stan swoich sił zbrojnych do prawie półmilionowej armii i posiada już najsilniejsze wojska lądowe w składzie NATO w Europie.

Lokalne lub ograniczone wojny były i są prowadzone przez USA lub z ich inspiracji przez inne państwa imperialistyczne w Indochinach, w Afryce, Ameryce Łacińskiej, na Bliskim Wschodzie. Przykładem takiej wojny jest również agresja Izraela wobec krajów arabskich.

Należy uwzględniać, że we współczesnych warunkach sytuacji politycznej imperializm będzie podejmował wysiłki w celu wyrwania poszczególnych krajów ze wspólnoty socjalistycznych i przywrócenia w nich ustroju kapitalistycznego.

W ten sposób, przyjęta przez rząd USA polityka wojenna - "strategia elastycznego reagowania" ze wszystkimi jej mutacjami /"strategia inicjatywy", "progu atomowego"/, zakłada przygotowanie, rozpętanie i prowadzenie przeciwko państwom światowego systemu socjalistycznego powszechnej wojny jądrowej oraz wojen ograniczonych i lokalnych z użyciem i bez użycia taktycznej broni jądrowej.

W ostatnich latach w przygotowaniu sił zbrojnych NATO poważne miejsce zaczęła zajmować teoria prowadzenia w Europie wojen ograniczonych. W trakcie wielu ćwiczeń opracowywane są zasady i sposoby stosowania klasycznej broni w ciągu 1-3 dni z dopuszczalnym odwrotem wojsk do określonej rubieży, a następnie przejście w krytycznym momencie do użycia taktycznej broni jądrowej. Przy tym dowództwo amerykańskie dąży do tego, aby działania nie rozrosły się do skali nieograniczonego użycia broni jądrowej, tym bardziej że koncepcja strategiczna wojny ograniczonej stanowi nieodłączną część amerykańskiej doktryny "strategii elastycznego reagowania". Powstanie i lansowanie tej doktryny spowodowane jest tym, że USA i inne państwa NATO zmuszone zostały do liczenia się z potęgą nuklearną ZSRR i ogromnymi sukcesami całej wspólnoty socjalistycznej w rozwoju ekonomiki i nauki oraz w znaczeniu zdolności obronnej.

Wychodząc z tego, że w wypadku rozpętania powszechnej wojny jądrowej USA poniosą ogromne straty na własnym terytorium, koła rządzące Stanów Zjednoczonych AP i dowództwo amerykańskie zakładają poprzez prowadzenie wojen ograniczonych, ale utrzymując w gotowości strategiczne siły jądrowe, osiągnąć określone cele polityczne. Inaczej mówiąc, dowództwo amerykańskie pod osłoną "parasola atomowego" i stosując klasyczne środki rażenia lub nawet ograniczone środki jądrowe, zamierza prowadzić wojnę w taki sposób, który pozwoliłby terytorium USA utrzymać poza oddziaływaniem strony przeciwnej i uniknąć kruszenia

systemu kapitalistycznego, a jednocześnie zapewniałby osiągnięcie przez imperializm zaborczych celów politycznych - tj. stopniowe osłabianie, a następnie zlikwidowanie światowego systemu socjalizmu.

Z takiego celu amerykańskiej koncepcji wojennej, przyjętej oficjalnie przez wszystkie państwa NATO wynika, że siły zbrojne państw - sygnatariuszy Układu Warszawskiego powinny być przygotowane do prowadzenia i takiej wojny, kiedy ona może rozpocząć się przy użyciu tylko klasycznych środków rażenia.

Oceniając zatem wszystkie aspekty amerykańskiej i NATO-wskiej doktryny wojennej, trzeba zwrócić uwagę na takie jej cechy charakterystyczne, jak reakcyjność, agresywność i awanturnictwo.

Reakcyjność amerykańskiej doktryny wojennej, służącej amerykańskiej burżuazji monopolistycznej, polega na tym, że przeznaczona ona jest do osiągnięcia reakcyjnych celów - zlikwidowania światowego systemu socjalizmu i zaprowadzenia światowego panowania burżuazji amerykańskiej.

Agresywny charakter amerykańskiej doktryny wojennej przejawia się w tym, że jej podstawę stanowi zaskakująca napaść jądrowa na kraje socjalistyczne, szaleńczy wyścig zbrojeń jądrowych i klasycznych, utworzenie i umacnianie agresywnych bloków na wszystkich kontynentach, rozpętywanie wojen lokalnych i innych konfliktów zbrojnych.

Awanturnictwo amerykańskiej doktryny wojennej uzewnętrznia się w przecenianiu przez koła rządzące i dowództwa wojskowe możliwości USA i NATO i niedocenianiu potencjału i możliwości krajów - sygnatariuszy Układu Warszawskiego, a zwłaszcza ZSRR oraz sił postępowych w krajach kapitalistycznych.

Wszystko to tworzy realną groźbę rozpętania wojny jądrowej przez imperialistyczne bloki przeciwko krajom wspólnoty socjalistycznej.

Należy podkreślić, że fakt posiadania przez obydwie strony ogromnych ilości różnorodnych środków do prowadzenia wojny jądrowej, potęguje niebezpieczeństwo jej wybuchu.

Jaki wobec tego charakter może przybrać wojna światowa, jeśli nie uda się jej zapobiec?

Ewentualna przyszła wojna światowa, według swej istoty socjalnej, będzie zdecydowanym klasowym starciem zbrojnym dwóch przeciwstawnych światowych systemów społecznych - kapitalizmu i socjalizmu. Dlatego cele polityczne i wojenne krajów wspólnoty socjalistycznej, będą absolutnie bezkompromisowe i zdecydowane, aż do osiągnięcia pełnego zwycięstwa nad blokiem imperialistycznym. To przesądza o tym, że przyszła wojna będzie niewątpliwie wojną światową, w której orbitę zostaną wciągnięte prawie wszystkie państwa świata.

Kolejną ważną cechą ewentualnej wojny światowej będzie jej koalicyjny charakter. Koalicje potencjalnego przeciwnika już, w zasadzie, zostały ukształtowane i są w dalszym ciągu montowane i umacniane. Wiodąca rola w rozpętaniu i prowadzeniu wojny przez koalicję imperialistyczną niewątpliwie przypadać będzie USA i Anglii. Koalicji NATO w Europie przeciwstawiać się będzie koalicja państw socjalistycznych zespolonych w Układzie Warszawskim.

Przyszła wojna światowa według wszelkiego prawdopodobieństwa będzie wojną jądrową. Przy tym strategiczna broń rakietowo-jądrowa, która jest nadal intensywnie rozwijana i gromadzona, stanowić będzie główny środek prowadzenia wojny, zaś operacyjno-taktyczna broń jądrowa, znalazłwszy się w uzbrojeniu wielu armii, będzie szeroko stosowana na teatrach działań wojennych. Jest to nowa, najważniejsza cecha charakterystyczna ewentualnej przyszłej wojny światowej.

Pierwszorzędnymi obiektami uderzeń rakietowo-jądrowych będą zgrupowania sił zbrojnych, strategiczna broń jądrowa, lotniska, bazy morskie, węzły łączności i stanowiska dowodzenia i inne obiekty wojskowe oraz przemysł atomowy, rakietowy, lotniczy, elektroniczny, budowy czołgów i petrochemiczny, urządzenia systemu energetycznego państw. Zniszczenie tych obiektów doprowadzi do zakłóceń w funkcjonowaniu, a nawet do pełnego zburzenia potencjału militarno-ekonomicznego państw i masowych

strat w zgrupowaniach sił zbrojnych. Straty i zniszczenia o takich rozmiarach mogą doprowadzić do pełnego wyeliminowania lub dezorganizacji funkcjonowania państwa, systemu kierowania i dowodzenia oraz osłabienia ducha moralnego ludności.

Działania w wojnie jądrowej przybiorą międzykontynentalny rozmach ponieważ siły zbrojne obydwu stron posiadają na swoim uzbrojeniu strategiczne siły jądrowe, - rakiety międzykontynentalne i o średnim zasięgu, atomowe okręty podwodne, nosiciele rakiet, strategiczne samoloty bombowe. W przyszłej wojnie w związku z tym nie będzie krajów i kontynentów, które znalazłyby się poza zasięgiem współczesnego uzbrojenia. Wojna jądrowa niewątpliwie obejmie również terytorium USA, które w minionych wojnach światowych było nieosiągalne. W wojnie jądrowej, już w pierwszych godzinach jej trwania,na obszar USA mogą spaść druzgocące uderzenia jądrowe o ogromnej mocy.

Współczesna doktryna wojenna przewiduje również i takie warunki, w których wojna może rozpocząć się od użycia klasycznych środków rażenia lub będzie skutkiem przerastania wojny lokalnej w światową. W takich warunkach konieczna jest maksymalna czujność i wysoka gotowość bojowa,ponieważ przeciwnik może uruchomić broń jądrową w różnej sytuacji strategicznej i bezwarunkowo wtedy, kiedy powstanie dlań krytyczne położenie.

W związku z takim charakterem światowej wojny jądrowej nasuwa się problem możliwej jej długotrwałości.

Masowe użycie broni jądrowej na samym początku wojny na najważniejsze obiekty,może pozbawić przeciwnika zdolności do zorganizowania oporu już w wyniku pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych. Z tego wynika, że osiągnięcie celów wojny w krótkim czasie w rezultacie masowego zastosowania broni jądrowej i zdecydowanego natarcia wojsk na kontynentalnych TDW w ślad za uderzeniami jądrowymi,stanowi główne wymaganie w zakresie przygotowania sił zbrojnych krajów wspólnoty socjalistycznej.

Broń jądrowa, z nieograniczonym zasięgiem jej nosicieli, stanowi przesłankę do osiągnięcia podstawowych celów wojny

w krótkim czasie. Jednak trzeba opanować terytorium przeciwnika, a do tego potrzebne są siły, środki i czas. Wojna może zatem przybrać stosunkowo długiego charakteru wskutek długiego okresu bezjądrowego, wyniknięcia ważnych celów strategicznych w końcowym okresie wojny, konieczności kolejnego przenoszenia wysiłków na inne TDW lub wkroczenia do wojny państw, które na jej początku zachowywały neutralność.

Należy także uwzględniać wzrost żywotności współczesnych sił zbrojnych w wyniku złożoności zniszczenia wyrzutni rakiet strategicznych i atomowych okrętów podwodnych - nosicieli broni jądrowej oraz wzmocnienia obrony wojsk przed uderzeniami jądrowymi poprzez masowe ich wyposażenie w sprzęt pancerny i opancerzony.

Tendencje stosunkowo długotrwałej wojny wypływają również z warunków, jakie mogą zaistnieć na kontynentach w rezultacie masowego użycia broni jądrowej. Obszerne strefy skażeń, pożarów, zawałów i rejonów zatopionych, w sposób nieunikniony doprowadzą do zwiększenia długotrwałości działań wojennych na TDW.

Jest oczywiste, że w stosunkowo długotrwałej wojnie jej wynik będzie uwarunkowany zdolnością koalicji do sprostania krańcowemu napięciu wszystkich ekonomicznych, fizycznych i moralnych sił narodów. To wymaga z kolei zrealizowania w czasie pokoju całego szeregu tak ważnych przedsięwzięć jak przygotowanie ludności do wojny, utworzenie zapasów mobilizacyjnych i ich rozśrodkowane rozmieszczenie na całym terytorium kraju celem zapewnienia produkcji uzbrojenia i innych środków na wypadek prowadzenia długotrwałej wojny, wyszkolenie rezerw osobowych, utrzymanie od samego początku wojny, bez względu na uderzenia jądrowe przeciwnika, stanowczego i niezawodnego kierowania państwem i siłami zbrojnymi, zachowania w ciągłości funkcjonowanie podstawowych gałęzi ekonomiki transportu.

Historia uczy, że rozwój nowej broni przed każdą wojną nie prowadził do skrócenia długotrwałości wojny.

Posiadanie przez wielkie mocarstwa w swej dyspozycji ogromnych ilości broni jądrowej po nowemu stawia problem roli zaskoczenia we współczesnej wojnie. Można stwierdzić, że siły będące w czasie pokoju w stałej gotowości do użycia broni jądrowej są wystarczające do tego, aby jedną salwą sił jądro-

wych zadać niemożliwe do uzupełnienia straty.

Wielka prędkość lotu rakiety i skrócenie czasu niezbędnego do ich odpalenia, sprawiły, że zupełnie możliwy jest taki napad, który trudno jest w pełni udaremnić. Przy niespodziewanym i zmasowanym użyciu broni rakietowo-jądrowej o dużej mocy może powstać taka sytuacja, kiedy tego rodzaju zaskoczenie przekształci się w decydujący warunek zniszczenia przeciwnika.

Trzeba się liczyć z tym, że przy współczesnym rozwoju środków dalekiego wykrywania rakiet balistycznych metodą obserwacji naziemnej i powietrzno-kosmicznej oraz w warunkach posiadania różnych środków napadu na lądzie, morzu i w powietrzu, żadna ze stron nie może mieć gwarancji przed uderzeniem odwetowym strony przeciwnej. Posiadane różnorodne środki przenoszenia broni jądrowej i bilans czasu jednej strony, do wykonania uderzenia jądrowego i czasu do doprowadzenia środków do uderzenia odwetowego drugiej strony sprawia, że żaden napastnik nie może uchronić się przed odwetowym uderzeniem jądrowym.

Wobec tego, że przeciwnik może pokusić się o rozpoczęcie wojny z zaskoczenia, jednym z najważniejszych zadań sił zbrojnych państw socjalistycznych, powinna być ich stała i wysoka gotowość do udaremnienia napadu jądrowego agresora i prowadzenia zdecydowanego natarcia na TDW w ślad za pierwszym uderzeniem jądrowym. Te nader ważne wymaganie doktryny i strategii wojennej - walka o uchwycenie strategicznej inicjatywy - powinno znajdować się w centrum uwagi w całokształcie działalności dowództw i sztabów wszystkich szczebli oraz stanowić główny cel codziennego działania oddziałów i związków taktycznych wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Z tego wynika, że obrona wspólnoty socjalistycznej, jeśli zajdzie taka konieczność spowodowana przez imperializm, powinna być prowadzona w sposób aktywny i zdecydowany. Przygotowanie się agresora do wojny, groźba zaskakującego rozpętania wojny zmuszają do utrzymywania w czasie pokoju znacznych sił zbrojnych, strategicznych wojsk rakietowych, wojsk lądowych, wojsk obrony powietrznej, sił powietrznych i morskich - stanowiących pierwszy rzut strategiczny w takim składzie i ilości i w takim stanie gotowości, który zapewniałby wykonanie zadań

bojowych w dowolnych warunkach rozpętania wojny przez agresora.

Ważne znaczenie we współczesnych warunkach będzie posiadał czynnik czasu i przestrzeni.

Czynnik czasu w skojarzeniu z mocą środków użytych w pierwszym uderzeniu jądrowym,może odegrać decydującą rolę w osiągnięciu zwycięstwa. Utrata czasu w wojnie jądrowej może być nieodwracalną w swych skutkach.

Przestrzeń będzie istotnie wpływać na zachowanie obiektów, ponieważ może ona być wykorzystana dla ich rozśrodkowania. Państwa wspólnoty socjalistycznej dysponujące rozległym terytorium,powinny wykorzystać tą niewątpliwą przewagę nad gęsto zaludnionymi krajami paktu NATO. Przestrzeń będzie również w dużym stopniu oddziaływać na charakter wojny jądrowej, a nawet i wtedy kiedy wojna rozpocznie się przy klasycznych środkach rażenia.

W wojnie jądrowej wojska działające na ograniczonym terytorium poniosą duże straty, ich manewr będzie utrudniony wskutek powstania obszernych stref skażeń promieniotwórczych i zniszczeń. Na rozległych obszarach,zgrupowania wojsk, lotnictwo i organy tyłowe,będą posiadały znacznie większe możliwości rozśrodkowania, manewrowania, ukrycia i uchylenia się od uderzeń jądrowych.

W związku z powstałymi możliwościami zmasowanego użycia broni jądrowej zostały wyciągnięte wnioski, że charakter działań wojennych ulegnie gruntownym zmianom, zwłaszcza na początku wojny. Uważa się, że uderzenia wykonane strategicznymi siłami jądrowymi mogą doprowadzić do tego, że wojna osiągnie swój kulminacyjny punkt już w pierwszych dniach. Dlatego już od 1961 roku zaczęto przywiązywać decydujące znaczenie do początkowego okresu wojny. Doktryna wojenna określiła wówczas początkowy okres wojny jako odcinek czasu mierzony od momentu wybuchu wojny do osiągnięcia bliższych celów strategicznych.

Za główną treść tego okresu przyjęto uważać natychmiastowe wykonanie na przeciwnika potężnych uderzeń jądrowych z jednoczesnym odparciem jego napadu powietrznego, rozwijaniem i pro-

wadzeniem aktywnych, zaczepnych działań wojennych na kontynentalnych i oceanicznych teatrach. Przy tym wymagane jest zaangażowanie maksymalnie możliwej ilości sił i środków będących w gotowości do wykonania pierwszego uderzenia i potęgowania ich wysiłków w miarę rozwijania nowych zgrupowań.

Równocześnie z rozwijaniem aktywnych działań wojennych wyniknie potrzeba realizowania przedsięwzięć w celu zakończenia mobilizacji pierwszego rzutu strategicznego sił zbrojnych, mobilizacyjnego rozwinięcia kolejnych rzutów strategicznych i przestawienia gospodarki narodowej na reżim produkcyjny według planów okresu wojennego.

Doktryna i strategia wojenna określiła również zadania sił zbrojnych na wypadek zaskakującej agresji przeciwnika. Wysiłki sił zbrojnych w takiej sytuacji powinny być nacelowane na udaremnienie uderzeń jądrowych przeciwnika, zniszczenie jego wojsk i obiektów, potencjału gospodarczo-militarnego i systemu kierowania państwem, udaremnienie mobilizacji, na uchwycenie inicjatywy strategicznej już w pierwszych godzinach wojny, a w końcowym rozrachunku - na osiągnięcie pełnego zwycięstwa.

Stosownie do tych zadań i charakteru działań sił zbrojnych, gwałtownie wzrosły wymagania doktryny i strategii wojennej w dziedzinie rozpoznania, gotowości bojowej sił zbrojnych, przygotowania mobilizacji sił zbrojnych i gospodarki narodowej w całości.

W następnych latach, zwłaszcza w okresie 1966-68, były wyrażone oficjalne poglądy i propozycje o konieczności sprecyzowania periodyzacji współczesnej wojny. Propozycje te sprowadzają się do:

a/ po pierwsze - ponieważ kontynuowane jest gromadzenie strategicznej broni jądrowej, a obliczenia wskazują, że w wyniku pierwszego uderzenia jądrowego mogą być osiągnięte nie tylko bliższe, lecz nawet zasadnicze strategiczne cele wojny i że w sprzyjających dla krajów socjalistycznych warunkach, przeciwnik może być rozbity już w pierwszym okresie wojny, do wojny trzeba się całkowicie przygotować przed jej wybuchem, tj. w czasie pokoju;

b/ po drugie - może powstać taka sytuacja, że przeciwnik rozpęta wojnę przy użyciu tylko klasycznych środków rażenia;

c/ po trzecie - przejście przeciwnika do użycia broni jądrowej w trakcie wojny może być różne: w pewnych warunkach może to być przejście do uruchomienia operacyjno-taktycznych środków rażenia, w innych zaś - od razu do użycia całego arsenału broni jądrowej.

Dla państw wspólnoty socjalistycznej wynika z tego konieczność wysokiej czujności, ponieważ w Europie Zachodniej zgromadzono takie zapasy operacyjno-taktycznej broni jądrowej, że jej użycie przez potencjalnego przeciwnika będzie w istocie oznaczać uruchomienie strategicznych sił jądrowych, tymbardziej że głównym dysponentem broni jądrowej są USA;

d/ po czwarte - w armii amerykańskiej i w armiach innych państw NATO opracowywane są warianty prowadzenia wojny przy pomocy klasycznych środków rażenia z ograniczonym zastosowaniem taktycznej broni jądrowej. Oznacza to, że USA chciałyby wytworzyć taką sytuację, aby ich terytorium znalazło się poza strefą wojny jądrowej.

W ślad za takimi propozycjami głoszone są poglądy, że wojna między blokiem państw imperialistycznych i państwami wspólnoty socjalistycznej może przybrać postać:

a/ powszechnej, nieograniczonej wojny jądrowej;

b/ wojny rozpoczętej klasycznymi środkami walki z następnym przejściem do użycia początkowo operacyjno-taktycznych środków jądrowych;

c/ wojny bezjądrowej /konwencjonalnej/, która może być prowadzona klasycznymi środkami.

Takie podejście do klasyfikacji wojen zmierza ku bardziej gruntownemu studiowaniu sytuacji politycznej i nakłada obowiązek takiego przygotowania sił zbrojnych, aby były one zdolne rozbić potencjalnego przeciwnika klasycznymi środkami rażenia będąc w stałej gotowości do użycia broni jądrowej.

Doktryna wojenna wspólnoty socjalistycznej wysunęła wymóg przygotowania sił zbrojnych państw-sygnatariuszy Układu Warszawskiego do prowadzenia wojny jądrowej, jako najbardziej ciężkiego i złożonego rodzaju wojny, mając przy tym na względzie konieczność przygotowania ich również do działania w innych warunkach wybuchu i prowadzenia wojny.

Z powyższego wynika, że we współczesnych warunkach nie można jednocześnie podchodzić do kwestii określenia charakteru wojny. Wszystko bowiem zależy od sytuacji politycznej i stosowanej broni. Dla państw wspólnoty socjalistycznej wojna może mieć różny początek, ale powinna mieć jeden koniec - zwycięstwo nad imperializmem.

Doprowadza to do wniosku, że przyszła wojna światowa w aspekcie sposobów wybuchu i jej prowadzenia, będzie nader złożona. Może ona posiadać diametralnie różniące się między sobą okresy z niezwykle gwałtownymi przeskokami z jednego do kolejnego okresu.

Periodyzacja wojny jadrowej

Mając to na względzie, aktualnie uważa się, że przyszła jądrowa wojna światowa może składać się z następujących okresów: bezjądrowego, decydującego okresu jądrowego i końcowego.

Główną treścią bezjądrowego okresu wojny będą działania wojenne na teatrach w postaci operacji zaczepnych frontów, działań bojowych wojsk obrony powietrznej kraju, operacji sił powietrznych, operacji morskich i operacji powietrzno-desantowych. Główne wysiłki wszystkich rodzajów sił zbrojnych w tym okresie powinny być skierowane na to, aby w maksymalnym stopniu zniszczyć środki jądrowe przeciwnika, rozbić zgrupowanie jego wojsk, uchwycić strategiczną inicjatywę i tym samym stworzyć sprzyjające warunki do rozstrzygnięcia dalszych zadań środkami klasycznymi, mając środki jądrowe w gotowości do natychmiastowego użycia na wypadek, gdyby przeciwnik w trakcie działań i pogarszania się dlań sytuacji próbował wykorzystać broń jądrową.

Rzecz rozumiała, że w bezjądrowym okresie wojny mogą być osiągnięte tylko ograniczone cele wojny - głównie cele strategiczne na określonych teatrach. Jednak wynik działań wojennych w tym okresie może w poważnym stopniu wpłynąć na przebieg całej wojny. Im dalej w głąb terytorium przeciwnika zostaną przeniesione działania wojenne i więcej zniszczy się jego środków jądrowych, tym bardziej sprzyjające warunki zostaną stworzone dla sił zbrojnych w czasie przejścia do użycia broni jądrowej. Aktywne i zdecydowane działania związków operacyjnych wszystkich rodzajów sił zbrojnych mogą doprowadzić do szybkiego rozbicia wojsk pierwszego rzutu operacyjnego przeciwnika na teatrze /teatrach/ działań wojennych, uniemożliwienia rozwinięcia jego sił i uruchomienia zapór jądrowych. Może to również przesądzić o wycofaniu się z wojny niektórych państw wrogiej koalicji.

Na równi z tym, bezjądrowy okres wojny powinien być wykorzystany do realizacji przedsięwzięć z zakresu zwiększenia gotowości bojowej strategicznych sił jądrowych i przydzielenie im nowych obiektów do rażenia, wzmocnienia zgrupowań wojsk na teatrach i zniszczenia środków napadu jądrowego przeciwnika. Jednocześnie mogą być realizowane przedsięwzięcia w celu zakończenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, przemysłu i transportu oraz wzmocnienia obrony terytorium kraju.

Długotrwałość bezjądrowego okresu wojny będzie zależała od konkretnych warunków prowadzenia wojny na danym TDW.

W każdych warunkach zasadnicze znaczenie dla przyszłej jądrowej wojny światowej będzie posiadał <u>decydujący okres jądrowy</u> - okres zmasowanego użycia broni jądrowej, przede wszystkim strategicznej i zdecydowanych działań na teatrach w ślad za uderzeniami jądrowymi. Okres ten może rozpocząć się w różnych warunkach sytuacji - na początku lub w trakcie wojny.

Analiza manewrów i ćwiczeń przeprowadzanych w ostatnich latach przez siły zbrojne NATO w Europie wykazuje, że może powstać taka sytuacja, iż potencjalny przeciwnik użyje tylko taktyczną broń jądrową, aby uniknąć uderzeń na obiekty położone na jego terytorium.

Nie można wykluczyć takiego charakteru działań, jednak użycie operacyjno-taktycznych środków jądrowych siłą rzeczy

doprowadzi do niespotykanych dotąd strategicznych rezultatów i nieuchronnie spowoduje zastosowanie przez drugą stronę strategicznych środków jądrowych.

Zasadniczą treścią decydującego okresu jądrowego,będzie stanowiło wykonanie zmasowanych uderzeń jądrowych i aktywne działania związków operacyjnych wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Główną rolę w tym okresie spełniać będą działania strategicznych sił jądrowych, tj. wykonanie pierwszego i kolejnych uderzeń jądrowych.

Działania wojenne w decydującym okresie jądrowym przybiorą międzykontynentalny i przestrzenny charakter. Sposoby i charakter działań sił zbrojnych określać będą przede wszystkim rezultaty uderzeń strategicznych sił jądrowych oraz uderzeń wykonanych przez fronty i floty.

Długotrwałość decydującego okresu jądrowego zależeć będzie od czasu, w którym strony mogą zużyć cały podstawowy zapas środków jądrowych.

W sprzyjających warunkach w decydującym okresie jądrowym, przeciwnik może ponieść całkowitą klęskę i tym samym mogą być osiągnięte cele wojny, tj. w tym okresie wojna na teatrach kontynentalnych może być zakończona.

W rzeczywistości jednak takie zakończenie wojny jest małoprawdopodobne, ponieważ główny agresor - Stany Zjednoczone AP - znajdują się w pewnej odległości od kontynentu Europejskiego. Dlatego konieczne będzie kontynuowanie działań wojennych jeszcze po decydującym okresie jądrowym w celu ostatecznego pobicia agresora uderzeniami jądrowymi lub poprzez opanowanie jego terytorium, na które zostały wykonane uderzenia jądrowe. Takie działania mogą stanowic treść końcowego okresu wojny.

Sytuacja, charakter i sposoby prowadzenia działań wojennych w końcowym okresie wojny jądrowej,będą zależeć od rezultatów zmasowanego użycia broni jądrowej i ogólnego charakteru działań w decydującym okresie jądrowym. Można zakładać, że po wykonaniu intensywnych uderzeń jądrowych siły zbrojne poniosą ogromne straty w sile żywej, uzbrojeniu i bojowym sprzęcie technicznym. Na zapleczu wojujących stron może ulec kompletnej

dezorganizacji funkcjonowanie przemysłu i transportu oraz systemu kierowania państwem i siłami zbrojnymi. Obiekty na terytorium całych państw mogą ulec całkowitemu zburzeniu. Na niektórych kierunkach strategicznych siły zbrojne mogą utracić zdolność bojową, na innych zaś - zaniknie potrzeba kontynuowania jakichkolwiek działań aktywnych. Uwzględniając jednak żywotność współczesnych sił zbrojnych trzeba liczyć się z tym, że część zgrupowań przeciwnika, zwłaszcza wojsk lądowych może ocaleć przed uderzeniami jądrowymi, a działania w końcowym okresie wojny mogą przybrać napięty charakter.

Dla osiągnięcia celów końcowych, siły zbrojne w końcowym okresie wojny mogą wykonywać następujące główne zadania:

a/ zakończenie zniszczenia ocalałych zgrupowań wojsk przeciwnika oraz opanowanie ocalałych przed uderzeniami jądrowymi ważnych obiektów i rejonów ekonomiczno-wojskowych i strategicznych;

b/ zniszczenie odwodów strategicznych na teatrze;

c/ opanowanie kluczowych rejonów na terytorium wrogich państw i tym samym podyktowanie warunków kapitulacji.

Nie wykluczone, że w końcowym okresie wojny narody krajów kapitalistycznych obalą reżimy i wezmą władzę w swoje ręce, wówczas prowadzenie operacji wojennych nie będzie konieczne.

W warunkach użycia broni jądrowej przez obydwie strony, powodzenie w dużym stopniu zależeć będzie od szybkiego odtworzenia zdolności bojowej ocalałych zgrupowań wojsk, wzmocnienia ich poprzez szybki manewr sił i środków z głębi lub innych TDW.

Zasadniczą treścią działań wojennych w końcowym okresie wojny będą operacje związków operacyjnych wojsk lądowych, wojsk powietrzno-desantowych i flot. Przy tym działania wojsk lądowych będą miały ogniskowy charakter i prowadzone w rejonach, w których przeciwnik będzie jeszcze nie obezwładniony. Tak więc od stopnia obezwładnienia przeciwnika będzie zależał ogólny charakter działań.

Działania strategicznych sił jądrowych w tym okresie mogą być kontynuowane poprzez wykonywanie pojedynczych uderzeń

jądrowych na oddzielne obiekty na poszczególnych teatrach lub grupowych uderzeń jądrowych na obiekty położone na innych kontynentach.

W działaniach wojennych końcowego okresu wojny ważną rolę spełniać będzie marynarka wojenna, bowiem floty - będące w rozśrodkowaniu i w ciągłym ruchu - mogą w decydującym okresie jądrowym ponieść znacznie mniejsze straty, aniżeli inne rodzaje sił zbrojnych.

Głównymi zadaniami sił morskich w końcowym okresie wojny mogą być:

a/ dezorganizowanie komunikacji oceanicznych przeciwnika;

b/ zniszczenie okrętów podwodnych - nosicieli broni rakietowej i ocalałych lotniskowców przeciwnika;

c/ współdziałanie z wojskami lądowymi w celu ostatecznego zniszczenia ocalałych zgrupowań wojsk przeciwnika na kierunkach nadmorskich.

Duże znaczenie w końcowym okresie wojny będą posiadały działania sił powietrznych. Lotnictwo może być w tym okresie jedynym środkiem zdolnym do wykonania uderzeń na obiekty przeciwnika położone w głębi jego terytorium oraz obiekty ruchome. Dlatego lotnictwo powinno być wykorzystywane bardzo oszczędnie i do wykonania uderzeń na ważne obiekty.

Długotrwałość końcowego okresu wojny będzie zależeć od sytuacji na każdym TDW, od warunków powstałych po wykonaniu przez strony uderzeń jądrowych oraz od ilości sił, które zachowały zdolność bojową. Można jednak przewidywać, że okres ten będzie dłuższy, aniżeli poprzednie okresy wojny, ponieważ właśnie w tym okresie potrzebne będą odpowiednie siły do pokonania określonej przestrzeni i rozbicia ocalałych wojsk przeciwnika.

Podstawowe cechy wojny bezjądrowej /konwencjonalnej/

Koła rządzące i dowództwo wojskowe USA i innych państw NATO, zmuszone są do liczenia się z sukcesami wspólnoty socjalistycznej w rozwoju ekonomiki i nauki oraz z wysokim poziomem gotowości sił zbrojnych.

W wyniku osiągnięć Związku Radzieckiego w dziedzinie rozwoju strategicznej broni rakietowo-jądrowej i jak dotąd nie posiadając pełnego systemu obrony przeciwrakietowej, amerykańskie siły zbrojne rozmieszczone na kontynencie północno-amerykańskim oraz wiele ważnych obiektów strategicznych USA w wypadku wojny, może znaleźć się pod uderzeniami. Ta okoliczność gruntownie zmieniła poglądy amerykańskiego dowództwa wojskowego na ewentualny charakter i sposoby prowadzenia wojny przeciwko krajom socjalistycznym. Zbyt wielkim okazało się ryzyko zniszczenia własnego terytorium i odpowiedzialność przed ludzkością za nieodwracalne skutki wojny jądrowej, aby koła rządzące USA mogły zdecydować się na natychmiastowe uruchomienie broni jądrowej w wypadku wybuchu działań wojennych między blokiem państw imperialistycznych i koalicją krajów socjalistycznych.

Dlatego nie przypadkowo na początku lat 60-tych, USA musiały zrezygnować ze "strategii zmasowanego odwetu", u podstaw której legło wymaganie użycia broni jądrowej w każdym konflikcie zbrojnym ze światowym systemem socjalizmu.

Współczesna doktryna wojenna USA i NATO, tzw. "strategia elastycznego reagowania", na równi z wojną jądrową, zakłada możliwość osiągnięcia celów politycznych i likwidacji konfliktów wojennych przy użyciu tylko zwykłych klasycznych środków rażenia.

Przygotowanie potencjalnego przeciwnika do prowadzenia wojny z użyciem tylko klasycznych środków rażenia znajduje swój wyraz w praktyce budownictwa połączonych sił zbrojnych NATO oraz w planach ich perspektywicznego rozwoju, które zakładają znaczne wzmocnienie siły wojsk lądowych, lotnictwa i flot poprzez wyposażenie ich w większe ilości i bardziej doskonałe rodzaje uzbrojenia klasycznego. Zgromadzenie w Europie zapasów samolotów, czołgów i sprzętu artyleryjskiego w powiązaniu z przerzutem wojsk drogą powietrzną z USA w okresie zagrożenia, stwarza określone przesłanki do rozpętania w Europie wojny bezjądrowej.

Z teoretycznego punktu widzenia uważa się, że wojna bezjądrowa może posiadać wiele cech charakterystycznych dla minionej wojny światowej. Na równi z tym, niewątpliwie będzie ona miała swoje specyficzne właściwości, zwłaszcza w sferze politycznych i strategicznych celów stron biorących udział w takiej wojnie.

Ze względu na zdecydowanie i bezkompromisowość, cele będą różnić się od celów określonych do osiągnięcia w wojnie jądrowej. Żadna ze stron nie będzie w stanie osiągnąć takiego celu ogólnego, jak likwidacja przeciwstawnego systemu społeczno- ekonomicznego poprzez użycie tylko klasycznych środków rażenia. Zatem, chociaż w wojnie bezjądrowej strony będą dążyć do osiągnięcia zdecydowanych celów, to jednak w końcowym wyniku będą one zawężone do kontynentalnych teatrów i niewielkiego rozmachu na terytorium zamorskim.

Zasadnicza odmienność wystąpi w sposobach osiągnięcia postawionych celów. W wojnie bezjądrowej cele będą realizowane poprzez kolejne rozstrzyganie szeregu zadań strategicznych, co prawdopodobnie wymagać będzie dłuższego czasu.

Najistotniejszą właściwością wojny bezjądrowej będzie stale grożące niebezpieczeństwo przekształcenia jej w wojnę jądrową. W trakcie działań wojennych może bowiem zaistnieć sytuacja krytyczna, w której jedna ze stron zdecyduje się na użycie broni jądrowej.

Groźba przekształcenia wojny konwencjonalnej w jądrową, pociąga za sobą konieczność utrzymywania środków jądrowych w gotowości do natychmiastowego ich użycia. W ogromnym stopniu wpłynie to również na rozwinięcie i ugrupowanie operacyjne zgrupowań wojsk lądowych, bazowanie lotnictwa i sił morskich oraz na ześrodkowanie i rozwinięcie odwodów.

W wojnie bezjądrowej działania wojenne obejmą tylko to terytorium i przestrzeń powietrzną, które znajdą się w zasięgu klasycznych środków wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej.

Dużego rozmachu przestrzennego nabiorą działania sił morskich operujących na oceanicznych TDW oraz lotnictwa dalekiego zasięgu,działającego wspólnie z flotą lub prowadzącego samodzielne operacje.

W wojnie bezjądrowej pierwszorzędne obiekty do rażenia stanowić będą, zgrupowania sił zbrojnych, które powinny być rozbite wspólnym wysiłkiem wojsk lądowych i lotnictwa. Przy tym w zgrupowaniach wojsk przeciwnika w pierwszej kolejności powinny być niszczone jego środki jądrowe, których zniszczenie jest stałym i naczelnym zadaniem wojsk lądowych

i lotnictwa oraz wszystkich innych sił i środków. Środki jądrowe przeciwnika powinny być zniszczone niezwłocznie po ich wykryciu.

Szczególnego znaczenia w wojnie bezjądrowej, już od samego jej początku, nabiera zadanie rozbicia zgrupowań lotnictwa przeciwnika i wywalczenie panowania w powietrzu. Główną rolę w wykonaniu tego zadania będą spełniać siły powietrzne, których działania przyjmą formę operacji powietrznej, prowadzonej jednocześnie na kilku TDW siłami armii lotniczych frontów, lotnictwa armii sojuszniczych, związków taktycznych lotnictwa dalekiego zasięgu i lotnictwa flot.

Głównym zadaniem marynarki wojennej będzie zniszczenie sił floty przeciwnika na teatrach morskich, przy tym w pierwszej kolejności jego okrętów podwodnych-nosicieli broni rakietowej i lotniskowców. Zadanie to może być realizowane poprzez przeprowadzenie samodzielnych i wspólnych operacji floty i lotnictwa dalekiego zasięgu.

Podstawowe zadania strategiczne w wojnie bezjądrowej będą wykonywać wojska lądowe. Zasadniczą formą działań tych wojsk będą operacje zaczepne grup frontów na TDW z udziałem związków operacyjnych innych rodzajów sił zbrojnych. Strategiczne wojska rakietowe będą znajdować się w stałej gotowości do wykonania pierwszego uderzenia jądrowego.

Amerykańscy teoretycy wojskowi usilnie propagują teorię wojen lokalnych. Wojny lokalne prowadzone są w różnych rejonach globu ziemskiego przez państwa imperialistyczne prawie nieprzerwanie od momentu zakończenia drugiej wojny światowej. Są to wojny USA i Francji w Indochinach, wojny USA w Korei i Ameryce Łacińskiej, agresja Izraela przeciwko krajom arabskim na Bliskim Wschodzie.

Imperialistyczne wojny lokalne, jak dotąd, prowadzone były tylko przy użyciu klasycznych środków rażenia i w ten sposób są one wojnami bezjądrowymi.

Według swojej istoty politycznej wojny lokalne są kontynuacją antynarodowej i antysocjalistycznej polityki imperializmu,

a zatem są one wojnami reakcyjnymi. Jednocześnie, dla narodów odpierających agresję, takie wojny są sprawiedliwe, ponieważ są one prowadzone w celu obrony wolności i niezawisłości swojego państwa.

Wojny lokalne są prowadzone przez imperializm przy użyciu najnowszych rodzajów klasycznych środków rażenia. W wojnach tych biorą udział wojska lądowe, lotnictwo i floty. W trakcie wojen stosowane są różnorodne - zaadaptowane do konkretnych warunków TDW - sposoby i formy działań wojennych o charakterze zaczepnym i obronnym.

Cechą charakterystyczną wojen lokalnych jest ograniczony rozmach przestrzenny. Działania wojenne zazwyczaj obejmują terytorium i przybrzeżne akweny państw bezpośrednio zaangażowanych w wojnie. Jednakże doświadczenia, np. wojny USA w Wietnamie, wskazują że w lokalną wojnę mogą być wciągnięte również inne państwa, na których terytorium prowadzone są działania wojenne, bazują siły wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej oraz państwa udzielające pomocy stronom wojującym. Tak więc, niebezpieczeństwo polega i na tym, że wojna lokalna może zawsze nabrać dużego rozmachu i stać się w ten sposób zarzewiem do rozpętania wojny światowej. W warunkach współczesnych wojny lokalne prowadzone są przez koalicje państw.

Konieczne jest uwzględnianie tego faktu, że prowadzone przez imperializm wojny lokalne mają reakcyjny charakter oraz niebezpieczeństwo przekształcenia się ich w wojnę o skali światowej, a nawet w wojnę jądrową. Jest to szczególnie niebezpieczne w warunkach Europejskich TDW, gdzie każda wojna lokalna może bezpośrednio godzić w interesy krajów koalicji socjalistycznej.

Doświadczenia wskazują, że wojny lokalne były rozpętywane przez imperializm w różny sposób, począwszy od rozwijania działalności dywersyjnej w kraju przewidywanej agresji, a kończąc na zaskakującym wtargnięciu sił zbrojnych na jego terytorium z lądu, powietrza i morza.

Wojny lokalne charakteryzują się różną długotrwałością uwarunkowaną przyczynami politycznymi i militarnymi. Niektóre

z nich były przewlekłymi. Wojna w Wietnamie np., łącznie z Francją, trwa już 17 lat /USA ponad 6 lat/, wojna na Bliskim Wschodzie ciągnie się już prawie 4 lata.

W ten sposób, współczesna wojna bezjądrowa /światowa lub lokalna/, nie bacząc na ogólne cechy właściwe minionej wojnie, pod wieloma względami będzie różnić się od niej. Podyktowane to jest nie tylko innym ilościowym i jakościowym stanem klasycznego uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego w jaki zostały wyposażone współczesne armie, ale przede wszystkim istnieniem broni jądrowej, jako głównego i decydującego czynnika określającego szczególny charakter wojny bezjądrowej. Chociaż ta broń nie jest używana w wojnie tego typu, ale wpływa ona na charakter działań bojowych wojsk. Wojska obu stron prowadząc działania bojowe przy pomocy klasycznych środków rażenia, będą znajdować się w stałej gotowości przejścia do działań w warunkach wojny jądrowej, co wpłynie na treść zadań /nowe ważne zadanie - zniszczenie środków jądrowych przeciwnika/ oraz sposoby prowadzenia działań /rozczłonkowane ugrupowanie bojowe, obrona przed bronią masowego rażenia, specjalne wyposażenie wojsk itd./.

Stała groźba przekształcania lokalnej wojny bezjądrowej w jądrową stanowi cechę charakterystyczną współczesnej wojny bezjądrowej. Tak więc, jeśli taka wojna przeobrazi się w jądrową, to ona nie może być rozpatrywana jako odrębny typ wojny. Okres, w którym działania wojenne były prowadzone środkami klasycznymi będzie stanowił okres bezjądrowy światowej wojny jądrowej.

3. WYBRANE KATEGORIE I GENERALNE ZASADY WSPÓŁCZESNEJ STRATEGII WOJENNEJ

Treść strategii wojennej jest odbiciem obiektywnych prawidłowości działań wojennych. Kategorie i zasady strategii kształtowały się na podstawie uogólnienia doświadczeń wojen minionych oraz badań charakteru przyszłej wojny, stanu sił zbrojnych, możliwości moralno-politycznych i obronnych swego

kraju i koalicji socjalistycznej, jak również potencjalnego przeciwnika.

Zasady strategii stanowią wytyczną zarówno do szczegółowego opracowania teorii sztuki prowadzenia wojny, jak i do praktycznej działalności w dziedzinie budownictwa sił zbrojnych. Zasady strategii wojennej są ściśle powiązane z doktryną wojenną i uwarunkowane są jej wymogami.

Kategorie strategii przedstawiają sobą ogólne pojęcia odzwierciadlające najistotniejsze strony strategii wojennej. Mają one ważne znaczenie dla jednolitego rozumienia problemów związanych z przygotowaniem i prowadzeniem działań wojennych o skali strategicznej.

Cele i zadania strategiczne

Bardzo ważne znaczenie dla odkrycia istoty działań wojennych ma określenie strategicznych celów wojny i strategicznych zadań sił zbrojnych.

Pod pojęciem cel strategiczny rozumie się taki końcowy rezultat działań wojennych, w wyniku których zostanie osiągnięte całkowite rozbicie sił zbrojnych przeciwnika, zburzenie jego ekonomiki wojennej, zdezorganizowanie systemu kierowania i dowodzenia oraz zostanie opanowane jego terytorium, tj. dokonane zostaną gruntowne zmiany w sytuacji polityczno-militarnej na jednym lub kilku TDW.

Cele strategiczne zależą przede wszystkim od rozstawienia sił politycznych na arenie międzynarodowej oraz od wyników ekonomicznych i militarnych. Na treść celów strategicznych w decydujący sposób wpływają polityczne cele państw w wojnie. Cele strategiczne zależą również i od składu zgrupowań sił zbrojnych stron i wojskowo-geograficznych właściwości każdego teatru działań wojennych.

Cel strategiczny osiąga się poprzez wykonanie przez zgrupowania sił zbrojnych szeregu zadań strategicznych.

Zadaniami strategicznymi mogą być:

a/ rozbicie zgrupowań sił zbrojnych przeciwnika na TDW, a przede wszystkim jego środków jądrowych;

b/ odparcie napadu przeciwnika w przestrzeni powietrzno-kosmicznej siłami i środkami obrony powietrznej;

c/ zburzenie przemysłu zbrojeniowego i zdezorganizowanie ekonomiki poszczególnych państw wrogiej koalicji;

d/ dezorganizacja systemu kierowania państwem i dowodzenia na teatrze lub na terytorium poszczególnych państw;

e/ opanowanie i utrzymanie życiowo ważnych rejonów terytorium przeciwnika.

W zależności od konkretnych warunków sytuacji polityczno-militarnej na teatrze, treść i sposoby wykonania zadań strategicznych mogą być różne. Na treść i sposób wykonania tych zadań w decydującej mierze wpływają wymagania polityki, stosowana broń, przeciwdziałanie przeciwnika i warunki TDW.

Zadania strategiczne wykonywane są zespolonym wysiłkiem zgrupowań wszystkich rodzajów sił zbrojnych, strategicznych sił jądrowych oraz zgrupowaniami poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

W skład strategicznych sił jądrowych wchodzą strategiczne wojska rakietowe, atomowe okręty podwodne-nosiciele broni rakietowej i lotnictwo dalekiego zasięgu.

Teatry działań wojennych

Zadania strategiczne wykonywane są przez zgrupowania sił zbrojnych na teatrach działań wojennych.

Teatr działań wojennych we współczesnych warunkach stanowi obszerne terytorium kontynentu z rozmieszczonymi na nim państwami i przylegającymi doń morzami i przestrzenią powietrzną /lub ocean z wybrzeżem lądów, wyspami i przestrzenią powietrzną/, na którym możliwe jest ześrodkowanie i rozwinięcie strategicznych grupowań sił zbrojnych oraz prowadzenie przez te zgrupowania działań wojennych dla osiągnięcia polityczno-militarnych i strategicznych celów wojny. Teatry działań

wojennych dzielą się na kontynentalne i oceaniczne.

Przy określaniu prawdopodobnych teatrów działań wojennych i ustalaniu ich granic należy uwzględniać szereg czynników. Do głównych z nich należą:

a/ sytuacja polityczna w poszczególnych krajach i obszarach kontynentu;

b/ sytuacja ekonomiczna krajów i grup krajów /koalicji/;

c/ stopień rozwoju środków prowadzenia wojny;

d/ zgrupowania sił zbrojnych i przyjęte sposoby ich strategiczno-operacyjnego użycia;

e/ warunki fizyczno-geograficzne.

Określenie prawdopodobnych TDW, ustalenie ich części składowych i granic oraz przygotowanie ich ogólnych opisów należy do zadań Sztabu Generalnego. Szczegółowe opisy TDW lub poszczególnych rejonów, sporządzają dowództwa i sztaby rodzajów sił zbrojnych oraz dowództwa i sztaby szczebla operacyjnego.

Dla państw wspólnoty socjalistycznej, zgodnie z przyjętymi ustaleniami, prawdopodobnymi teatrami działań wojennych są:

a/ w Europie - północno-zachodni, zachodni i południowo-zachodni;

b/ w Azji - bliskowschodni, środkowo-wschodni, dalekowschodni, północno-wschodni i północny;

c/ na innych kontynentach - północnoamerykański, południowoamerykański i afrykański.

Oceanicznymi TDW są: atlantycki, Oceanu Spokojnego, indyjski.

Australia i Antarktyda rozpatrywane są jako samodzielne rejony strategiczne.

Największe znaczenie posiadają kontynentalne TDW w Europie, północnoamerykański TDW i atlantycki TDW. Te teatry według oceny strategii wojennej mogą stanowić główną arenę światowej wojny jądrowej. W granicach tych TDW położone są

państwa paktu NATO oraz rozmieszczone prawie wszystkie strategiczne środki jądrowe i rozwinięte są główne zgrupowania sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika.

Ważnymi elementami TDW są strategiczne kierunki i rejony.

Kierunek strategiczny - to pas terenu na TDW z przestrzenią powietrzną /w niektórych wypadkach - z przylegającymi morzami i akwenami oceanicznymi/, w którego granicach rozmieszczone są zgrupowania sił zbrojnych, obiekty przemysłu zbrojeniowego oraz ośrodki kierowania państwami potencjalnego przeciwnika. Rozbicie zgrupowań wojsk, zniszczenie obiektów wojskowych i opanowanie terytorium państw wrogiej koalicji na kierunku strategicznym,może stanowić cel działań wojennych o skali strategicznej.

Kierunki strategiczne określa się z uwzględnieniem możliwości rozwinięcia i prowadzenia działań przez zgrupowania wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Kierunki te wybiera się przede wszystkim w aspekcie potrzeb wojsk lądowych. Ważność zadań, jakie będzie wykonywał każdy rodzaj sił zbrojnych na danym kierunku strategicznym, określa znaczenie kierunku i jego miejsce na TDW.

W związku z rozwojem broni rakietowo-jądrowej powstała nowa kategoria - rejon strategiczny.

Rejon strategiczny - to część terytorium TDW, na której położone jest państwo lub część państwa z grupą obiektów o znaczeniu strategicznym. Do takich obiektów należą: bazy rakietowe, lotnicze i morskie, składy broni jądrowej, zgrupowania sił zbrojnych, rejony formowania odwodów strategicznych, obiekty przemysłowo-wojskowe i energetyczne, ośrodki polityczno-administracyjne i duże węzły łączności, bazy zaopatrzeniowe, duże węzły komunikacyjne. Rejony strategiczne mogą również stanowić kluczowe pozycje /rubieże/ na teatrze, na przykład, strefy cieśnin morskich lub odcinki dużych rzek i kanałów. Na każdym TDW może być kilka rejonów strategicznych. Zarys rejonów strategicznych związany jest z planowaniem działań sił zbrojnych, a zwłaszcza z określeniem celów i zadań strategicznych. Zniszczenie, zburzenie, obezwładnienie lub opanowanie obiektów położonych w rejonie strategicznym w zasadniczy sposób zmieni

sytuację na znacznej części TDW oraz umożliwi zajęcie własnym siłom zbrojnym lepszego, w stosunku do przeciwnika, położenia i dlatego stanowi to faktyczne wykonanie jednego lub kilku zadań strategicznych. Podczas planowania działań wojennych rejon strategiczny, w razie takiej konieczności, może dzielić się na kilka rejonów operacyjnych, z których każdy będzie obejmował określoną grupę obiektów.

Rejony strategiczne określa się z uwzględnieniem czynników politycznych, ekonomicznych, geograficznych i wojskowych. Na podstawie charakterystyki tych czynników dokonuje się oceny rejonu strategicznego. Zazwyczaj w jednym rejonie znajdują się obiekty o różnym charakterze i znaczeniu, co z kolei stanowi o jego ważności strategicznej.

Granice rejonów strategicznych są dość umowne i mogą się zmieniać w zależności od zaistniałej sytuacji na TDW oraz od doktryny wojennej i planów stron w zakresie prowadzenia wojny na konkretnym TDW.

Generalne zasady strategii wojennej

Podstawową zasadą strategii wojennej jest podporządkowanie jej polityce prowadzonej przez partie i rząd.

Istota tej zasady polega na tym, że cele i zadania sił zbrojnych powinny odpowiadać celom politycznym wojny w całości oraz w stosunku do każdego państwa wrogiej koalicji.

W wyniku decydującego wpływu polityki na strategię, cele polityczne wojny służą za podstawę do określenia strategicznych celów wojny i zadań stawianych siłom zbrojnym przez władze polityczne państwa lub koalicji państw.

Przygotowanie państwa pod względem militarnym i sposoby prowadzenia wojny uzależnione są od zgodności celów strategicznych i zadań sił zbrojnych z celami politycznymi wojny. Kierownictwo polityczne państwa uwzględniając wymagania przyszłej wojny i związane z nią osiągnięcie celów strategicznych, wydziela siły i środki, określa kolejność i stopień udziału gospodarki narodowej w zaspokojaniu potrzeb sił zbrojnych w okresie pokoju oraz w czasie wojny.

Zgodność celów politycznych i strategicznych rzutuje na realność stawianych zadań, co z kolei gwarantuje wykonanie zadań stojących przed siłami zbrojnymi.

Przykładem rażących niezgodności pomiędzy polityką a strategią, jest fiasko polityki i strategii niemieckiego imperializmu w dwóch wojnach światowych.

Następną główną zasadą strategii wojennej jest uznanie broni rakietowo-jądrowej za decydujący środek prowadzenia wojny, w tym szczególnie strategicznych wojsk rakietowych. Potwierdzeniem tego jest fakt, że strategiczne wojska rakietowe, dzięki swoim właściwościom /nieograniczony zasięg, ogromna siła ładunków jądrowych, natychmiastowa gotowość do działania, jak dotąd brak skutecznych środków przeciwdziałania/, są zdolne do rozwiązywania głównych zadań strategicznych wojny w ciągu krótkiego czasu.

Wykorzystanie pod względem strategicznym każdego rodzaju sił zbrojnych, określa się we współczesnych warunkach jego możliwościami zastosowania broni rakietowo-jądrowej, przy tym za podstawowe kryterium, określające nowoczesność wyposażenia sił zbrojnych pod względem wojenno-technicznym, jest poziom rozwoju oraz nasycenia wojsk bronią rakietowo-jądrową.

Wprowadzenie na szeroką skalę broni rakietowo-jądrowej, wpłynęło na zmianę form prowadzenia działań wojennych na wszystkich szczeblach, do zmiany od podstaw charakteru operacji rodzajów sił zbrojnych oraz wojny w całości. Potęga strategicznych wojsk rakietowych, stworzyła zasadniczo nowe możliwości rażenia /kompletnego zniszczenia/ takich wojskowych obiektów nieprzyjaciela, jak bazy lądowe, morskie, lotnicze, obiekty przemysłowe, ośrodki władzy państwowej itd.

Uznając decydującą rolę strategicznych wojsk rakietowych w rozbiciu nieprzyjaciela, strategia wojenna uważa jednocześnie, że zwycięstwo w wojnie może być osiągnięte tylko połączonym wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych.

Zwycięstwo będzie osiągnięte w wyniku zniszczenia strategicznych sił jądrowych i obiektów wojskowych określających żywotność potencjału wojennego, rozbicia zgrupowań sił zbrojnych

na teatrach oraz opanowania ważnych pod względem ekonomiczno-militarnym rejonów terytorium przeciwnika. Różnorodność zadań strategicznych stawianych siłom zbrojnym na kontynentalnych i morskich oraz zamorskich teatrach działań wojennych, wymaga maksymalnego wykorzystania specyficznych możliwości wszystkich rodzajów sił zbrojnych oraz zastosowania różnych środków i sposobów działań. Charakter i rola zastosowania tego lub innego rodzaju sił zbrojnych mogą być różne na określonych TDW oraz w poszczególnych okresach wojny.

Przyszła wojna charakteryzować się będzie prowadzeniem wspólnych operacji strategicznych różnych rodzajów sił zbrojnych, w których ich wysiłki zespolone będą jednolitymi celami strategicznymi i scentralizowanym dowodzeniem. W związku z tym, rozwój rodzajów sił zbrojnych odbywa się w ten sposób, ażeby odpowiadał on warunkom wspólnych działań i umożliwiał pełne wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych z jednoczesnym uwzględnieniem działań bez użycia broni masowego rażenia.

W związku z ważną rolą strategicznych sił jądrowych i wynikłą stąd możliwością rozpoczęcia wojny przez zaskoczenie, działania wojenne nabierają nowego i decydującego znaczenia już na początku konfliktu zbrojnego. Dlatego też uchwycenie inicjatywy strategicznej w każdych warunkach wybuchu wojny, jest kolejna ważna zasada strategii wojennej.

W odróżnieniu od minionych wojen, zastosowanie broni jądrowej może w poważnym stopniu zadecydować nie tylko o wyniku początkowych operacji wojennych, lecz także o końcowym rezultacie wojny.

Światowa wojna jądrowa może być rozpętana przez agresora w najbardziej niebezpieczny sposób - przez nagłe, zaskakujące uderzenie jądrowe z masowym użyciem środków strategicznych. Wojna może być również rozpętana metodą ograniczonego konfliktu zbrojnego przy użyciu tylko konwencjonalnych środków rażenia z następnym przejściem do wykorzystania broni jądrowej.

Jednak zarówno w warunkach rozpętania wojny bronią jądrową, jak i w warunkach jej rozpoczęcia konwencjonalnymi środkami rażenia, decydujący wpływ na cały przebieg wojny wywierać będzie uchwycenie inicjatywy strategicznej już od samego początku działań wojennych.

Strategia wojenna przyjmuje za najważniejsze wymaganie, zapewniające osiągnięcie celów strategicznych wojny w krótkim czasie, skuteczne wykonanie pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych na najważniejsze obiekty nieprzyjaciela przy jednoczesnym odparciu przez wojska OPK napadu powietrzno-kosmicznego.

Pierwsze uderzenie wykonane strategicznymi siłami jądrowymi, powinno być potężne co do ilości i siły użytych ładunków jądrowych, wykonane w najkrótszym czasie na jaki pozwalają zastosowane środki przenoszenia, aby wyeliminować maksymalną ilość strategicznych środków jądrowych nieprzyjaciela oraz w poważnym stopniu zniszczyć i zdezorganizować bazę wojenno-ekonomiczną, a także system kierowania wojskowego i państwowego.

Nie należy jednak liczyć, że wykonanie skutecznego uderzenia siłami jądrowymi, nawet w przypadku wycofania się ze składu wrogiej koalicji niektórych państw, doprowadzi do natychmiastowej kapitulacji całej wrogiej koalicji, a dalsze prowadzenie działań wojennych nie będzie wymagać znacznych wysiłków sił zbrojnych. Należy realnie oceniać możliwości potencjału wojennego i ekonomicznego bloku imperialistycznego oraz uwzględniać kryjące w sobie wiele trudnych do przewidzenia następstw użycia broni masowego rażenia.

Współczesna strategia wojenna wychodzi z założenia, że w ślad za pierwszym uderzeniem strategicznych sił jądrowych, powinno nastąpić decydujące uderzenie wszystkich rodzajów sił zbrojnych na lądzie, morzu i w powietrzu w celu rozbicia ocalałych sił zbrojnych nieprzyjaciela oraz opanowania najważniejszych obszarów na terytorium przeciwnika.

W celu wykonania zadań strategicznych w wojnie jądrowej, powinny być prowadzone zdecydowane działania zaczepne wszystkich rodzajów sił zbrojnych na TDW w ślad za uderzeniami strategicznych sił jądrowych.

Skuteczne wykonanie pierwszego uderzenia przez strategiczne siły jądrowe oraz przeprowadzenie operacji strategicznych na kontynentalnych i morskich TDW, w zasadniczym stopniu ułatwia zapewnienie obrony sił zbrojnych i państwa przed napadami jądrowymi nieprzyjaciela.

W wojnie jądrowej problemy OPL wojsk, a szczególnie obrony powietrznej kraju, stają się bardziej skomplikowane. Dalekosiężność, szybkość oraz stratosferyczne pułapy współczesnych nosicieli broni jądrowej, ogromna moc tej broni i innych środków masowego rażenia, dają niespotykane dotychczas możliwości niszczenia zgrupowań sił zbrojnych i obiektów na terytorium kraju. Dlatego też współczesna OP powinna być zdolna do zapewnienia przeciwlotniczej, przeciwrakietowej i przeciwkosmicznej obrony państwa i sił zbrojnych. Problemy te są w toku kompleksowego rozwiązywania, lecz dotychczasowe środki jakimi dysponują nawet dwa supermocarstwa, nie gwarantują w pełni skutecznej obrony przed napadem z powietrza.

Posiadanie przez nieprzyjaciela międzykontynentalnych rakiet balistycznych i atomowych okrętów podwodnych, stwarza mu możliwości napadu na państwa wspólnoty socjalistycznej w krótkim czasie. W związku z tym strategia wojenna stawia problem stałej, wysokiej gotowości bojowej strategicznych sił jądrowych do zaskakującego wykonania pierwszego uderzenia, wojsk OPK do odparcia napadu powietrznego, wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej do udaremnienia napadu nieprzyjaciela na kontynentalnych i morskich teatrach wojennych lub przynajmniej odparcia zaskakującej agresji.

Wszystkie przedsięwzięcia realizowane w czasie pokojowym w celu zabezpieczenia wysokiej gotowości bojowej sił zbrojnych do prowadzenia przez nie działań bojowych w początkowym okresie wojny, powinny być skierowane na pozbawienie agresora najmniejszych szans powodzenia w rozpętanym przez niego konflikcie zbrojnym.

Strategia wojenna wychodzi z założenia, że w wojnie jądrowej głównymi obiektami rażenia będą strategiczne środki jądrowe oraz zgrupowania sił zbrojnych przeciwnika na TDW.

Specyfika współczesnej struktury sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika oraz ich dyslokacja, stawia jakościowo nowe wymagania wobec naszych środków rażenia. Głównym zadaniem w rozbiciu sił zbrojnych nieprzyjaciela będzie zniszczenie jego środków napadu jądrowego, od czego zależny będzie pełny sukces w zniszczeniu zgrupowań sił zbrojnych przeciwnika na TDW, opanowaniu ważnych rejonów, jak również - o czym już wspomniano -

w obronie państwa i sił zbrojnych przed jego uderzeniami.

Niszczenie strategicznych środków napadu jądrowego posiada szczególne znaczenie, co uwarunkowane jest ich wysoką gotowością bojową, ogromną siłą niszczenia, trudnością wykrywania ich pozycji startowych oraz - jak narazie - małym prawdopodobieństwem zniszczenia w czasie lotu.

Zniszczenie potencjału jądrowego nieprzyjaciela nie będzie polegało tylko na wyeliminowaniu jego strategicznych sił jądrowych oraz zburzeniu składów z amunicją jądrową. Jednocześnie z tym należy dążyć do zniszczenia techniczno-ekonomicznej bazy produkcji broni jądrowej.

Strategia wojenna zakłada jednoczesne niszczenie zgrupowań sił zbrojnych, obiektów wojskowych i ekonomicznych oraz elementów dowodzenia na cała głębokość TDW i na zamorskich terytoriach nieprzyjaciela. W założeniu tym odzwierciedla się istota naszej strategii wojennej, jako strategii wykonania głębokich i druzgocących uderzeń jądrowych na nieprzyjaciela. Układ sił na arenie międzynarodowej oraz istnienie największego zgrupowania środków przenoszenia broni jądrowej na terytorium USA, zmusza do uwzględniania stałej groźby uderzeń jądrowych z terytoriów zamorskich. Dlatego nie można, przykładem ubiegłych wojen, ograniczać prowadzenia konfliktu zbrojnego między dwoma przeciwstawnymi układami społeczno-ekonomicznymi do jednego z TDW.

Obrona wspólnoty socjalistycznej nie może ograniczać się do biernego wyczekiwania na uderzenie nieprzyjaciela oraz do walki obronnej na swoim terytorium. Dlatego strategia zakłada, że natarcie będzie podstawową zasadą strategicznych działań sił zbrojnych.

Aktywny, zaczepny charakter strategii wojennej, uwarunkowany jest koniecznością przeniesienia uzyskanych przez przeciwnika działań wojennych na jego terytorium. Jest to wynikiem naukowych analiz możliwości potencjalnego przeciwnika oraz dążenia do uniknięcia ogromnych zniszczeń państw wspólnoty socjalistycznej. Tylko bowiem natarciem można zniszczyć potencjał jądrowy, wojenno-ekonomiczny i moralny oraz w najkrótszym czasie pozbawić

nieprzyjaciela możliwości stawiania zorganizowanego oporu.

Przejęcie i utrzymanie inicjatywy strategicznej można realizować tylko aktywnymi działaniami zaczepnymi, a sukces natarcia we współczesnych warunkach jest uzależniony bezpośrednio od wyników użycia broni jądrowej na wszystkich szczeblach dowodzenia. Dążąc do szybkiego, aktywnego rozstrzygnięcia walki, bitwy, operacji oraz wojny w całości, strategia wojenna uwzględnia doświadczenia ubiegłych wojen, w których niemożliwa była realizacja nieprzerwanego natarcia w ciągu całej wojny. Dlatego w poszczególnych okresach wojny i operacji, celowe lub konieczne będzie przejście do działań obronnych.

W toku operacji strategicznej na TDW, może zaistnieć potrzeba czasowego przejścia do obrony poszczególnych armii, a nawet całych frontów. Jednak te działania, jako zamierzone lub wymuszone, powinny stworzyć warunki przejścia do zdecydowanych działań zaczepnych.

Jedną z podstawowych zasad strategii wojennej jest ważność prawidłowego /trafnego/ wyboru teatrów, kierunków i rejonów, gdzie powinny być skoncentrowane główne wysiłki sił zbrojnych, jak również stworzenie w wybranym miejscu i decydującym momencie przewagi nad przeciwnikiem. Wymagania te nabierają szczególnego znaczenia przy planowaniu pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych oraz operacji strategicznych na TDW.

Zagadnienie koncentrowania głównych wysiłków strategicznych wojsk rakietowych i wojsk OPK, rozwiązywane jest w oparciu o konieczność równoczesnego wykonania zadań dotyczących pierwszego uderzenia jądrowego i odpierania napadu jądrowego nieprzyjaciela. Ugrupowanie tych wojsk tworzone jest na terytorium całego kraju z uwzględnieniem właściwości terenowych, najbardziej prawdopodobnych kierunków nalotu nieprzyjaciela oraz rozmieszczenia celów przewidzianych do zniszczenia.

Siły i środki niezbędne do prowadzenia operacji na TDW w początkowym okresie wojny, powinny być zawczasu rozwinięte zgodnie z wybranymi kierunkami uderzeń oraz mieć opracowane konkretne zadania taktyczne, operacyjne i strategiczne. Stan wojsk uzależniony jest od znaczenia wojenno-politycznego danego teatru, a głównym będzie ten, na którym rozmieszczone są zasadni-

cze siły i środki nieprzyjaciela, którego opanowanie w sposób zasadniczy wpływa na końcowy efekt wojny.

Do problemu skupienia sił i środków na głównych kierunkach działań, należy podchodzić w sposób twórczy, z uwzględnieniem możliwości manewru torami pocisków rakietowych, szybkich przerzutów wojsk desantowych itp. oraz z drugiej strony - niebezpieczeństwa jakie kryje w sobie każda koncentracja sił i środków.

Strategia wojenna wychodzi z założenia o konieczności planowego, wcześniejszego tworzenia zasobów ekonomicznych i odwodów strategicznych oraz utrzymanie ich na wysokim poziomie w toku całej wojny, co jest niezbędnym warunkiem do skutecznego prowadzenia współczesnej wojny światowej. W wojnie dwóch koalicji, posiadających wielkie zasoby ekonomiczne i siły wytwórcze, szczególnego znaczenia nabiera stworzenie bazy materiałowej, racjonalne jej przygotowanie odpowiednio do warunków wojny jądrowej.

Współczesna wojna nie może być prowadzona z wykorzystaniem odwodów utworzonych w czasie pokoju. Charakter wojny wymaga planowego i na czas przygotowania całego społeczeństwa i całej bazy ekonomicznej do prowadzenia wojny, ażeby móc zaspokoić różnorodne potrzeby sił zbrojnych i społeczeństwa w toku wojny.

Podstawowym źródłem zabezpieczenia wojsk pod względem materiałowo-technicznym w początkowym okresie wojny, będą zasoby nagromadzone w siłach zbrojnych w czasie pokojowym. Uzupełnienie tych zasobów w przypadku konieczności, może być dokonane kosztem rezerw państwowych. Dalsze zabezpieczenie sił zbrojnych, szczególnie w przypadku długotrwałej wojny, może być dokonywane z zasobów gospodarki narodowej. Dlatego też z chwilą wybuchu wojny, a jeśli to możliwe przed wybuchem wojny, dokonuje się przestawienia gospodarki narodowej na produkcję zgodnie z programem okresu wojny.

Strategia wojenna rozpatruje i wysuwa potrzebę posiadania trwałej przewagi pod względem wojenno-technicznym nad przeciwnikiem, jako jednego z warunków skutecznego prowadzenia współczesnej wojny. W oparciu o ekonomikę kraju, osiągnięcia nauki i techniki, każde państwo w istocie stale dąży do doskonalenia broni, sprzętu wojennego, stworzenie nowych bardziej efektywnych wzorów, ażeby wyprzedzić prawdopodobnego przeciwnika

co do ilości i jakości współczesnych środków rażenia i na podstawie tego posiadać najbardziej racjonalną organizację sił zbrojnych, wysoki stopień gotowości bojowej wojsk oraz permanentnie rozwijaną sztukę wojenną.

We współczesnych warunkach szczególnie dużego znaczenia dla sił zbrojnych nabierają najnowsze osiągnięcia naukowe w dziedzinie wykorzystania energii jądrowej, techniki rakietowej, opanowanie przestrzeni kosmicznej, w dziedzinie radioelektroniki, cybernetyki oraz chemii.

Zdobyta przewaga pod względem wojenno-technicznym nad przeciwnikiem, w głównych środkach prowadzenia wojny, powinna być długotrwałą i dawać możliwość wykorzystania posiadanego pierwszeństwa w najbardziej szerokim zakresie.

Wszechstronne zabezpieczenie działań sił zbrojnych zarówno w okresie przygotowania do wojny, jak i w czasie jej trwania, strategia wojenna uważa jako niezbędny element osiągnięcia zwycięstwa nad przeciwnikiem. Sukces w wojnie zależy w znacznym stopniu od zrealizowania w pełnym zakresie i odpowiednim czasie, wszystkich najważniejszych przedsięwzięć wojskowych i państwowych skierowanych na zabezpieczenie prowadzenia wojny. Przedsięwzięcia te w skali strategicznej są bardzo różnorodne i obejmują znaczny zakres działalności resortu obrony narodowej oraz całej gospodarki narodowej. Wśród wielu zagadnień dotyczących zabezpieczenia strategicznego można wymienić główne z nich, jak rozpoznanie, osłona najważniejszych obiektów państwowych, przygotowanie terytorium państwa do wojny, wszechstronne zabezpieczenie materiałowo-techniczne sił zbrojnych i ludności.

Strategia wojenna wychodzi z założenia, że podstawę współczesnego kierowania i dowodzenia strategicznego, stanowią kierownictwo polityczne, naukowe przewidywanie rozwoju wydarzeń oraz operatywne dowodzenie siłami zbrojnymi. Złożoność współczesnej wojny, jej międzykontynentalny rozmach i zastosowanie środków rakietowo-jądrowych,stawia wyjątkowo trudne wymagania w stosunku do kierowania wojną oraz dowodzenia siłami zbrojnymi.

Użycie w sposób zmasowany środków rakietowo-jądrowych, pozwala w ciągu krótkiego czasu na gwałtowną zmianę sytuacji strategicznej na poszczególnych TDW. Wychodząc z powyższego,

od dowództwa strategicznego wymaga się głębokiego przewidywania przebiegu działań wojennych, opartego na znajomości charakteru wojny, konkretnej wiedzy i prawidłowego uwzględniania możliwości wojennych, ekonomicznych i moralno-politycznych własnego narodu /koalicji/ oraz przeciwnika. Szczególne znaczenie posiada stanowcze, ciągłe i pewne dowodzenie siłami, na które nakłada się obowiązek wykonania zadań dotyczących udaremnienia lub odparcia zaskakującego napadu jądrowego nieprzyjaciela, jak również dowodzenia działaniami wojsk po wykonaniu uderzeń przez strategiczne siły jądrowe. Gwałtowne zmiany w sytuacji, możliwe przerwy w dowodzeniu, wymagają od dowództwa strategicznego wielkiej operatywności a od podległych instancji - gotowości do przejawienia mądrej i twórczej inicjatywy w powzięciu decyzji i przeprowadzeniu aktywnych przedsięwzięć, zgodnych z ogólnym zamiarem strategicznym.

Skuteczne wykonanie zadań strategicznych, w znacznym stopniu zależy od dobrze zorganizowanego i stale podtrzymywanego współdziałania wszystkich biorących udział w wojnie sił i środków, które organizowane jest w celu rozwiązania głównych zadań, na głównych TDW, a w granicach danego teatru - w interesie zgrupowań sił zbrojnych wykonujących główne zadanie. W wojnie jądrowej za podstawę strategicznego współdziałania, stanowi zgranie wysiłków wszystkich rodzajów sił zbrojnych z zadaniami realizowanymi przez strategiczne wojska rakietowe.

Złożoność dowodzenia wpłynęła na poszukiwanie nowych metod i organizacji systemów dowodzenia oraz wprowadzanie szerokiej automatyzacji i mechanizacji z wykorzystaniem najnowocześniejszych środków elektronicznych.

Strategia wojenna kieruje się założeniami, które stawiają rolę czynnika moralno-politycznego na czołowym miejscu w prowadzeniu wojny i osiągnięciu zwycięstwa. Dla państw wspólnoty socjalistycznej za podstawę oceny tego czynnika służy jedność narodu i jego armii, jedność poglądów co do charakteru celów politycznych wojny oraz zadań partii i narodu w sprawie obrony socjalistycznej ojczyzny.

We współczesnych warunkach zagadnienie dotyczące wpływu czynnika moralno-politycznego na prowadzenie wojny należy

rozpatrywać w świetle koalicyjnego składu sił zbrojnych stron, jak również z uwzględnieniem tego, że rozgraniczenie pomiędzy frontem a zapleczem zanika, ponieważ uderzenia jądrowe mogą być wykonywane szczególnie na obiekty przemysłowe, transport, centra administracyjne itp., położone na terenie całego kraju.

Dla stanu osobowego sił zbrojnych warunki wojny jądrowej stwarzają nowe trudności oraz konieczność uwzględniania zjawisk o charakterze psychologicznym, które będą wywołane masowym użyciem broni jądrowej i innych rodzajów broni masowego rażenia. W celu pokonania tych trudności należy zawczasu przygotowywać stan osobowy w toku szkolenia w warunkach maksymalnie zbliżonych do warunków współczesnego pola walki.

Powiązania i współzależność strategii wojennej, polityki i ekonomiki

Strategia wojenna, jako część sztuki wojennej, jest ściśle związana z polityką i ekonomiką.

Zależność strategii wojennej od polityki wyraża się w jej oddziaływaniu na określenie ogólnych i częściowych celów strategicznych, na ogólny charakter strategii państwa, na wybór sposobów i form prowadzenia wojny. Wielki wpływ na ogólny charakter strategii wojennej ma generalna linia polityki państwa.

Sposoby prowadzenia każdej wojny uwarunkowane są stopniem rozwoju sił wytwórczych, właściwościami broni, techniki bojowej, składem i charakterem sił zbrojnych. Dlatego też państwo musi zawsze w swej polityce zważyć na to, by sposoby prowadzenia wojny odpowiadały możliwościom potencjału ekonomiczno-militarnego. Wpływ polityki na sposób prowadzenia wojny przejawia się nader różnorodnie. Znana jest bierno-obronna strategia dowództwa anglo-francuskiego w okresie "dziwnej wojny" na zachodzie w latach 1939-40, gdy spełniało ono wolę imperialistycznej polityki szczucia Hitlera do rozpętania wojny przeciwko ZSRR i przekształcenia rozpoczętej wojny w wojnę antyradziecką.

Współczesne teorie "wojny ograniczonej", "zmasowanego odwetu", "wojny globalnej" itp., są bezpośrednim odzwierciedle-

niem polityki imperialistycznej.

Polityka państwowa w swej działalności nie ogranicza się zazwyczaj tylko do stawiania zadań strategii, lecz dąży również do stworzenia warunków sprzyjających wykonaniu postawionych jej zadań, poprzez mobilizację maksimum zasobów ludzkich i materiałowych dla zapewnienia działalności sił zbrojnych. Dla pomyślnego osiągnięcia postawionych celów, siły zbrojne wymagają sprzyjających warunków dyplomatycznych, ekonomicznych i moralno-politycznych. Przygotowanie do wojny w dziedzinie polityki zagranicznej obejmuje takie przedsięwzięcia, jak zawieranie sojuszów, tworzenie koalicji państw, zapewnienie neutralności państw sąsiednich i inne.

Polityka-wychodząc z oceny sytuacji militarno-politycznej, wybiera najbardziej dogodny moment do rozpoczęcia wojny, biorąc przy tym pod uwagę względy strategiczne.

Z drugiej strony - pomyślne prowadzenie działań wojennych stwarza szersze perspektywy dla osiągnięcia ostatecznych celów politycznych. Strategia wojenna studiując możliwości sił zbrojnych, wysuwa propozycje co do przygotowania kraju do obrony przed agresją.

Współczesna epoka - to epoka wojen koalicyjnych, w których stosunki wzajemne między polityką, a strategią, charakteryzują określone właściwości. Chodzi o to, że dla osiągnięcia zwycięstwa w wojnie koalicyjnej, państwa wchodzące w skład koalicji bezwzględnie muszą posiadać uzgodnioną strategię, przy jednoczesnym uwzględnieniu odrębnych cech narodowych.

Brak sprzeczności między polityką a strategią koalicji socjalistycznej, pozwala harmonijnie łączyć ogólne cechy internacjonalistyczne i właściwości narodowe strategii wojennej poszczególnych krajów. Wspólnota zadań obrony obozu socjalistycznego przed napadem agresorów imperialistycznych, umożliwia nie tylko bojową współpracę armii krajów socjalizmu, lecz również pozwala osiągnąć jedność poglądów strategicznych.

Każda wojna jest produktem stosunków społeczno-ekonomicznych i od warunków ekonomicznych zależy nie tylko wojna w ogóle, lecz również metody i sposoby prowadzenia wojny, innymi słowy - strategia.

Wzrost potrzeb materialnych związanych z prowadzeniem wojen współczesnych, powoduje konieczność zwiększenia mocy produkcyjnych przemysłu krajów walczących. Wzajemne stosunki między strategią i ekonomiką odznaczają się tym, że rozwój i zmiany poglądów strategicznych są całkowicie zależne od warunków ekonomicznych i osiągniętego w danym momencie poziom rozwoju sił wytwórczych. Niezależnie od epoki, której cechy zawsze wywierają piętno na te poglądy oraz od narodowej przynależności, w strategii istnieje jedna ogólna prawidłowość sformułowana przez F. Engelsa: "Uzbrojenie, skład, organizacja, taktyka i strategia zależą przede wszystkim od poziomu produkcji i środków komunikacji". Przy tym na strategię wywiera wpływ zarówno zmiana formacji społeczno-ekonomicznej w ogóle, jak i poszczególne odkrycia naukowe i wynalazki w dziedzinie techniki.

Mimo, że ekonomika rozwija się na podstawie swoich specyficznych praw, w jej rozwoju występują pewne właściwości, wynikające z zadań wobec strategii. Ekonomika powinna uwzględniać w swoim rozwoju założenia strategiczne państwa oraz interesy najbardziej racjonalnego wykorzystania zasobów kraju dla jego obronności. Organy kierownictwa ekonomicznego uwzględniają założenia strategiczne przy opracowywaniu planów geograficznego rozmieszczenia przemysłu, rejonizacji produkcji rolnej i budownictwa komunikacyjnego.

Strategia wojenna opracowując swoje zamiary, bierze za punkt wyjścia możliwości materiałowo-techniczne kraju. Oprócz tego opracowuje propozycje co do utworzenia w czasie pokoju zapasów i rezerw na potrzeby wojenne oraz mobilizacyjnego przygotowania przemysłu i rozwijanie produkcji wojennej. W czasie wojny realizując cele i zadania strategiczne, siły zbrojne uwzględniają potrzeby ekonomiki.

Planowa gospodarka naszego ustroju sprzyja ekonomicznemu zorganizowaniu społeczeństwa, pozwala na szybsze i bardziej racjonalne wykorzystanie wszystkich zasobów kraju. Jednolite kierownictwo sprawowane przez partię klasy robotniczej, zapewnia zgodność celów i działań strategii z ekonomiką.

4. FORMY DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

Dla rozstrzygnięcia problemu sposobów prowadzenia współczesnej wojny nie wystarczy ustalenie głównego obiektu walki zbrojnej. Trzeba ponadto określić, jakie rodzaje strategicznych działań sił zbrojnych należy zastosować, aby osiągnąć cele wojny, w jakiej formie powinny wyrazić się te działania. Można śmiało stwierdzić, że od właściwego rozstrzygnięcia problemu rodzajów działań strategicznych i konkretnej formy ich występowania, w decydującym stopniu zależy opracowanie skutecznych sposobów prowadzenia współczesnej wojny.

Od zakończenia drugiej wojny światowej nastąpił gigantyczny skok w rozwoju środków walki zbrojnej, który w zdecydowany sposób wpłynął na powstanie nowych form działań strategicznych, przewartościowanie znaczenia poszczególnych form oraz zmianę treści zawartych w tych formach działań.

Strategiczne działania sił zbrojnych na TDW w zależności od warunków polityczno-militarnych, stosowanej broni, składu sił, celów, zadań i zamiaru strategicznego - mogą przybrać różne formy.

Współczesna strategia wojenna wyodrębnia następujące formy działań strategicznych:

1. Pierwsze uderzenie strategicznych sił jądrowych będzie miało decydujące znaczenie dla przebiegu i końcowego wyniku współczesnej wojny. Zmasowane uderzenie jądrowe na strategiczne środki jądrowe przeciwnika, na jego ekonomikę i system kierowania państwem, przy jednoczesnym rozbiciu sił zbrojnych na TDW, umożliwią osiągnięcie politycznych celów wojny w znacz-nie krótszym czasie niż w minionych wojnach.

Wyspecjalizowane komórki sztabów generalnych zajmują się ustalaniem celów dla strategicznych środków napadu jądrowego. Amerykańskie czasopismo "Flying Revue" podało, że Pentagon akceptował wykaz 400 obiektów na obszarze ZSRR i państw socjalistycznych, które mają być zniszczone w początkowym okresie wojny. W tym celu zamierza się zużyć 1500-2000 jednostek amunicji jądrowej, tzn. po 4-5 na każdy obiekt.

Wychodząc z powyższego, strategia wojenna uwzględnia konieczność przygotowania się do niszczącego uderzenia, które może być zrealizowane natychmiast po stwierdzeniu lotu pocisków strategicznych przeciwnika, równocześnie z ich odpaleniem oraz w wyjątkowej sytuacji - w postaci uderzenia wyprzedzającego, gdy stwierdzono bez żadnych wątpliwości przygotowanie i decyzję przeciwnika co do wykonania zmasowanego uderzenia jądrowego na terytorium wspólnoty socjalistycznej.

W pierwszym uderzeniu jądrowym biorą udział strategiczne wojska rakietowe /międzykontynentalne i średniego zasięgu/, atomowe okręty podwodne-nosiciele broni rakietowej oraz lotnictwo dalekiego zasięgu.

Uderzenia te mogą razić najważniejsze rejony na obszarze wrogich państw, a mianowicie: bazy ekonomiczne, strategiczne środki napadu jądrowego, rejony składów amunicji jądrowej, rejony ześrodkowania i dyslokacji głównych zgrupowań sił zbrojnych, główne ośrodki kierownictwa państwowego i wojskowego.

Wychodząc z decydującego znaczenia jakie dla rezultatów wojny ma pierwsze uderzenie jądrowe, należy stwierdzić, że jest to zamierzenie, które zajmuje szczególne miejsce w planach wojny, opracowane przez Naczelne Dowództwo Sił Zbrojnych ZSRR.

Istota pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych jest zmasowane użycie ładunków jądrowych na najważniejsze cele strategiczne przeciwnika, w maksymalnie krótkim czasie, według jednolitego planu opracowanego w czasie pokojowym, odpowiednio wcześniej przygotowanymi zgrupowaniami strategicznych sił jądrowych w celu osiągnięcia zasadniczych celów wojny.

Uderzenia jądrowe wojsk rakietowych frontów, lotnictwa i marynarki wojennej, będą elementem uzupełniającym.

Czas trwania pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych może wynosić średnio:

- strategicznych wojsk rakietowych - 25-30 min.,
- atomowych okrętów podwodnych-nosicieli broni jądrowej - ok. 60 min.,
- lotnictwa dalekiego zasięgu - 3-4 godziny.

Cele i zadania pierwszego uderzenia jądrowego określa kierownictwo polityczne zgodnie z konkretną sytuacją, przy czym uderzenie to może być wykonane na określone państwa /rejony/ jednocześnie lub w różnym czasie, bądź też pewne państwa /obszary/ mogą zeń być wyłączone.

Osiągnięcie założonych rezultatów pierwszego uderzenia jądrowego zależy od stopnia gotowości bojowej środków przenoszenia ładunków jądrowych, sprawnej pracy organów rozpoznania /w tym wczesnego uprzedzenia o przygotowaniu nieprzyjaciela do wykonania uderzenia/ oraz przyjęcie w odpowiednim czasie decyzji do odpalenia rakiet w strategicznych wojskach rakietowych, wylotu lotnictwa dalekiego zasięgu oraz wyjścia w morze atomowych okrętów podwodnych - nosicieli broni rakietowej.

2. Odparcie powietrzno-kosmicznego napadu przeciwnika na siły zbrojne i zaplecze mające na celu zachowanie zdolności życiowych państwa, zapewnienie nieprzerwanego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz zdolności bojowej sił zbrojnych.

Cele te osiąga się poprzez zniszczenie środków napadu jądrowego przeciwnika w rejonach ich bazowania. Należy jednak liczyć się z tym, że poważny procent tych środków zachowa zdolność bojową i należy mieć niezbędne siły i środki przeznaczone do niszczenia samolotów i rakiet w locie, przed ich dotarciem do celów.

Skuteczną osłonę należy zapewnić podstawowym ośrodkom administracyjno-politycznym, najważniejszym obiektom i rejonom przemysłowym, strategicznym zapasom środków materiałowych, węzłom komunikacyjnym, centralnym stanowiskom dowodzenia, zasadniczym elementom sił zbrojnych - stanowiskom startowym rakiet, węzłom lotnisk, bazom marynarki wojennej, rejonom ześrodkowania i formowania wojsk itp. Osłona tych obiektów przed uderzeniami jądrowymi nieprzyjaciela, niedopuszcza jednocześnie do powstania masowych strat wśród ludności cywilnej.

Głównymi środkami obrony zaplecza i zgrupowań sił zbrojnych przed uderzeniami jądrowymi nieprzyjaciela, są wojska obrony powietrznej kraju, obrony przeciwlotniczej wojsk oraz

siły i środki obrony terytorium kraju. Stoi przed nimi zadanie zorganizowania skutecznej zapory przed wszystkimi środkami napadu powietrznego oraz zabezpieczenie szybkiej likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia.

Obronę przeciwlotniczą i przeciwrakietową pasa przyfrontowego, prowadzą siły i środki obrony powietrznej frontów we współdziałaniu z wojskami obrony powietrznej kraju. Wszystkie wyżej wymienione przedsięwzięcia powinny tworzyć kompleksowy system obejmujący wykrywanie i powiadamianie, obronę przeciwlotniczą, przeciwrakietową i przeciwkosmiczną, kierowaną przez nowoczesne, operatywne i zautomatyzowane centra dowodzenia.

Należy liczyć się z tym, że przeciwnik może stosować najróżnorodniejsze sposoby uderzeń i działań: naloty z kilku kierunków; przełamywanie obrony powietrznej na wąskim froncie; na wysokich i maksymalnie niskich pułapach; aktywne i pasywne przeciwdziałanie, różnego rodzaju działania pozorne.

Wychodząc z tego, siły i środki obrony powietrznej należy koncentrować na głównych kierunkach, do osłony najważniejszych rejonów i obiektów, przy czym łączyć różnorodność środków /rakiety, lotnictwo, artyleria plot/, uwzględniając wszystkie pułapy, pory doby i warunki meteorologiczne.

Jednocześnie należy widzieć możliwość stosowania szerokiego manewru wszystkimi posiadanymi środkami obrony powietrznej na najbardziej zagrożone w danym okresie kierunki i rejony.

W dobie obecnej brak podstaw do zorganizowania niepokonalnej obrony powietrznej, środki napadu zdecydowanie górują nad środkami obrony. Dlatego prowadzone są wytężone prace w dziedzinie systemow promieniowania, antygrawitacji, plazmy, laserów itp.; co będzie wpływać na stałe doskonalenie systemu obrony powietrznej.

Licząc się z możliwością dotarcia części środków napadu powietrznego do celu, niezbędne są siły i środki obrony terytorium kraju znajdujące się w gotowości do szybkiej likwidacji skutków uderzeń jądrowych, ewakuacji ludności, organizacji szybkiej pomocy lekarskiej, gaszenia pożarów, utrzymania porządku itd.

3. Strategiczne operacje na lądowych teatrach działań, które w przyszłej wojnie nabiorą dużego rozmachu i będą prowadzone z użyciem wszystkich rodzajów wojsk i podporządkowane ogólnemu zamiarowi i jednemu planowi. Celem tych operacji będzie przechwycenie strategicznej inicjatywy, zniszczenie lub zajęcie ważnych polityczno-ekonomicznych obiektów oraz rozbicie głównych zgrupowań sił zbrojnych przeciwnika, a tym samym niedopuszczenie do wtargnięcia jego zgrupowań na terytorium państw socjalistycznych.

Cechą charakterystyczną działań będzie brak linearnego ugrupowania wojsk, brak ciągłych frontów. Działania wojenne rozwiną się jednocześnie na dużych obszarach zarówno wzdłuż frontu, jak i w głąb, nosząc często charakter działań ogniskowych i na poszczególnych kierunkach.

Drugą cechą będzie duża manewrowość działań, szerokie zastosowanie wojsk pancernych, desantów taktycznych, operacyjnych i strategicznych oraz manewr siłami i środkami.

Wreszcie, walka zbrojna odznaczać się będzie dużą zaciętością, masowym rażeniem wojsk, powstawaniem stref zniszczeń i promieniowania radioaktywnego. Walczące strony będą dążyć do osiągnięcia swych celów przede wszystkim przez natarcie.

Operacje zaczepne będą decydującą formą działań, a główna rola przypadnie w nich operacyjno-taktycznym wojskom rakietowym i lotnictwu frontowemu z bombami jądrowymi oraz wojskom pancernym, zmechanizowanym i powietrzno-desantowym.

Inaczej jak w minionych wojnach, będą rozstrzygane takie problemy jak ugrupowanie wojsk, kierunki uderzeń, szerokość pasów natarcia, głębokość operacji, tempo natarcia.

Zgrupowania uderzeniowe będą tworzone w głębi, a ich podstawą staną się zgrupowania wojsk rakietowych, armie pancerne i ogólnowojskowe. Zasadniczą funkcją armii pancernej będzie gwałtowny, nieustanny ruch do przodu na całą głębokość operacji.

Natarcie powinno być prowadzone na kilku kierunkach jednocześnie, a kierunek głównego uderzenia winny określać rejony, na które zostaną wykonane zasadnicze uderzenia jądrowe.

Poszerzone pasy natarcia związków taktycznych będą wynosić 20-30 km, co z kolei rzutuje na pas działania związków operacyjnych do 100-150 km. Pola bitew będzie charakteryzowało znaczne rozśrodkowanie wojsk i duża możliwość manewru. Tempo działań zaczepnych powinno wynosić 60-80 km na dobę. Wojska będą nacierać w czołgach, transporterach opancerzonych i na śmigłowcach. Na polach bitew zapanuje ogień i manewr wojsk znajdujących się na pojazdach mechanicznych.

W toku operacji znajdą duże zastosowanie taktyczne, operacyjne i strategiczne desanty powietrzne w celu wykorzystania skutków uderzeń jądrowych i opanowania ważnych rejonów.

Dużą trudność w działaniach zaczepnych będą stanowiły strefy zniszczeń i wysokiego skażenia promieniotwórczego spowodowane przez nowe uderzenia oraz specjalne bariery za pomocą naziemnych wybuchów i min jądrowych. Odpowiedni sprzęt bojowy /czołgi, transportery/ oraz środki zabezpieczenia /inżynieryjne, chemiczne itd/, pozwolą na pokonanie różnorodnych naturalnych i sztucznych przeszkód terenowych.

Operacje obronne mogą być również stosowane w przyszłej wojnie. W poszczególnych okresach wojny, na poszczególnych kierunkach, a nawet na teatrach sytuacja może wymagać okresowego przejścia do obrony. Chociaż zasadą strategii jest ofensywny charakter, to jednak obrona zwłaszcza na szczeblach taktycznych i operacyjnych będzie pojawiać się w toku wojny jako jeden ze sposobów załamania natarcia przeważających sił nieprzyjaciela.

We współczesnej wojnie obrona na lądowym TDW może być stosowana dla zyskania na czasie, zaoszczędzenia sił, umocnienia osiągniętych rubieży, a w wielu przypadkach również dla odparcia ofensywy przeważających sił nieprzyjaciela.

Współczesna obrona opiera się na zastosowaniu broni rakietowej i na manewrowych działaniach zgrupowań wojsk lądowych. Wojska zajmują na głównych kierunkach najważniejsze rejony i pozycje, rozśrodkowane wzdłuż frontu, a szczególnie w głąb. Obrona powinna być przeciwatomowa i w maksymalnym stopniu obronić siłę żywą i sprzęt przed skutkami uderzeń jądrowych.

Strategia wojenna zakłada, że współczesna obrony powinna łączyć w sobie zdecydowane utrzymywanie najważniejszych

rejonów i rubieży oraz manewrowe działania wojsk. Rezultatem bitwy obronnej musi być niedopuszczenie do wtargnięcia wrogich sił na terytorium krajów socjalistycznych, zadanie tym siłom strat i stworzenie warunków do przeniesienia działań wojennych na terytorium przeciwnika.

W toku wojny na poszczególnych odcinkach może powstać sytuacja, w której zachowanie sił i uchronienie ich przed zniszczeniem, możliwe jest tylko kosztem utraty opanowanego terenu, kosztem określonego odwrotu w wyniku niepowodzenia w bitwie obronnej lub nieudolnie przygotowanego natarcia przez poszczególne zgrupowania. Niekiedy odwrót może być przeprowadzony w celu zajęcia przez wojska bardziej dogodnego położenia, umożliwiającego następnie przejście do aktywnego działania. W każdym wypadku wojska powinny wycofywać się wyłącznie na rozkaz przełożonego, w sposób zorganizowany, bez paniki.

4. Działania wojenne na morskich teatrach, które w przyszłej wojnie światowej nabiorą szerokiego rozmachu i będą prowadzone na wszystkich morzach i oceanach. Charakter działań będzie bardziej zróżnicowany, obok zadań skali taktyczno-operacyjnej, wykonywane będą zadania strategiczne z wykorzystaniem atomowych okrętów podwodnych-nosicieli broni rakietowej.

Zadania realizowane przez marynarkę wojenną można generalnie podzielić na:

- udział wydzielonej części floty w pierwszym i kolejnych uderzeniach jądrowych na podstawie jednolitego planu strategicznego;

- prowadzenie samodzielnych operacji na morskich teatrach działań;

- udział we wspólnych operacjach wojsk lądowych i marynarki wojennej na kierunkach nadmorskich oraz dla opanowania wysp, cieśnin itp.

Głównym celem działań marynarki wojennej na oceanicznych TDW, będzie pokonanie sił morskich przeciwnika oraz zdezorganizowanie jego przewozów. Floty mogą ponadto wykonywać uderzenia rakietowo-jądrowe na obiekty nabrzeżne, współdziałać z woj-

skami lądowymi, służyć jako środek do transportów morskich oraz ochraniać własne szlaki komunikacyjne.

Jednym z najważniejszych zadań marynarki wojennej, będzie rozbicie uderzeniowych zespołów lotniskowców. Przeciwnik będzie dążył do rozwinięcia tych związków w pobliżu krajów socjalistycznych celem wykonywania uderzeń jądrowych i klasycznych, z wykorzystaniem lotnictwa szturmowego bazującego na lotniskowcach.

Wykorzystując rakietowe okręty podwodne oraz lotnictwo morskie uzbrojone w środki rakietowe, należy dążyć do zniszczenia lotniskowców uderzeniowych oraz okrętów zabezpieczających. Dotychczasowe metody ataku torpedowego z bliskiej odległości, zastąpiono uderzeniami rakiet z dużych odległości i z zanurzenia. Lotnictwo morskie i dalekiego zasięgu, posiadając rakiety klasy "powietrze-okręt" z ładunkami jądrowymi, może wykonywać uderzenia bez wchodzenia do ścisłej strefy ognia obrony przeciwlotniczej związku lotniskowców.

W niszczeniu sił morskich przeciwnika będą uczestniczyć ponadto brzegowe wyrzutnie rakietowe.

Jednym z najważniejszych zadań marynarki wojennej jest również walka z okrętami podwodnymi nieprzyjaciela, szczególnie z atomowymi okrętami podwodnymi uzbrojonymi w rakiety typu "Polaris". To zadanie powinno być realizowane poprzez uderzenia na bazy morskie, podczas przejścia okrętów morzem i w rejonach pozycyjnych. Do tego celu będą wykorzystywane wszystkie posiadane siły i środki, a zwłaszcza wojska rakietowe, okręty podwodne do zwalczania okrętów podwodnych, morskie lotnictwo rakietowe, lotnictwo dalekiego zasięgu itd. Dla efektywnego zwalczania okrętów podwodnych konieczny jest niezawodny system rozpoznania, określania współrzędnych oraz naprowadzania aktywnych środków walki.

Ogromne potrzeby współczesnej wojny, położenie i zasoby Europy, zmuszają naszych potencjalnych przeciwników do zorganizowania całego systemu uzupełniania rezerw i zasobów materiałowych, które w zdecydowanej większości znajdują się za oceanem. Z obliczeń teoretyków wojskowych wynika, że w wypadku wojny do portów europejskich powinno codziennie przybywać około 100 transportowców, które wymagać będą zorganizowanej ochrony

morskiej powietrznej oraz zabezpieczenia.

Działania przeciwko komunikacjom przeciwnika należy rozpatrywać na dużą skalę, w sposób kompleksowy z wykorzystaniem wszystkich środków walki.

Wsparcie wojsk lądowych będzie kolejnym zadaniem realizowanym przez flotę wojenną. Współdziałając z armiami działającymi na nadmorskich kierunkach operacyjnych, marynarka wojenna może niszczyć desanty morskie nieprzyjaciela, wysadzać własne desanty na terytorium wroga oraz zabezpieczać pokonanie cieśnin i innych dużych przeszkód wodnych przez wojska lądowe. Możliwe jest także wykonanie uderzeń marynarki wojennej na zgrupowania wojsk na nadmorskich kierunkach.

5. Powietrzne operacje lotnictwa dalekiego zasięgu w ramach pierwszego uderzenia strategicznych sił jądrowych lub jako część strategicznej operacji wojsk lądowych na TDW. W szczególnych przypadkach zgrupowania lotnictwa dalekiego zasięgu mogą prowadzić samodzielne operacje w celu osłabienia zgrupowania lotnictwa przeciwnika lub zniszczenia obiektów charakteryzujących się małymi rozmiarami oraz zmieniających często swoje położenie. Mogą to być stanowiska startowe wojsk rakietowych, samoloty na lotniskach, lotniskowce, stanowiska dowodzenia, węzły łączności itp.

Zadania te mogą być realizowane za pomocą zmasowanych uderzeń całych zgrupowań lotniczych, uderzeń małych grup oraz pojedynczych samolotów. Realizacja tego rodzaju zadań, wymaga wszechstronnego zabezpieczenia, a szczególnie obezwładnienia obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela.

6. Operacje powietrzno-desantowe, będące zazwyczaj częścią składową strategicznej operacji na TDW w celu opanowania rejonów strategicznych, tj. państwa, dużej wyspy, zespołu wysp i cieśnin, baz wojennych o znaczeniu strategicznym itp. Posiadanie przez ZSRR związków operacyjnych wojsk desantowych oraz floty powietrznej potężnych samolotów transportowych /np. "Anteusz"/, pozwala na realizację operacji desantowych na znaczne odległości.

5. STRATEGICZNE ROZWIJANIE SIŁ ZBROJNYCH

Interesy zapewnienia bezpieczeństwa państw socjalistycznych wymagają takiego przygotowania sił zbrojnych, które zabezpieczyłyby pomyślne odparcie każdej niespodziewanej napaści agresora.

Jak pokazuje doświadczenie minionych wojen, uprzedzenie w rozwinięciu sił zbrojnych w poważnym stopniu sprzyjało uchwyceniu inicjatywy strategicznej, szczególnie w początkowym okresie wojny a państwo, które spóźniło się ze strategicznym rozwijaniem swoich sił zbrojnych, było postawione w nadzwyczaj trudnych warunkach.

Możliwość zmasowanego użycia broni jądrowej, systematyczne unowocześnianie techniki rakietowej, ciągle rosnąca ruchliwość i siła uderzeniowa wojsk lądowych, daleki zasięg działania wojsk powietrzno-desantowych oraz złożony problem przeciwdziałania uderzeniom nieprzyjaciela sprawiło, że zaskoczenie i uchwycenie inicjatywy strategicznej, stało się jednym z decydujących warunków prowadzenia współczesnej wojny.

W tej sytuacji stało się koniecznym posiadanie w warunkach pokojowych w gotowości do natychmiastowego użycia strategiczne siły jądrowe, wojska OPK oraz związki operacyjne innych rodzajów sił zbrojnych, które byłyby w stanie odeprzeć każdy niespodziewany napad agresora i wykonać zdecydowane uderzenia, zabezpieczając jednocześnie rozwijanie sił zbrojnych i całego potencjału obronnego państwa.

Posiadanie wymaganego rzutu strategicznego sił zbrojnych w czasie pokojowym,nie wyklucza potrzeby przeprowadzenia szeregu ważnych przedsięwzięć związanych z rozwijaniem wojsk, zarówno w okresie zaostrzenia się sytuacji międzynarodowej, jak też z chwilą rozpoczęcia wojny.

W systemie przedsięwzięć traktujących o przygotowaniu sił zbrojnych do wojny, zasadnicze znaczenie posiada odpowiednie w czasie rozwinięcie strategiczne, to jest utworzenie strategicznego ugrupowania sił zbrojnych zgodnie z planem ich wykorzystania w wojnie.

Strategia wojenna licząc się z prawdopodobieństwem niespodziewanego rozpętania wojny przez blok imperialistyczny poprzez wykonanie ataku rakietowo-jądrowego oraz z jednoczesnym uderzeniem dużych zgrupowań wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej, wysuwa konieczność posiadania w czasie pokojowym na głównych TDW oraz w głębi terytorium kraju, rozwiniętego pierwszego rzutu strategicznego, przygotowanego w każdej chwili do natychmiastowych działań.

W skład pierwszego rzutu strategicznego wchodzą:

- związki operacyjne i taktyczne strategicznych wojsk rakietowych, wojsk OPK oraz lotnictwa dalekiego zasięgu, będące w pełnej gotowości bojowej, rozwinięte na terytorium kraju na pozycjach startowych i lotniskach;

- związki taktyczne i jednostki marynarki wojennej pełniące dyżury bojowe na morzach i oceanach oraz znajdujące się w wojenno-morskich bazach lecz utrzymywane w wymaganym stopniu gotowości;

- związki operacyjne i taktyczne wojsk lądowych na TDW będące w gotowości do natychmiastowych działań oraz posiadające krótki czas na przedsięwzięcia mobilizacyjne;

- zawczasu przygotowane organy i punkty dowodzenia oraz węzły łączności;

- przygotowane i rozwinięte organy tyłowe, bazy i składy środków materiałowo-technicznych szczebla operacyjnego i centralnego.

Na TDW proces rozwijania wojsk i formowania ugrupowań, może obejmować ześrodkowanie rezerwowych frontów i armii, wojsk desantowych i lotnictwa.

Pokojowe i docelowe ugrupowanie sił zbrojnych na danym TDW, ustala się w oparciu o znaczenie teatru, prawdopodobny charakter działań przeciwnika oraz zadania i sposoby działań strategicznych.

Reasumując można stwierdzić, że <u>strategiczne rozwijanie sił zbrojnych - to utworzenie strategicznego zgrupowania wojsk w okresie pokojowym, zagrożenia i początkowym okresie wojny na</u>

TDW oraz w głębi terytorium państwa, zgodnie z planem strategicznego użycia sił zbrojnych i planami operacji. Strategiczne rozwijanie sił zbrojnych bazuje na istniejącym systemie dowodzenia i zabezpieczeniu materiałowo-technicznym.

W powiązaniu z celami politycznymi i wynikającymi z nich zadaniami strategicznymi, rozwijane i tworzone są określone ugrupowania sił zbrojnych, które ogólnie wyrażają kierunki głównych i pomocniczych wysiłków sił zbrojnych państwa.

Strategiczne rozwijanie, we współczesnym pojęciu obejmuje następujące elementy:

1. Zorganizowanie ugrupowań sił zbrojnych o wysokiej gotowości bojowej w okresie pokojowym.
2. Mobilizacyjne rozwijanie sił zbrojnych.
3. Ześrodkowanie ugrupowań sił zbrojnych.
4. Operacyjne rozwijanie wojsk.
5. Strategiczna osłona granic państwowych i rozwijanych sił zbrojnych.

Na strategiczne rozwijanie poważny wpływ będą mieć takie czynniki jak sposób rozpoczęcia wojny, sytuacja polityczna na TDW oraz ugrupowanie sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika.

Najtrudniejsze warunki rozwijania sił zbrojnych zaistnieją w sytuacji niespodziewanego napadu przeciwnika, z jednoczesnym zastosowaniem broni jądrowej na skalę globalną. Podobnie trudna sytuacja wyniknie, gdy wojna rozpocznie się bez broni masowego rażenia a uderzenia jądrowe będą wykonane na przegrupowujące się i ześrodkowujące wojska, natomiast bardziej sprzyjające warunki będą miały miejsce wówczas, gdy rozwijanie sił zbrojnych przeprowadzone zostanie do rozpoczęcia działań wojennych lub w czasie ich trwania, lecz bez broni jądrowej.

Rozpatrując warunki rozwijania strategia uwzględnia, że dla każdego rodzaju sił zbrojnych zaistnieją różne właściwości rozwijania wynikające z zadań, stopnia rozwinięcia w czasie pokoju, rozmieszczenia itp. Tak np. strategiczne wojska rakietowe, OPK i część sił lotniczych i morskich a nawet wojsk lądowych już w okresie pokojowym faktycznie znajduje się w stanie rozwiniętym i często już w rejonach przewidywanych działań wojennych.

W największym zakresie przedsięwzięcia związane ze strategicznym rozwinięciem będą miały miejsce w wojskach lądowych, gdyż w ich skład obok jednostek rozwiniętych wchodzi znaczna część jednostek, które znajdują się w stanie skadrowanym, a ponadto ich dyslokacja pokojowa w najmniejszym,zazwyczaj stopniu, odpowiada potrzebom wojny.

Poważnym przedsięwzięciem jest również rozwinięcie elementów tyłowych i technicznych, które w większości będą rozwijane lub organizowane od podstaw.

Strategiczne rozwijanie sił zbrojnych składa się z następujących elementów:

a/ Utworzenie zgrupowań sił zbrojnych o wysokiej gotowości bojowej w okresie pokojowym jest podporządkowane określonemu zamiarowi strategicznemu, wynikającemu z postawionych politycznych celów wojny.

Zgrupowania okresu pokojowego powinny być takie, ażeby w wypadku zagrożenia wojną lub przy niespodziewanym jej wybuchu, można było bez poważnych przegrupowań wojsk, zapewnić ich szybkie ugrupowanie przewidziane dla działań na określonych kierunkach strategicznych. Oprócz tego, rozmieszczenie wojsk okresu pokojowego, powinno zapewnić możliwość wzmocnienia działających /rozwiniętych w pierwszej linii/ związków operacyjnych, drogą podejścia uzupełniających sił i środków z głębi kraju w stosunkowo krótkim czasie.

Utworzenie zgrupowania sił zbrojnych okresu pokojowego jako podstawy współczesnego strategicznego rozwinięcia, włącza siły i środki, stanowiące podstawowe ogniwo pierwszego rzutu strategicznego.

b/ Mobilizacyjne rozwijanie sił zbrojnych obejmuje:

- powołanie odpowiednich kontyngentów rezerwistów;
- mobilizacyjne rozwijanie jednostek;
- wprowadzenie do służby okrętów będących na konserwacji oraz statków floty handlowej i innych środków wodnych;
- pobranie z gospodarki narodowej środków transportowych;
- formowanie jednostek i urządzeń transportowych, remontowych, drogowych, medycznych i innych;

- przeprowadzenie zgrywania bojowego formowanych jednostek oraz szereg innych przedsięwzięć.

Podstawowym zadaniem mobilizacji jest uzupełnienie wojsk przeznaczonych do włączenia w skład pierwszego rzutu strategicznego oraz rozwinięcie drugiego i kolejnych rzutów strategicznych.

Skrócenie czasów mobilizacji w znacznym stopniu zależy od systemu mobilizacyjnego, sprawdzanego metodą praktycznych ćwiczeń, które obejmują zarówno jednostki mobilizowane, jak też terenowe sztaby wojskowe oraz instytucje dostarczające środki transportu oraz od sprawności powiadamiania rezerwistów i znajomości przez nich swoich obowiązków przy ogłoszeniu mobilizacji.

W zależności od sytuacji mobilizacja może być realizowana systemem jawnym lub skrytym. Powszechna mobilizacja sposobem jawnym będzie prowadzona w tym wypadku, kiedy wybuch konfliktu zbrojnego jest przesądzony a czas do jego rozpoczęcia pozostał bardzo ograniczony. Odnośnie do skrytej mobilizacji, to może ona mieć miejsce w sytuacji, gdy zachodzi potrzeba ukrycia przed przeciwnikiem realizowanych przedsięwzięć i rozwinięcia tylko ograniczonej części lub całych sił zbrojnych i gdy dysponuje się dostateczną ilością czasu.

Nie wykluczona jest możliwość stopniowego narastania sił zbrojnych, w celu doprowadzenia ich z chwilą rozpoczęcia wojny do planowanego stanu. Możliwym jest także przejście od skrytej metody mobilizacji do jawnej, kiedy prawdopodobieństwo wybuchu wojny stało się nieodwracalnym lub zaczęły się działania wojenne.

Jednocześnie z mobilizacją powinno być prowadzone zgrywanie pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych, do czego wojska będą dysponować ograniczonym czasem, który powinien być wykorzystany z pełnym natężeniem.

Sposób mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych ustala Sztab Generalny zgodnie ze strategicznym planem działań sił zbrojnych i planem mobilizacji. Czasy gotowości określa się wychodząc z planów strategicznego wykorzystania sił zbrojnych i możliwości uzupełnienia jednostek stanem osobowym oraz zabezpieczenia ich pod względem materiałowym.

Jednym z zasadniczych wymagań jakie strategia stawia przed planem mobilizacyjnym jest jego realność i elastyczność, zapewniająca przeprowadzenie mobilizacji w każdej sytuacji.

c/ Ześrodkowanie zgrupowań sił zbrojnych na najważniejszych TDW organizowane jest już w okresie pokojowym a siły i środki rozwinięte zawczasu, stanowią podstawowe jądro pierwszego rzutu strategicznego i przeznaczone są do wykonania zasadniczych zadań początkowego okresu wojny. Tych sił jednak będzie za mało do prowadzenia wojny, szczególnie jeśli ona rozpocznie się z zastosowaniem tylko środków konwencjonalnych.

W związku z tym zachodzi konieczność w okresie narastania konfliktu ześrodkowania wojsk i utworzenie takich zgrupowań sił i środków, które byłyby w stanie prowadzić wojnę zarówno jądrową, jak i bezjądrową.

Pod pojęciem ześrodkowania wojsk we współczesnych warunkach, należy rozumieć zgromadzenie sił i środków na TDW w celu doprowadzenia istniejących zgrupowań sił zbrojnych do wymaganego stanu i zapewnienie sukcesywnego narastania strategicznego wysiłku.

Ześrodkowanie wojsk we właściwym czasie stwarza przesłanki pełnego i szybkiego operacyjnego rozwinięcia, szczególnie zgrupowań wojsk lądowych. Im szybciej dokonane zostanie ześrodkowanie, tym zwiększone są możliwości przejścia do zdecydowanych działań zgrupowaniami strategicznymi, tym więcej warunków dla uchwycenia strategicznej inicjatywy i osiągnięcia sukcesów już w początkach wojny.

We współczesnych warunkach, przegrupowanie wojsk z rejonów stałej dyslokacji na TDW, jak również w głębi kraju, dokonywane będzie przy pomocy wszystkich rodzajów transportu a znaczna część wojsk pierwszego rzutu strategicznego przegrupowywać się będzie etatowymi środkami transportowymi.

Czas, kolejność i sposób ześrodkowania wojsk zależy od zadań strategicznych, składu zgrupowań okresu pokojowego, rozmiarów i znaczenia TDW, ilości i kierunków ciągów komunikacyjnych łączących zaplecze kraju z teatrem.

Ześrodkowanie w odpowiednim czasie wojsk na TDW jest możliwe tylko przy wcześniejszym i wszechstronnym jego przygotowaniu oraz zabezpieczeniu poprzez: opracowanie planów ześrodkowania, przygotowanie tras przemarszu, sieci lotnisk, stanowisk dowodzenia, węzłów i linii łączności, środków przeprawowych, nagromadzenie środków materiałowych na trasach przegrupowania i w rejonach ześrodkowania /szczególnie mps/, jak również przygotowanie samych wojsk do przegrupowania.

Zapewnienie pełnej zdolności bojowej wojsk pozwalającej na zorganizowane wejście do walki wszystkim związkom taktycznym i operacyjnym pierwszego rzutu, jest podstawowym zadaniem dowódców i stabów wszystkich szczebli.

d/ Operacyjne rozwijanie zgrupowań sił zbrojnych powinno zapewnić utworzenie niezbędnego ugrupowania sił i środków, z równoczesnym zajęciem przez nie położenia wyjściowego do prowadzenia działań bojowych.

Siły zbrojne na TDW rozwijać się będą w dwóch rzutach operacyjnych. Zgodnie z zasadami strategii pierwszy rzut operacyjny będzie się składał z rozwiniętych związków taktycznych i operacyjnych o największej zdolności bojowej. W skład drugiego rzutu wchodzą związki położone w głębi kraju, o niższym stopniu gotowości bojowej /skadrowane, szkolne, mobilizowane/.

Istnienie drugiego rzutu operacyjnego nie wyklucza konieczności posiadania na TDW odwodów strategicznych różnych rodzajów sił zbrojnych. Na niektórych TDW może nie być drugiego rzutu operacyjnego; w tym wypadku jego zadania przejmą na siebie odwody strategiczne.

Operacyjne rozwijanie sił i środków na TDW rozpoczyna się z chwilą zajęcia przez wojska osłonowe wygodnych rubieży i kończy wraz z zajęciem przez siły główne pierwszego rzutu operacyjnego, rejonów wyjściowych do prowadzenia operacji i rozwinięciem tyłów.

Skład zgrupowań wojsk na TDW oraz ich ugrupowanie operacyjne, powinno odpowiadać wymogom wojny bezjądrowej, w której największy ciężar zadań spocznie na wojskach lądowych i lotnictwie. Zgrupowanie to powinno być zdolne do wykonywania swych zadań również w warunkach prowadzenia wojny jądrowej od samego

początku jej wybuchu, a także jeśli rozpoczęta wojna środkami konwencjonalnymi przekształci się w wojnę nuklearną.

Na kierunkach, gdzie przewiduje się przejście do natarcia, operacyjne rozwijanie sił zbrojnych powinno zapewniać utworzenie takich zgrupowań sił i środków, które byłyby w stanie rozbić nieprzyjaciela na całą jego głębokość i wykonywać stojące przed nimi zadania w szybkim tempie w odpowiednio krótkim czasie.

Na innych kierunkach, na których na początku wojny nie przewiduje się działań zaczepnych, operacyjne rozwijanie powinno zapewnić możliwość utworzenia głęboko urzutowanej obrony i silnego drugiego rzutu w celu wykonania mocnych przeciwuderzeń, zadania nieprzyjacielowi strat oraz przejścia do zdecydowanego przeciwnatarcia.

Należy oczekiwać, że nieprzyjaciel od pierwszych minut wojny będzie dążył do zadania olbrzymich strat rozwijającym się wojskom, naruszyć dowodzenie i uchwycić inicjatywę działań bojowych. W toku operacyjnego rozwijania zajdzie konieczność pokonywania rejonów skażeń promieniotwórczych, które mogą powstać w wyniku naziemnych uderzeń jądrowych. Brak ciągłego frontu walki i zaciętość, nieuchronnie doprowadzą do gwałtownych zmian w sytuacji i głębokich włamań nieprzyjaciela, do likwidacji których konieczny będzie szybki manewr siłami i środkami.

W toku rozpoczętej wojny, operacyjne rozwijanie skomplikuje się również i tym, że wojska nie będą posiadały jeszcze wystarczającego doświadczenia w prowadzeniu działań bojowych w warunkach stosowania broni jądrowej.

Rozwijające się wojska pierwszego rzutu operacyjnego powinny być zawsze gotowe do zmiany swojego ugrupowania operacyjnego i kierunków uderzeń, w miarę jak będzie tego wymagać sytuacja.

Realizacja operacyjnego rozwinięcia wymaga planowej organizacji osłony granicy państwowej, która powinna wykluczyć możliwość nienaruszalności granic, zapewnić zmobilizowanie przewidzianych planem dodatkowych sił i rozwinięcie ich we

właściwym czasie oraz zagwarantować zorganizowane wejście do działań głównego zgrupowania sił zbrojnych w różnych warunkach wojny. Różnorodność środków napadu i sposobów wywołania wojny, w szczególności z zaskoczenia i przy masowym użyciu broni jądrowej, stwarza nowe warunki w których znacznie rozszerzają się zadania i rozmach osłony nadając jej wymiar strategiczny.

W związku z tym strategiczna osłona rozwinięcia sił zbrojnych obejmuje nie tylko osłonę granicy państwowej, ale również całego kraju. Zadania osłony nakłada się na związki taktyczne i operacyjne pierwszego rzutu strategicznego /wojska lądowe, lotnictwo, wojska OPL, marynarka wojenna/, rozwinięte w okresie pokoju na TDW i w głębi kraju.

Ważną funkcję w całokształcie osłony spełnia funkcja zabezpieczenia, które obejmuje:

- odparcie i udaremnienie prowokacyjnych i rozpoznawczych poczynań przeciwnika na granicy przed wybuchem i na początku wojny;

- odparcie uderzeń oddziałów przednich;

- zabezpieczenie rozwinięcia pierwszych rzutów;

- zabezpieczenie ześrodkowania dodatkowych sił przybywających na TDW.

Zabezpieczenie to organizuje się na lądzie, w powietrzu i na morzu, przy czym siły i środki przeznaczone do osłony wydziela się ze składów związków taktycznych różnych rodzajów sił zbrojnych, rozmieszczonych najbliżej granicy państwowej i przewidzianych do działań w pierwszym rzucie.

Ważniejszymi wymaganiami jakie stawia się przed osłoną granicy państwowej we współczesnych warunkach są skrytość, szybkość oraz skuteczność. Osłona powinna być organizowana z takim rozliczeniem, aby wykluczyć możliwość niespodziewanej agresji przeciwnika oraz ubezpieczyć rozwinięcie i wprowadzenie do działań zgrupowań sił zbrojnych w każdych warunkach rozpoczęcia wojny na lądzie, morzu i w powietrzu.

Przeciwnik decydując się na uderzenie, będzie dążył do wykorzystania wszystkich swych sił uderzeniowych łącznie z lo-

tnictwem strategicznym, taktycznym i pokładowym, zgrupowaniami wojsk pancernych i desantami powietrznymi. Z doświadczeń ćwiczeń NATO wiadomo, że w zgrupowaniach uderzeniowych przeciwnika występuje stosunkowo duże nasycenie w czołgach /20 na głównych i 10 na drugorzędnych kierunkach na kilometr frontu/.

Zgodnie z podstawowymi zasadami, na rubieży osłony, a w szczególności na kierunkach zagrożenia przez czołgi, powinien być przygotowany ogień lotnictwa, artylerii, czołgów i specjalnych środków przeciwpancernych w powiązaniu z zaporami inżynieryjnymi w zawczasu wybranych rejonach.

W systemie osłony przeciwlotniczej powinno być zabezpieczone skuteczne odparcie zarówno pojedynczych, jak i zmasowanych nalotów lotnictwa oraz desantów powietrznych nieprzyjaciela. Do tego celu wykorzystywane jest lotnictwo myśliwskie OPK i wojsk operacyjnych, przeciwlotnicze wojska rakietowe rozwinięte na pozycjach startowych, artyleria przeciwlotnicza obiektów oraz związków taktycznych pierwszego rzutu wojsk operacyjnych.

Na morzu osłona powinna niedopuścić do niespodziewanego wdarcia się podwodnych i nawodnych sił przeciwnika, jego lotnictwa morskiego, drogą stawiania pól minowych, wykonywania uderzeń okrętami podwodnymi, samolotami i okrętami nadwodnymi. Osłona ta powinna być przeciwkutrowa, przeciwlotnicza oraz zabezpieczać rozwijanie własnej floty wojennej.

Ogólnie można stwierdzić, że zasadniczym sposobem osłony jest obrona, przy czym obrona szczególnego charakteru, przygotowana na zasadzie utrzymania ważniejszych rejonów w powiązaniu z aktywnym i zdecydowanym działaniem manewrowym oddziałów wspartych uderzeniami lotnictwa w oparciu o system ognia pancernego, artyleryjskiego, broni strzeleckiej przy szerokim zastosowaniu zapór inżynieryjnych.

Wydzielenie samodzielnych jednostek pancernych i zmechanizowanych dla utworzenia pasa przeciwpancernego, nie wyklucza wykorzystania dla przykrycia na wielu kierunkach całych związków taktycznych. W tym przypadku,ich działania bojowe będą organizowane według zasady obrony na szerokim froncie, co przewidując, zawczasu wybiera się wygodne rubieże, przeprowadza

ich rekonesans, organizuje system ognia, zapór inżynieryjnych i planuje działanie wojsk. W osłonie granicy lądowej duże znaczenie mogą odegrać jednostki śmigłowcowo-szturmowe.

Reasumując należy stwierdzić, że strategiczne rozwijanie sił zbrojnych, zabezpieczone wszechstronną osłoną granicy państwowej, należy rozpatrywać jako niezmiernie ważną część przygotowania sił zbrojnych do wojny.

6. PRZYGOTOWANIE SIŁ ZBROJNYCH DO WOJNY

Przygotowanie kraju do wojny przebiega w trzech zasadniczych kierunkach: przygotowanie sił zbrojnych, przygotowanie ekonomiki oraz przygotowanie ludności. Planowe przygotowanie kraju do wojny powinno zapewniać: możliwość odparcia w każdej chwili agresora i zadania mu odwetowego, druzgocącego uderzenia dla uchwycenia inicjatywy strategicznej; osiągnięcie zwycięstwa w jak najkrótszym czasie, a w wypadku konieczności - możliwość prowadzenia wojny przez długi okres, zdolność przetrwania masowych uderzeń jądrowych przeciwnika przy możliwie najmniejszych stratach; utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego ludności i jej woli zwycięstwa.

Przygotowanie sił zbrojnych w czasie pokoju nabiera we współczesnych warunkach decydującego znaczenia. Treść tego przygotowania, uwarunkowana sytuacją polityczną i ekonomiczną, postępem w nauce, technice i produkcji oraz nowymi sposobami i środkami prowadzenia walki zbrojnej, zmieniła się gruntownie w porównaniu z okresem drugiej wojny światowej.

Współczesne przygotowanie sił zbrojnych obejmuje:

- określenie ich składu i organizacji na czas pokoju i wojny;
- przygotowanie mobilizacji sił zbrojnych;
- zapewnienie wysokiej gotowości bojowej wojsk;
- systematyczny rozwój rodzajów sił zbrojnych;
- materiałowo-techniczne wyposażenie do prowadzenia działań;

- przygotowanie terytorium TDW;

- organizacja i prowadzenie rozpoznania strategicznego.

Liczebność i skład sił zbrojnych czasu pokojowego ustalane są przez rządy z uwzględnieniem potrzeb oraz możliwości danego państwa. Utrzymanie sił zbrojnych w ilości zabezpieczającej prowadzenie wojny bez mobilizacji, przekracza możliwości ekonomiki nawet najpotężniejszych państw i dlatego utrzymuje się siły zbrojne, które będą zdolne odeprzeć uderzenia nieprzyjaciela na lądzie, morzu i z powietrza oraz przejść do aktywnych operacji ze stopniowym narastaniem sił poprzez wprowadzenie zmobilizowanych związków taktycznych i operacyjnych.

Taki kontyngent sił zbrojnych w czasie pokoju zapewnia się przez utrzymywanie w ciągłej gotowości sił i środków strategicznych w składzie niezbędnym do osiągnięcia celów wojny, systemu OPK i określonej części innych rodzajów sił zbrojnych /wojsk lądowych, marynarki wojennej i wojsk lotniczych/. Skład tych najliczniejszych rodzajów sił zbrojnych z zasady zwiększa się po rozpoczęciu wojny przez mobilizację, jednak część związków taktycznych i operacyjnych przeznaczoną do prowadzenia pierwszych operacji na lądzie, morzu i w powietrzu, utrzymuje się w czasie pokoju w stanie zapewniającym wykonanie podstawowych zadań początkowego okresu wojny. Druga ich część ma krótkie terminy mobilizacyjne, umożliwiające wojskom wzięcie udziału już w pierwszych operacjach, wreszcie - pewna część wojsk utrzymywana jest w czasie pokoju w zmniejszonym składzie.

Ustalenie składu sił zbrojnych na czas wojny, stanowi bardzo ważne zadanie politycznego i wojskowego kierownictwa kraju, ponieważ od tego zależą wszystkie dokonywane w kraju przedsięwzięcia mobilizacyjne.

Przez mobilizację lub mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych, rozumiemy przejście ich ze stanu pokojowego do stanu wojennego zgodnie z planem wojny. Praktycznie mobilizacja polega na uzupełnieniu istniejących organizmów wojskowych wyszkolonymi kontyngentami ludzkimi oraz sprzętem bojowym i inną techniką do etatów czasu wojennego albo na formowaniu nowych oddziałów i związków taktycznych.

Trudno jest przewidzieć w czasie pokoju dokładne rozmiary sił zbrojnych potrzebnych do prowadzenia wojny w ciągu całego czasu jej trwania, ponieważ z chwilą rozpoczęcia wojny obustronne zmasowane użycie broni jądrowej może radykalnie zmienić sytuację.

W zależności od sposobów i metod przeprowadzenia, współczesna mobilizacja sił zbrojnych może być powszechna lub częściowa, jawna lub ukryta. We współczesnych warunkach jest mało prawdopodobne ogłoszenie powszechnej mobilizacji przed rozpoczęciem działań wojennych. Ukryta mobilizacja jest możliwa również we współczesnych warunkach, ale będzie ona prowadzona inaczej aniżeli w poprzednich konfliktach. W miarę zaostrzenia się stosunków międzynarodowych, część sił zbrojnych przewidziana do wykonania zadań początkowego okresu wojny, będzie sukcesywnie doprowadzana do pełnej gotowości bojowej. Należy jednak brać pod uwagę, że wobec współczesnych środków rozpoznania strategicznego, różnorodne, choć nawet ukryte przedsięwzięcia mobilizacyjne nie mogą pozostać niezauważone.

Ważnym czynnikiem określającym stopień przygotowania sił zbrojnych jest system ich uzupełniania w czasie pokoju i podczas mobilizacji. Za najdogodniejszą uważa się metodę terytorialnego uzupełniania wojsk podczas mobilizacji, który w warunkach wojny rakietowo-jądrowej znacznie przyśpieszy proces przejścia wojsk na organizację czasu wojennego.

Główne źródło uzupełniania wyszkolonych rezerw stanowią osoby zwalniane corocznie z szeregów armii czasu pokoju. Obok tego istnieją poważne kontyngenty ludności, która nie jest z różnych przyczyn wcielana do wojska i ona stanowi rezerwę specjalistów zdolnych do zasilania szeregów armii.

Ważne znaczenie dla stworzenia odpowiednio wyszkolonej rezerwy ma istnienie dostatecznej liczby kadry zawodowej wszystkich specjalności. Ponieważ są to ilości niewystarczające, dlatego rezerwę stanowią absolwenci wyższych uczelni wojskowych i innych szkół specjalistycznych. Warto podkreślić, że formowanie w ramach mobilizacji niektórych oddziałów specjalnych /remontowych, samochodowych, hydrometeorologicznych, szpitali itp./, mogą przeprowadzać bezpośrednio cywilne resorty i instytucje.

Ponieważ uderzenia jądrowe nieprzyjaciela mogą wyrządzić wielkie straty oraz wywołać poważne zakłócenia w transporcie i łączności, współczesna mobilizacja musi być uproszczona, ześrodkowana i przeprowadzona w możliwie najszybszym tempie, co zapewni udział mobilizowanych wojsk w początkowym okresie wojny.

Wśród nowych formowań realizowanych w ramach mobilizacji, bardzo ważne miejsce zajmują oddziały i związki taktyczne przeznaczone do wyrównania strat bojowych. W wojnie współczesnej, problem wyrównania strat ludzkich nabiera szczególnej ważności już od pierwszych godzin wojny. Należy liczyć się z możliwością wyeliminowania z działań całych oddziałów a nawet związków taktycznych i jedną z zasadniczych metod uzupełniania strat obok wykorzystania oddziałów zapasowych i szkolnych, będzie formowanie nowych, dobrze wyszkolonych i zgranych związków taktycznych lub samodzielnych oddziałów, gotowych przystąpić do wykonywania zadań niezwłocznie po przybyciu na front.

Jedną z najważniejszych dziedzin przygotowania sił zbrojnych jest zapewnienie wysokiej gotowości bojowej, pod którą rozumiemy zdolność wszystkich szczebli organizacyjnych wojsk do niezwłocznego i efektywnego rozpoczęcia i realizacji zadań wynikających z ich przeznaczenia i charakteru, przewidzianych odpowiednimi planami, w każdej sytuacji powstałej w okresie zagrożenia i wojny.

Wysoki stopień gotowości bojowej sił zbrojnych osiąga się dzięki:

- utworzeniu zawczasu zgrupowań strategiczno-operacyjnych zdolnych do realizowania celów początkowego okresu wojny;

- odpowiedniej dyslokacji wojsk, dostosowanej do zamiaru ich użycia;

- wyposażenie wojsk w sprzęt bojowy odpowiadający wymaganiom pola walki oraz utrzymanie go w należytej sprawności technicznej;

- wysokiemu poziomowi wyszkolenia dowództw, sztabów i wojsk, odpowiadającemu potrzebom współczesnego pola walki;

- należytemu stanowi moralno-politycznemu oraz dyscypliny wojsk;

- zorganizowanemu systemowi dowodzenia wojsk;

- znajomości nieprzyjaciela, aktualnym danym o nim;

- wysokiej sprawności alarmowej wojsk;

- opracowanym, systematycznie uaktualnianym oraz praktycznie sprawdzanym planom mobilizacyjnego rozwinięcia;

- operacyjnemu przygotowaniu i znajomości TDW;

- nagromadzeniu oraz odpowiedniemu urzutowaniu i przechowywaniu zapasów materiałowo-technicznych;

- przygotowaniu zabezpieczenia bojowego procesu osiągania wyższych stanów gotowości bojowej.

Wymagania odnośnie poziomu gotowości bojowej sił zbrojnych, muszą w pełni uwzględniać nie tylko stan gotowości potencjalnego przeciwnika, ale także możliwości ekonomiczne państwa. Stopień gotowości poszczególnych rodzajów sił zbrojnych oraz związków, wynika z głębokiej analizy sytuacji polityczno-militarnej i koncepcji prowadzenia wojny, szczególnie w jej początkowym okresie oraz analizy przeznaczenia i roli poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb.

W zakresie doskonalenia systemu gotowości bojowej prace powinny zmierzać w kierunku: zwiększenia jego efektywności, elastyczności i niezawodności działania zależnie od rozwoju sytuacji; doskonalenia dowodzenia w wyniku jego mechanizacji i automatyzacji, zwłaszcza w zakresie łączności systemów dowodzenia oraz alarmowania itp.

Plany <u>rozwoju sił zbrojnych</u> w czasie pokoju układa się według pewnych okresów, powiązanych z ogólnymi planami gospodarki narodowej /pięcioletnie, długofalowe/ i stosownie do osiągnięć naukowych w dziedzinie uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz sytuacji międzynarodowej.

Perspektywiczne plany rozwoju sił zbrojnych, zatwierdzone przez rząd, określają ilościowy i jakościowy rozwój środków walki zbrojnej, strukturę organizacyjną sił zbrojnych, sposoby ich użycia w wojnie, tworzenie zapasów uzbrojenia, sprzętu

technicznego i innych środków materiałowych oraz przeszkolenie rezerw ludzkich i kadry dowódczej.

Ze względu na charakter początkowego okresu współczesnej wojny, materiałowe środki niezbędne do prowadzenia pierwszych operacji trzeba nie tylko przygotować w czasie pokoju, lecz i rozśrodkować terytorialnie, poza tym w głębi kraju powinny być zgromadzone nieodzowne zapasy środków materiałowych w rejonach mobilizacji wojsk oraz rezerwy do wyrównania strat.

W zależności od przeznaczenia, zapasy środków materiałowych dzielą się za zapasy nienaruszalne i mobilizacyjne oraz rezerwy strategiczne i państwowe. Zapasy nienaruszalne przechowuje się bezpośrednio w oddziałach i związkach taktycznych istniejących w czasie pokoju, w ilościach zapewniających ich mobilizacyjne rozwinięcie i co najważniejsze - prowadzenie działań bojowych w ciągu określonego czasu początkowego okresu wojny.

Przez strategiczne rezerwy należy rozumieć tę część zapasów państwowych, która jest w dyspozycji Naczelnego Dowództwa. Wszystkie pozostałe zapasy stanowią rezerwy państwowe. Rezerwy strategiczne i państwowe powinny być tak duże, ażeby wystarczyły na systematyczne zaopatrywanie sił zbrojnych do czasu uruchomienia produkcji wojennej przez mobilizowany przemysł.

Potrzeby sił zbrojnych w zakresie zaopatrywania materiałowo-technicznego rosną systematycznie, przy czym możliwości określenia wielkości tych potrzeb są stosunkowo dokładne dla pierwszych operacji początkowego okresu wojny, wszystkie inne obliczenia są bardzo orientacyjne.

Jednym z podstawowych elementów przygotowania zabezpieczenia materiałowego jest przygotowanie tyłów, na które składa się wiele jednostek, zakładów, składów i instytucji powołanych do wszechstronnego materiałowego i technicznego zabezpieczenia wojsk podczas działań bojowych. Zasadniczą część jednostek tyłowych armii, frontów i flot, rozwija się lub formuje od nowa w ramach mobilizacji.

Przygotowanie terytorium kraju jako teatru działań wojennych, mające na celu stworzenie najkorzystniejszych warunków

użycia wszystkich rodzajów sił zbrojnych, stanowi również jeden z elementów przygotowania kraju i sił zbrojnych do wojny.

Przygotowanie terytorium kraju, jak i teatrów bezpośrednich działań wojennych obejmuje szeroki krąg przedsięwzięć, realizowanych częściowo przez siły zbrojne, a częściowo przez cywilne resorty i instytucje w ramach ogólnych planów państwowych. Przedsięwzięcia te realizowane są w czasie pokoju, w czasie bezpośrednich przygotowań do wojny oraz w toku samej wojny.

Zasadniczymi kierunkami zainteresowań w zakresie operacyjnego przygotowania TDW są:

- sieć komunikacyjna - drogi samochodowe, kolejowe i wodne, ich właściwości trakcyjne i urządzenia pomocnicze;

- sieć i dane techniczne lotnisk stałych, polowych, lądowisk dla śmigłowców i obiekty uzupełniające;

- sieć łączności i jej gęstość, możliwości wykorzystania w warunkach pokojowych i wojennych;

- system zaopatrzenia paliwowego, składy mps, stacje benzynowe, rurociągi, rafinerie itp.;

- urządzenia energetyczne, ich rozmieszczenie, moc, linie przemysłowe i wrażliwość na oddziaływanie przeciwnika;

- bazy zaopatrzeniowe a więc składy, magazyny, ich urzutowanie i możliwości zaopatrywania wojsk;

- fortyfikacyjne przygotowanie terenu z uwzględnieniem stałych obiektów nadających się do wykorzystania.

Obok szczegółowych danych o własnym państwie, niezbędnym jest posiadanie maksimum danych o terenie przewidywanych działań, poprzez studiowanie, rozpoznanie i gromadzenie materiałów zabezpieczających potrzeby wszystkich rodzajów sił zbrojnych, wojsk i służb.

Wywiad strategiczny organizowany przez siły zbrojne w czasie pokoju, stanowi również jedną z bardzo ważnych dziedzin przygotowania do wojny nie tylko samych sił zbrojnych, ale i całego kraju. Dzięki zdobywanym materiałom można w sposób bardziej racjonalny przygotować się do wojny uwzględniając

zamiary i możliwości przypuszczalnego przeciwnika, wykorzystać czas przed napadem na wykonanie przedsięwzięć przygotowawczych, a z chwilą rozpoczęcia działań wojennych - podejmować uzasadnione decyzje do prowadzenia operacji.

Przed współczesnym wywiadem, bogato wyposażonym pod względem technicznym, nie da się ukryć przygotowań do niespodziewanego napadu, gdyż istnieją określone oznaki, których badanie i konfrontowanie pozwala ustalić prawdopodobieństwo napadu.

Wywiad strategiczny tak w czasie pokoju, jak i podczas wojny systematycznie zdobywa dane wojskowe, ekonomiczne, naukowe i techniczne o państwach potencjalnych przeciwników oraz studiuje ich możliwości wojskowe.

Strategiczny wywiad wojskowy, zajmując ważne miejsce w ogólnym systemie wywiadu strategicznego, stanowi część całej służby wywiadowczej państwa. Zajmuje się on nie tylko czysto wojskowymi, ale także wojskowo-politycznymi i wojskowo-ekonomicznymi zagadnieniami, współdziałając z wywiadem politycznym i ekonomicznym.

Do podstawowych zadań strategicznego wywiadu wojskowego należy: zdobywanie danych o wojskowo-politycznych planach i przedsięwzięciach mobilizacyjnych krajów; określanie ich wojskowego i ekonomicznego potencjału; wykrywanie i wszechstronne badanie składu i zgrupowań sił zbrojnych na TDW oraz studiowanie sztuki wojennej potencjalnego przeciwnika, wykrywanie planowanego charakteru działań wojennych nieprzyjaciela w początkowym okresie wojny; zdobywanie danych o pracach w dziedzinie rozwoju i doskonalenia sprzętu bojowego; zdobywanie informacji i studiowanie materiałów o TDW; studiowanie moralno-politycznego stanu armii i ludności.

Zasadniczymi siłami i środkami wojskowego wywiadu strategicznego są: wywiad agenturalny, legalny zagraniczny aparat wywiadowczy, rozpoznanie radiowe i radiotechniczne, rozpoznanie powietrzne i morskie oraz służba informacyjna studiująca i opracowująca jawną informację państw obcych.

Krótka charakterystyka podstawowych elementów przygotowania sł zbrojnych do wojny, daje obraz ogromu zadań jakie powinny być realizowane w sposób permanentny i kompleksowy, ażeby

państwo /koalicja państwa/ oraz siły zbrojne były w każdej chwili gotowe do prowadzenia działań wojennych.

7. ROLA RODZAJÓW SIŁ ZBROJNYCH WE WSPÓŁCZESNYCH KONFLIKTACH ZBROJNYCH

W różnych okresach historycznych rola poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk, zmieniała się w zasadniczy sposób, co wynikało z panujących poglądów na prowadzenie wojen, bitew i walk oraz możliwości technicznych posiadanych środków walki.

We współczesnych warunkach ostateczne zwycięstwo w wojnie może być osiągnięte wspólnym, zgranym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych, z jednoczesnym widzeniem decydującego znaczenia nowego rodzaju sił zbrojnych jakim są strategiczne wojska rakietowe. Określając znaczenie danego rodzaju sił zbrojnych i wojsk, strategia wojenna uwzględnia przewidywany charakter wojny /globalna czy lokalna, jądrowa, bezjądrowa/, różnorodność teatrów działań wojennych oraz inne czynniki, które mogą rzutować na znaczenie poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

Rozpatrując globalny charakter ewentualnej wojny między dwoma koalicjami światowymi, które dysponują ogromnymi zasobami ludzkimi i potężnym arsenałem wszystkich nowoczesnych środków walki, można określić z dużym prawdopodobieństwem rolę i znaczenie poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

Założenia strategii wojennej podkreślają decydującą rolę w przyszłym konflikcie broni jądrowej, która może być wykorzystywana przez wszystkie rodzaje sił zbrojnych, z jednoczesnym przyznaniem priorytetowego znaczenia nowemu rodzajowi sił zbrojnych jakim są strategiczne wojska rakietowe.

Strategiczne wojska rakietowe /z wyrzutniami międzykontynentalnymi i średniego zasięgu/, przenoszące ładunki jądrowe o ekwiwalencie dziesiątków megaton, są w stanie samodzielnie rozwiązywać zadania o charakterze strategicznym. Szczególnego znaczenia nabierają strategiczne wojska rakietowe w początkowym okresie wojny, ponieważ są one zdolne do wykonania zaskakującego

uderzenia .

Wysoki stopień gotowości bojowej strategicznych wojsk rakietowych, możliwość osiągnięcia każdego punktu na kuli ziemskiej, prawie nieograniczona moc ładunków jądrowych oraz wysoka precyzja uderzeń, uzasadniają wysoką rangę tego rodzaju sił zbrojnych.

Planowe i umiejętne wykorzystanie uderzeń jądrowych strategicznych wojsk rakietowych przez inne rodzaje sił zbrojnych w ramach operacji strategicznych na poszczególnych TDW, w zasadniczy sposób wpływa na wykonanie postawionych zadań.

Rola, zadania, sposób ich wykonania i formy działań pozostałych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk oraz ich możliwości na współczesnym polu bitwy przedstawione są w odrębnych opracowaniach.

8. ZASADNICZE ELEMENTY OPERACJI STRATEGICZNEJ

Jakościowo nowym zjawiskiem w treści współczesnej operacji strategicznej jest to, że porażenie przeciwnika i jego bazy wojenno-ekonomicznej, realizowane jest jednocześnie na całym terytorium TDW przy pomocy broni jądrowej, a zwycięstwo - całkowite rozbicie przeciwnika - osiąga się wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych.

Operacja strategiczna - to uzgodnione działanie wojenne strategicznych wojsk rakietowych, frontów, flot oraz związków operacyjnych innych rodzajów sił zbrojnych, prowadzone według jednolitego planu i pod jednolitym kierownictwem w celu osiągnięcia celu wojny na danym TDW, tj. całkowitego rozbicia przeciwnika, zburzenia jego ekonomiki wojennej, opanowania ważnych obszarów i wytrącenia wrogiej koalicji z wojny.

Konkretna treść operacji strategicznej na TDW będzie zależeć od charakteru wojny i jej początkowego okresu, rodzaju użytej broni oraz skali i stopnia przeciwdziałania nieprzyjaciela.

We współczesnej sytuacji operacja strategiczna może być prowadzona w warunkach:

a/ powszechnej wojny jądrowej w skali operacyjno-taktycznej, tj. wojny ograniczonej nawet do niektórych kierunków, ale która może przekształcić się w globalną wojnę jądrową;

b/ wojny bezjądrowej z przerastaniem jej w ograniczoną, a następnie lub odrazu - w powszechną wojnę jądrową;

c/ wpełzania w wojnę w strefie granicznej z następnym przekształceniem się jej w wojnę ograniczoną lub powszechną wojnę jądrową.

Celem operacji strategicznej jest uzyskanie takiego ostatecznego wyniku działań wojennych, w trakcie których osiągnięte zostanie całkowite rozbicie sił przeciwnika na TDW, unieruchomienie i zburzenie jego ekonomiki, zdezorganizowanie systemu kierownictwa państwowego i opanowanie terytorium TDW, tj. dokonana zostanie zasadnicza zmiana sytuacji polityczno-militarnej na danym TDW.

Cel operacji strategicznej zależy od: celu politycznego państwa /koalicji państw , rozstawienia sił politycznych na arenie międzynarodowej, czynników ekonomicznych, składu zgrupowań sił zbrojnych stron i właściwości wojskowo-geograficznych TDW.

Cel operacji osiąga się w rezultacie wykonania szeregu zadań strategicznych.

Zadaniami w operacji strategicznej mogą być:

a/ rozbicie głównego zgrupowania sił zbrojnych przeciwnika na TDW, a przede wszystkim zniszczenie jego sił zbrojnych;

b/ odparcie operacji przeciwnika w przestrzeni kosmiczno-powietrznej siłami i środkami obrony powietrznej;

c/ unieruchomienie produkcji wojennej i zburzenie lub znaczne osłabienie ekonomiki poszczególnych państw wrogiej koalicji;

d/ zdezorganizowanie systemu kierowania państwem i dowodzenie siłami zbrojnymi na TDW lub na terytorium poszczególnych państw;

e/ opanowanie i utrzymanie ważnych obszarów terytorium przeciwnika.

W zależności od konkretnych warunków sytuacji polityczno-militarnej na TDW, treść i zakres wykonania zadań strategicznych mogą być różne. One zależą od wymagań polityki, stosowanej broni, przeciwdziałania przeciwnika i warunków TDW.

Zadania strategiczne realizowane są - jak już wspomniano - połączonymi wysiłkami zgrupowań wszystkich rodzajów sił zbrojnych, strategicznych sił jądrowych oraz zgrupowaniami poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

Głównym środkiem prowadzenia operacji strategicznej są strategiczne siły jądrowe /związki taktyczne i operacyjne strategicznych wojsk rakietowych, atomowe okręty podwodne-nosiciele rakiet marynarki wojennej, lotnictwo dalekiego zasięgu/ i fronty. Ważną rolę spełniają również wojska obrony powietrznej kraju i siły morskie.

Zasadniczymi elementami składowymi operacji strategicznej są:

a/ Uderzenia jądrowe strategicznych wojsk rakietowych na najważniejsze obiekty przeciwnika na całej głębokości TDW.

b/ Pierwsza i kolejne operacje powietrzne lotnictwa dalekiego zasięgu.

c/ Pierwsza i kolejne operacje frontowe.

d/ Operacje morskie prowadzone samodzielnie lub wspólnie z lotnictwem dalekiego zasięgu celem zniszczenia uderzeniowych zespołów lotniskowców, atomowych okrętów nosicieli rakiet, zburzenia obiektów na wybrzeżu przeciwnika, naruszenia jego komunikacji morskich oraz niedopuszczenia do wysadzenia desantów morskich na wybrzeże.

e/Operacje powietrzno-desantowe.

f/ Działania bojowe wojsk OPK w granicach TDW w celu odparcia pierwszego i kolejnych uderzeń lotnictwa przeciwnika.

Decydującym aktem operacji strategicznej w wojnie jądrowej jest wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego na TDW przez strategiczne siły jądrowe oraz środki jądrowe frontów i marynarki wojennej.

W warunkach wojny jądrowej na danym TDW przy dostatecznych siłach i środkach, można przeprowadzić jedną operację strategiczną. W wojnie prowadzonej w początkowym okresie bez broni jądrowej, operacja strategiczna także powinna być obliczona na całą głębokość teatru, jednak potrzeby w siłach i środkach są znacznie większe, wprowadzane one będą stopniowo oraz czas na osiągnięcie końcowych celów operacji będzie znacznie dłuższy.

Współczesna operacja strategiczna w porównaniu z poprzednimi okresami charakteryzuje się ogromnym rozmachem - tabela 1.

Okresy strategicznej operacji na TDW

Strategiczna operacja na teatrze działań wojennych, podobnie jak wojna w całości, dzielić się może na następujące okresy:

1. Okres działań bezjadrowych treścią którego będą: ograniczone cele polityczne, dążenie do poprawienia politycznych i strategicznych pozycji na teatrze, maksymalne osłabienie środków jądrowych przeciwnika oraz możliwie najszybsze wykonanie

TABELA 1

ROZMACH OPERACJI STRATEGICZNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szerokość pasa natarcia /km/	Głębokość operacji /km/	Czas trwania operacji w dobach	Tempo operacji /km/	Ilość związków oraz sił i środków: Związki oper. takt. OPK	Fronty	marynarki wojennej	armii	dywizji	dział i moźdz. /w tys./	czołgów i dział panc	samolotów /w tys./
Okres poprzedzający drugą wojnę światową	200-450	250	15-25	10-15	-	1	0-1	6-9	50-70	-	-	-
Doświadczenia ważniejszych operacji drugiej wojny światowej	400-900	300-700	25-40	15-30	-	2-4	0-1	15-20	80-180	15-40	2,5-4,0	3,5-8
Dane przyjmowane w latach 1946-1953	600-800	600-700	15-20	25-40	-	2-4	0-1	10-20	60-100	25-35	15-20	2-10
Obecne poglądy	1000-1500	1200-2000	12-15	60-80	kilka	3-5	1-2	10-17	45-90	6-11	10-20	3,5-6,0

stojących przed wojskami zadań. Jednocześnie będzie realizowane mobilizacyjne rozwijanie sił zbrojnych oraz przegrupowywanie odwodów operacyjnych i strategicznych.

2. Okres decydujących działań jądrowych /w konflikcie jądrowym będzie to pierwszy okres/, jest najważniejszym okresem operacji strategicznej a jego treścią jest wykonanie zmasowanych uderzeń jądrowych wszystkimi posiadanymi i gotowymi środkami przenoszenia ładunków jądrowych oraz w ślad za tym zdecydowane natarcie wojsk lądowych przy aktywnym wsparciu lotnictwa i marynarki wojennej.

W okresie tym mogą być osiągnięte zasadnicze cele operacji, czas trwania będzie prawdopodobnie krótki i zakończy się zużyciem podstawowych zapasów ładunków jądrowych oraz jest bardzo możliwa kapitulacja poszczególnych państw.

Tabela 2

Możliwe tempo natarcia w zależności od skuteczności obezwładnienia przeciwnika

Stopień obezwładnienia npla w % / Działanie:	80	60	40	20
W warunkach stosunkowo dogodnych	do 150 km/dobę	100-125 km/dobę	60-80 km/dobę	50 km/dobę
Podczas przekraczania stref skażeń	do 100 km/dobę	60-80 km/dobę	do 50 km/dobę	30-40 km/dobę
W warunkach zniszczenia dróg i mostów	do 70 km/dobę	50 km/dobę	do 50 km/dobę	20-30 km/dobę

3. Okres działań końcowych, treścią którego będzie zniszczenie ocalałych zgrupowań wojsk z wykorzystaniem klasycznych środków walki oraz nieznacznymi ilościami uderzeń jądrowych na najważniejsze obiekty.

Okres ten może trwać stosunkowo długo, na co będzie rzutować likwidacja następstw uderzeń jądrowych, pokonywanie rejonów i stref masowych zniszczeń i skażeń promieniotwórczych oraz organizacja administracji wojskowej na terenach opanowanych.

Przygotowanie operacji strategicznej obejmuje:

- określenie celu operacji;
- wypracowanie ogólnego zamiaru oraz decyzji wychodząc z celów wojny;
- określenie i wydzielenie potrzebnych sił i środków;
- opracowanie planu operacji;
- postawienie zadań dla związków operacyjnych;
- rozwinięcie wojsk na teatrze i organizacja współdziałania;
- zabezpieczenie bojowe operacji;
- opracowanie przedsięwzięć zabezpieczających utrzymanie wysokiej gotowości bojowej zgrupowań sił zbrojnych;
- wszerhstronne materiałowe zabezpieczenie operacji;
- organizacja dowodzenia wojskami.

Wychodząc z tego, że część wyżej wymienionych zagadnień była już poruszona w aspekcie ogólnych założeń strategii wojennej, poniżej zostaną naświetlone tylko niektóre problemy najbardziej charakterystyczne dla strategicznej operacji na TDW.

Planowanie operacji strategicznej realizowane jest przez Sztab Generalny w okresie pokojowym. Szczegółowo opracowuje się pierwsze uderzenie jądrowe na teatrze oraz pierwsze operacje, natomiast następne działania planuje się ramowo w sposób orientacyjny. Decydujące znaczenie ma określenie celów, na które zostaną wykonane uderzenia w ramach pierwszego uderzenia jądrowego oraz kierunek głównego uderzenia na teatrze. Ugrupowanie wojsk własnych, w tej liczbie lotnictwa i artylerii, powinno odpowiadać potrzebom prowadzenia działań bez użycia broni jądrowej. W tym celu opracowywany jest jeden plan operacji strategicznej ujmujący ugrupowanie i działanie wojsk z użyciem i bez użycia broni masowego rażenia.

Kompleksowe zaplanowanie strategicznej operacji na TDW obejmuje plany użycia /oddzielne operacje/ frontów, lotnictwa dalekiego zasięgu, wojsk powietrzno-desantowych oraz marynarki wojennej współdziałającej z wojskami lądowymi /szczególnie wysadzenie desantów morskich/, wszystko to oczywiście z uwzględnieniem pierwszego uderzenia jądrowego w skali globalnej oraz w granicach danego TDW.

Plany wykorzystania frontów obejmują zaplanowanie pierwszego uderzenia jądrowego środkami frontów, zadanie bliższe i dalsze w pierwszej operacji frontowej, sposoby ich wykonania , organizacje współdziałania między frontami, desantami operacyjnymi i marynarką wojenną na kierunku nadmorskim, przegrupowanie drugich rzutów i odwodów frontowych, ramowe opracowanie następnych operacji frontowych oraz zaplanowanie bojowego i materiałowo-technicznego zabezpieczenia. Pierwsze operacje frontowe planuje się na głębokość 500-700 km, przy średnim okresie jej trwania 7-10 dób w wojnie jądrowej i 12-15 dób i więcej bez broni jądrowej.

Lotnictwo dalekiego zasięgu w ramach strategicznej operacji na TDW może przeprowadzić szereg operacji powietrznych, przyczym niezmiernie ważnym problemem jest zgranie uderzeń lotnictwa z rakietowymi uderzeniami jądrowymi.

Planowanie operacji powietrzno-desantowej wymaga dokładnego zgrania oraz wszechstronnego zabezpieczenia,co możliwym jest tylko przy centralnym planowaniu ze strony Sztabu Generalnego.

Działania marynarki wojennej w akwenach mórz przylegających do nadmorskiego kierunku operacyjnego planowane jest na szczeblu Sztabu Generalnego, sztabu marynarki wojennej oraz sztabu frontu działającego na nadmorskim kierunku operacyjnym. Uwzględnić przy tym trzeba wysadzenie desantów morskich i opanowanie wysp, cieśnin z wykorzystaniem sił i środków frontów.

Planowanie działań wojsk OPK obejmuje określenie zadań i zgranie wykorzystania sił i środków wojsk OPK, środków OPL wojsk frontów i marynarki wojennej oraz sił i środków państw sojuszniczych. W planie powinna być przemyślana organizacja jednego systemu OPL w skali całego teatru, w celu skutecznego przykrycia głównych zgrupowań wojsk i obiektów przed uderzeniami

kosmiczno-powietrznymi.

Jak już zaznaczono - zaplanowanie, przygotowanie i wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego, stanowi najważniejszy element operacji strategicznej na TDW. Ogólny sygnał do działania wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk w pierwszym uderzeniu jądrowym, stanowi pierwsza salwa strategicznych wojsk rakietowych. W czasie pierwszego uderzenia w operacji strategicznej na ETDW może być wykonanych około 600-800 uderzeń jądrowych - tabela 3.

Tabela 3

Ilość głównych obiektów przeciwnika obezwładnionych w pierwszym uderzeniu jądrowym na Europejskim TW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Obezwładnia się w pierwszym uderzeniu jądrowym:				
	Ogółem	Strategicznymi uderzeniami		Środkami frontu	
		ilość	%	ilość	%
Operacyjno-taktyczne środki napadu jądrowego	17	6	35	11	65
Lotniska i bazy lotnicze	165	159	96	6	4
Składy środków jądrowych	27	23	85	4	15
Dywizjony rakiet plot	32	28	88	4	12
Dywizyjne i samodzielne brygady	40	16	40	24	60
Punkty dowodzenia, wykrywania i naprowadzania	59	48	77	11	18
Ośrodki przemysłowe i polityczne	207	207	100	-	-
Porty i bazy morskie	71	71	100	-	-
Razem	618	558	90	60	10

Planując pierwsze uderzenie jądrowe należy zapewnić wykonanie go z zaskoczenia, celnie, w krótkim czasie i w sposób elastyczny, aby możliwe było przeplanowanie uderzeń na inne cele. Trudność zgrania pierwszego uderzenia w czasie polega na tym, że czas dolotu środków przenoszenia ładunków jądrowych jest bardzo zróżnicowany - od kilku minut rakiet frontowych, 15-30 minut lotnictwa frontowego, do 30 minut rakiet strategicznych, 3 godzin lotnictwa morskiego i od 3 do 6 godzin lotnictwo dalekiego zasięgu.

W działaniach rozpoczętych środkami konwencjonalnymi, systematycznie określa się cele do uderzeń jądrowych i prowadzi ich rozpoznanie i udokładnia plan pierwszego uderzenia jądrowego /3-4 razy w ciągu doby/.

Uwzględniając ogromną ilość i różnorodność sił i środków uczestniczących w operacji strategicznej na TDW /120-150 dywizji różnego rodzaju/, niezmiernie ważnego znaczenia nabiera organizacja współdziałania. Współdziałanie w strategicznej operacji organizuje się na całą jej głębokość. Dla zrozumienia trudności w organizacji współdziałania można przytoczyć dane o głębokości organizacji współdziałania w pierwszej wojnie światowej - 15 km, w drugiej - do 250 km, a obecnie na całą głębokość rzędu 1500 - 2000 km.

Do głównych przedsięwzięć wykonywanych w ramach organizacji współdziałania należy zaliczyć: dokonanie podziału uderzeń jądrowych pomiędzy rodzaje sił zbrojnych i wojsk, uzgodnienie czasu wykonania uderzeń jądrowych /pierwszego i kolejnych/, uzgodnienie działania wojsk frontu stosownie do czasu wykonywania uderzeń jądrowych, uzgodnienie działania między frontami oraz frontów z rodzajami sił zbrojnych i wojsk.

Najbardziej precyzyjnie organizuje się współdziałanie na okres pierwszegp uderzenia jądrowego, pierwsze operacje frontowe oraz odparcia uderzenia jądrowego przeciwnika.

W operacji strategicznej planowanej bez broni jądrowej, główną rolę w rozbiciu wojsk nieprzyjaciela będą odgrywać uderzenia lotnictwa i wojsk lądowych. Głównym celem organizacji

współdziałania w tym przypadku jest zabezpieczenie zdecydowanej przewagi nad przeciwnikiem na głównych, decydujących kisrunkach, szybkie przejście do natarcia wojsk frontów, pokonanie rubieży obronnych, rozbicie drugich rzutów, podchodzących odwodów i środków przenoszenia broni masowego rażenia, a tym samym uchwycenie strategicznej inicjatywy na TDW.

Prowadzenie operacji strategicznej na TDW w zależności od sytuacji może przebiegać w różny sposób. Wpływ na to może mieć sposób wybuchu wojny, charakter konfliktu zbrojnego, udział poszczegó-lnych państw w ramach bloków itp.

Wychodząc z obecnej sytuacji polityczno-wojskowej w Europie, można pokusić się o nakreślenie następującego /jako wariantu/ przebiegu konfliktu zbrojnego.

Narastające zaostrzenie sytuacji politycznej w skali światowej i w Europie, wprowadzenie stanu podwyższonej a następnie pełnej gotowości bojowej w całych lub określonych częściach sił zbrojnych. Pociąga to za sobą /stopniowo lub w sposób lawinowy/, przedsięwzięcia mobilizacyjne, rozśrodkowanie, poprawę położenia wojsk oraz dziesiątki innych przedsięwzięć zgodnie z dyrektywą operacyjną o gotowości bojowej sił zbrojnych.

Szczególnego znaczenia nabiera w tym okresie operatywne działanie wojsk OPK, rozwinięcie wojsk osłony granicy państwowej oraz zajęcie rejonów wyjściowych przez pierwszy rzut operacyjny wojsk frontów, lotnictwa i marynarki wojennej oraz rozwinięcie wojennego systemu dowodzenia.

Prowokacje i naruszanie granicy państwowej oraz nie budzące wątpliwości przygotowania przeciwnika do agresji, spowodują podjęcie decyzji na szczeblu państwowym /koalicji/ do rozpoczęcia działań wojennych na danym TDW.

Pod osłoną zmasowanych uderzeń lotnictwa frontowego i artylerii, armie i związki taktyczne będące w bezpośredniej styczności i z rejonów położonych w głębi, przystępują do zdecydowanych działań bojowych w ramach bitew granicznych dążąc do rozbicia wojsk przeciwnika w strefie granicznej oraz możliwie najgłębszego przeniknięcia w głąb terytorium nieprzyjaciela.

Stałe śledzenie przygotowań przeciwnika do ewentualnego użycia broni jądrowej, to podstawowy obowiązek dowódców i sztabów wszystkich szczebli. Znając zasady wykorzystania broni jądrowej przez nieprzyjaciela, należy liczyć się z jej użyciem do szczebla taktycznego poprzez operacyjny do skali strategicznej lub też bezpośrednie, masowe użycie przy pomocy wszystkich posiadanych środków przenoszenia broni jądrowej.

Wynik starć granicznych, osiągnięte sukcesy pierwszego rzutu operacyjnego, w sposób decydujący rzutują na dalszy przebieg operacji strategicznej na TDW, wykorzystywanie drugich rzutów operacyjnych, odwodów strategicznych oraz przejście do działań z użyciem broni masowego rażenia.

Bieżąca, kompleksowa ocena sytuacji polityczno-militarnej na teatrze i świecie, rzutuje na decyzje najwyższego kierownictwa polityczno-wojskowego o wykorzystaniu będących w dyspozycji państwa /koalicji/ sił i środków.

Na sygnał Naczelnego Dowództwa, pierwsze wykonują uderzenia strategiczne wojska rakietowe, jednocześnie z nimi lub w krótkim czasie po nich, wykonają uderzenia okręty podwodne wyposażone w jądrowe pociski rakietowe. Przedłużeniem zmasowanego uderzenia będą uderzenia lotnictwa dalekiego zasięgu na cele, które zmieniły swoje położenie w czasie poprzedzającym uderzenie strategicznych wojsk rakietowych.

Wojska rakietowe frontów wykonują uderzenia w miarę osiągania gotowości bojowej, dążąc do jednoczesnego uderzenia ze strategicznymi wojskami rakietowymi. Lotnictwo frontowe wykonuje manewr w celu wyjścia spod uderzenia jądrowego nieprzyjaciela z jednoczesnym udziałem w pierwszym uderzeniu jądrowym według planu.

Stąd wniosek, że start rakiet strategicznych jest sygnałem do odpalenia pozostałych środków rakietowych oraz startu lotnictwa frontowego i dalekiego zasięgu.

Niezmiernie ważnego znaczenia nabierają w tym okresie działania bojowe wojsk obrony powietrznej kraju oraz OPL wojsk, które powinny dążyć w maksymalnym stopniu do odparcia zmasowa-

nych nalotów różnorodnych środków nieprzyjaciela i tym samym dać możliwość wszystkim rodzajom sił zbrojnych rozwijania działań i realizacji planowych zadań.

Zmasowane użycie broni jądrowej zarówno z chwilą rozpoczęcia wojny, jak też w toku jej trwania będzie wymagało wielkiej odporności stanów osobowych sił zbrojnych, a szczególnie dowódców i sztabów wszystkich szczebli, które po zmasowanych uderzeniach własnych i nieprzyjaciela powinny możliwie najszybciej ocenić położenie, zorganizować odpowiednie przedsięwzięcia awaryjno-ratunkowe oraz podjąć decyzje do dalszych działań.

Rozwijaniw operacji strategicznej na teatrze działań wojennych przebiegać może dalej według opracowanych planów lub w mniej czy bardziej zmienionych wariantach. Kardynalną zasadą powinno być stałe dążenie do utrzymania inicjatywy strategicznej z wykorzystaniem wszystkich posiadanych sił i środków, aż do osiągnięcia końcowych celów strategicznej operacji na danym teatrze działań wojennych.

Z a k o ń c z e n i e

Szeroki zakres problemów składających się na treść i zainteresowania strategii wojennej, wskazuje na potrzebę stałego studiowania i rozwijania zagadnień będących przedmiotem badań tej dziedziny nauki wojennej. Jest to obowiązek kadry szczebla centralnego, akademii wojskowych, instytutów naukowych itd., zarówno w aspekcie teoretycznym, jak również praktycznym.

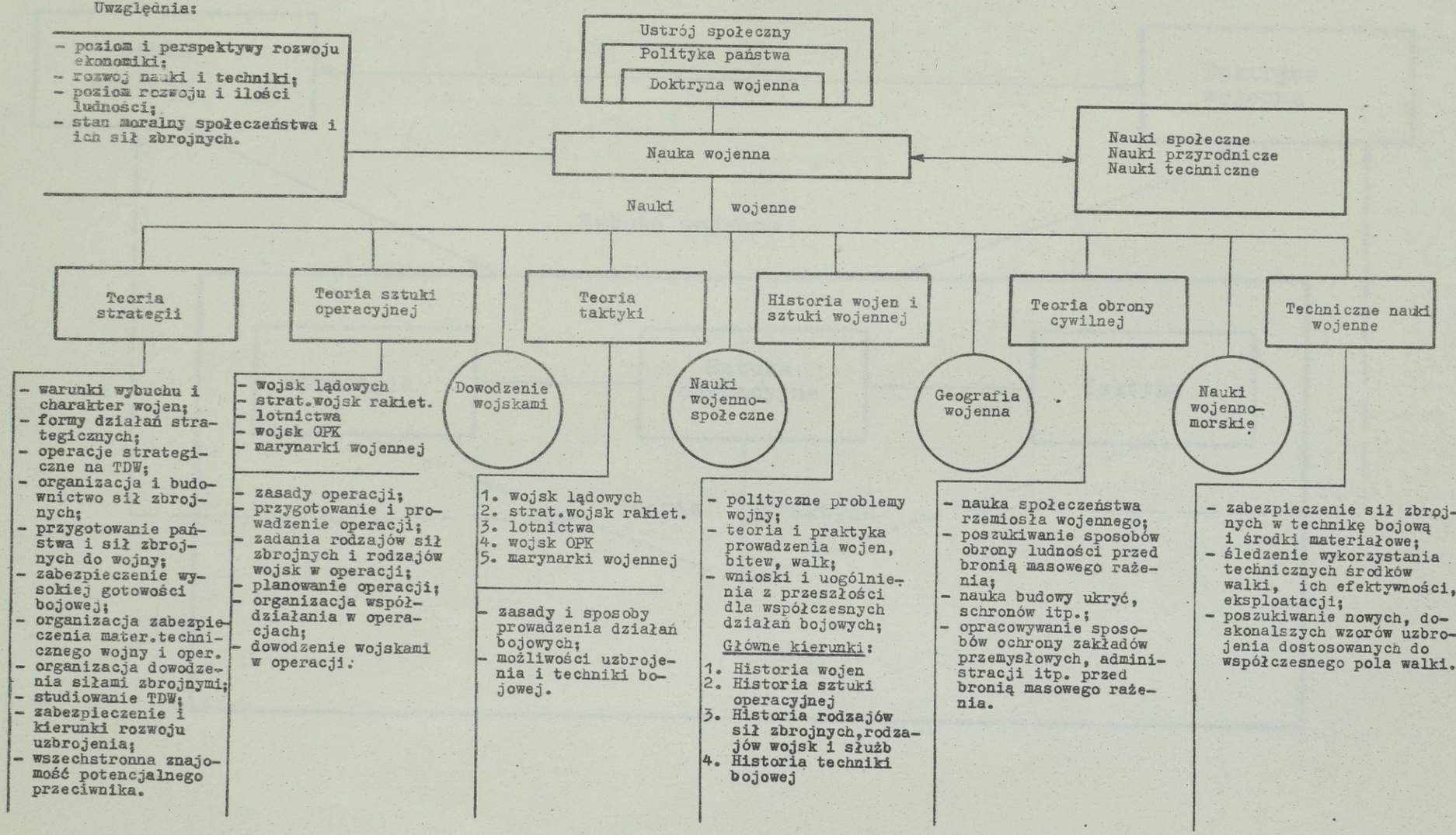
Burzliwe zmiany zachodzące w sytuacji polityczno-militarnej na świecie oraz wszechstronny rozwój nauki wojennej ze szczególnym uwzględnieniem szybkiego rozwoju techniki bojowej, zmusza nas do permanentnego zajmowania się tą problematyką, szukania nowych rozwiązań organizacyjnych i szkoleniowych oraz uwzględniania w planach obronnych państwa. Tylko wówczas będziemy w stanie z powodzeniem zrealizować postawione przed nami zadania obrony nietykalności naszych granic państwowych i zdobyczy ustroju socjalistycznego oraz wnosić należy koalicyjny wkład do obrony całej wspólnoty socjalistycznej przed imperialistyczną agresją.

---oOo---

Pow.Z.I.SG.nr.077.29.01.1971r.

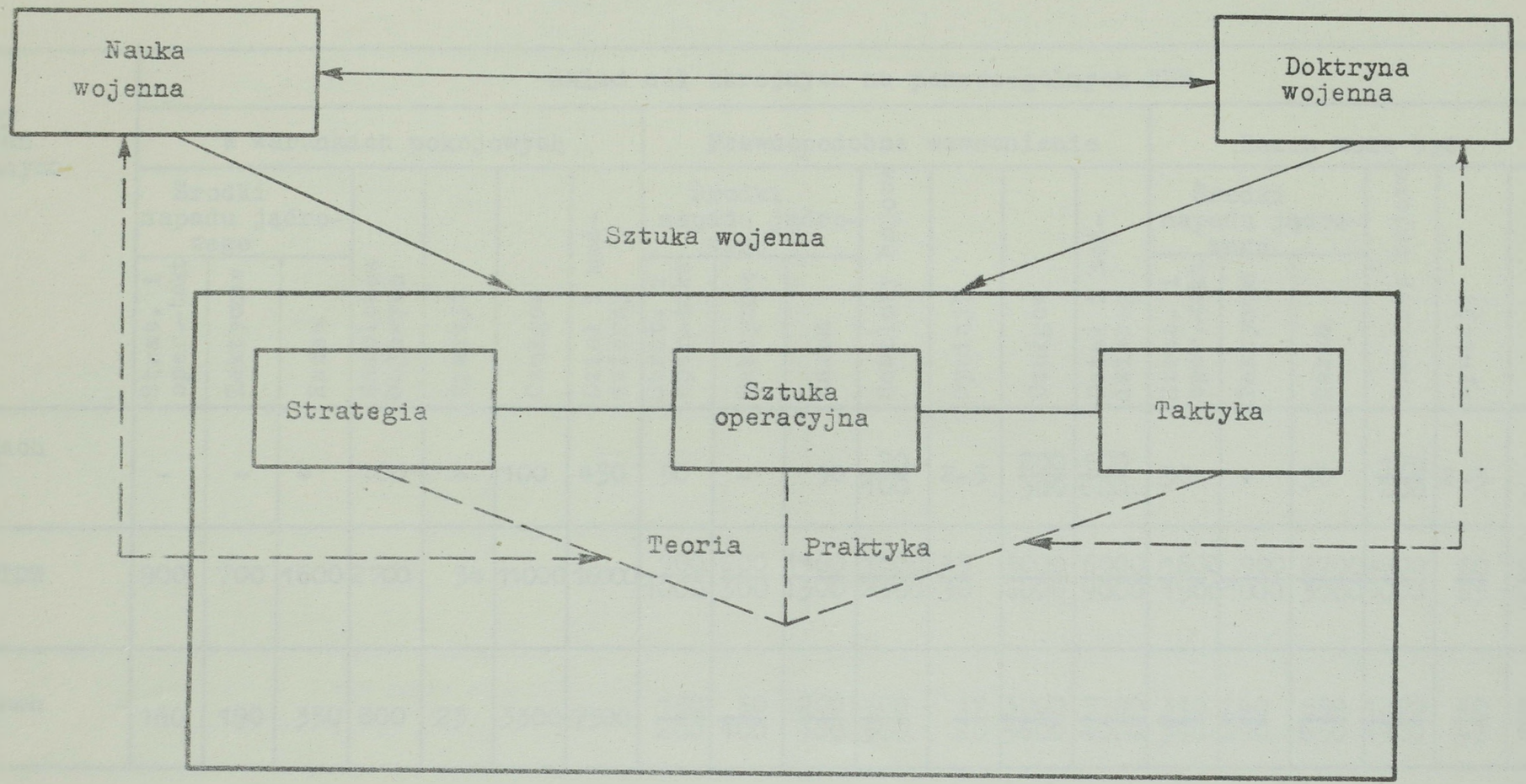
Załącznik 1

STRUKTURA WSPÓŁCZESNEJ NAUKI WOJENNEJ

Załącznik 2

SZTUKA WOJENNA

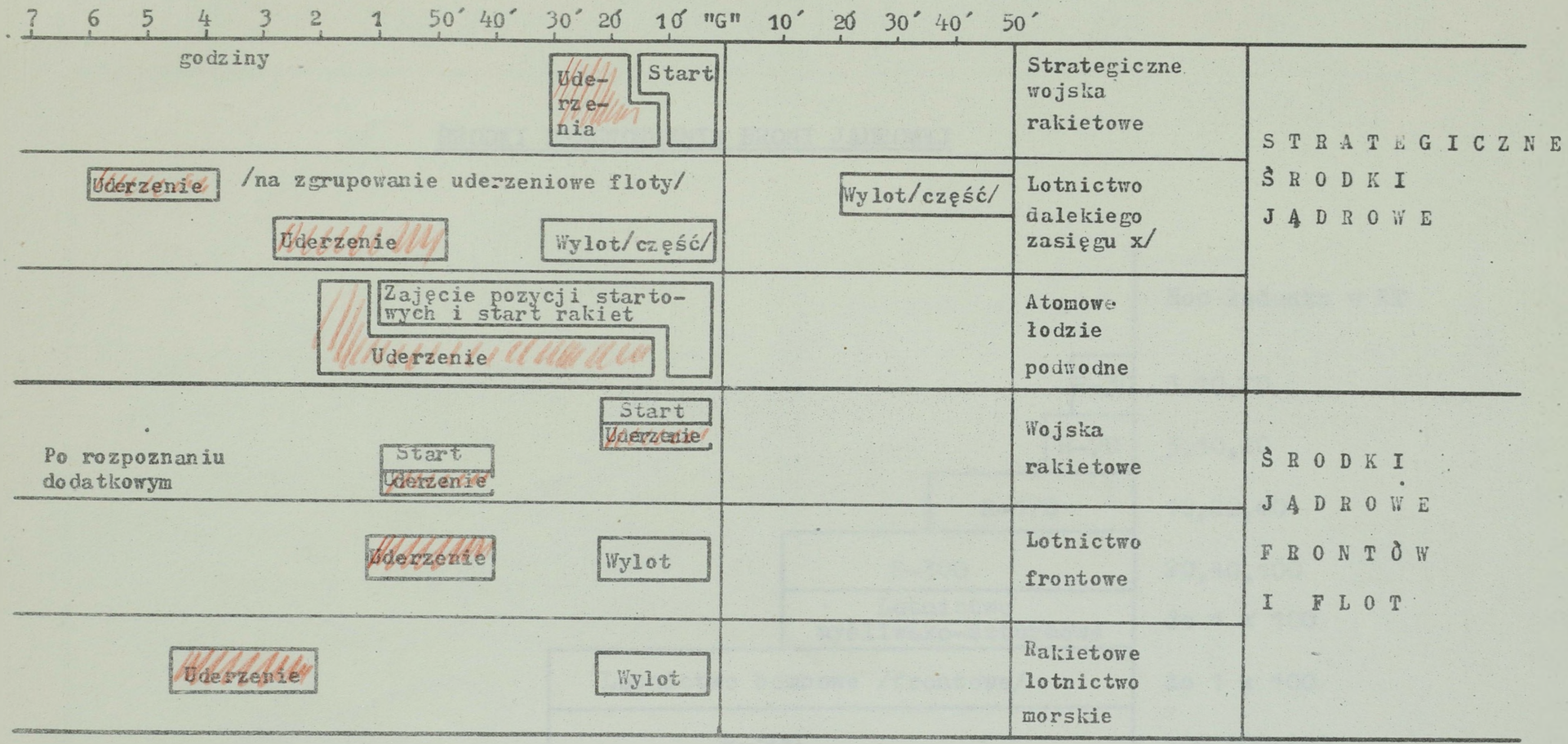
Załącznik 4

SKŁAD SIŁ ZBROJNYCH NATO NA EUROPEJSKIM TW

Teatry działań wojennych	Skład sił zbrojnych na poszczególnych TDW																			
	W warunkach pokojowych							Prawdopodobne wzmocnienie							Razem może być					
	Środki napadu jądrowego			Samolotów bojowych	Dywizji	Czołgów	Dział i moździerzy	Środki napadu jądrowego			Samoloty bojowe	Dywizji	Czołgów	Dział i moździerzy	Środki napadu jądrowego			Samoloty bojowe	Dywizji	Czołgów	Dział i moździerzy
	Strat. i oper.-takt.	Taktyczne	Razem					Strat. i oper.-takt.	Taktyczne	Razem					Strat. i oper.-takt.	Taktyczne	Razem				
Płn-Zach TDW	-	-	-	100	-	100	450	50	-	50	70/100	2-3	200/300	500/600	50	-	50	170/200	2-3	300/400	1000-1100
Zach TDW	900	700	1600	2700	34	11000	16000	900/1000	200/300	1100/1300	1800/2300	25/30	5000/6000	6000/9000	1800/1900	900/1000	2700/3000	4500/5000	60/65	16000/17000	22000/25000
Płd-Zach TDW	160	190	350	800	23	3300	7500	150/200	50/100	200/300	400/500	17/20	3000/3600	3500/4000	310/390	240/290	550/650	1200/1500	40/43	6300/6900	11000/12000

Załącznik 5

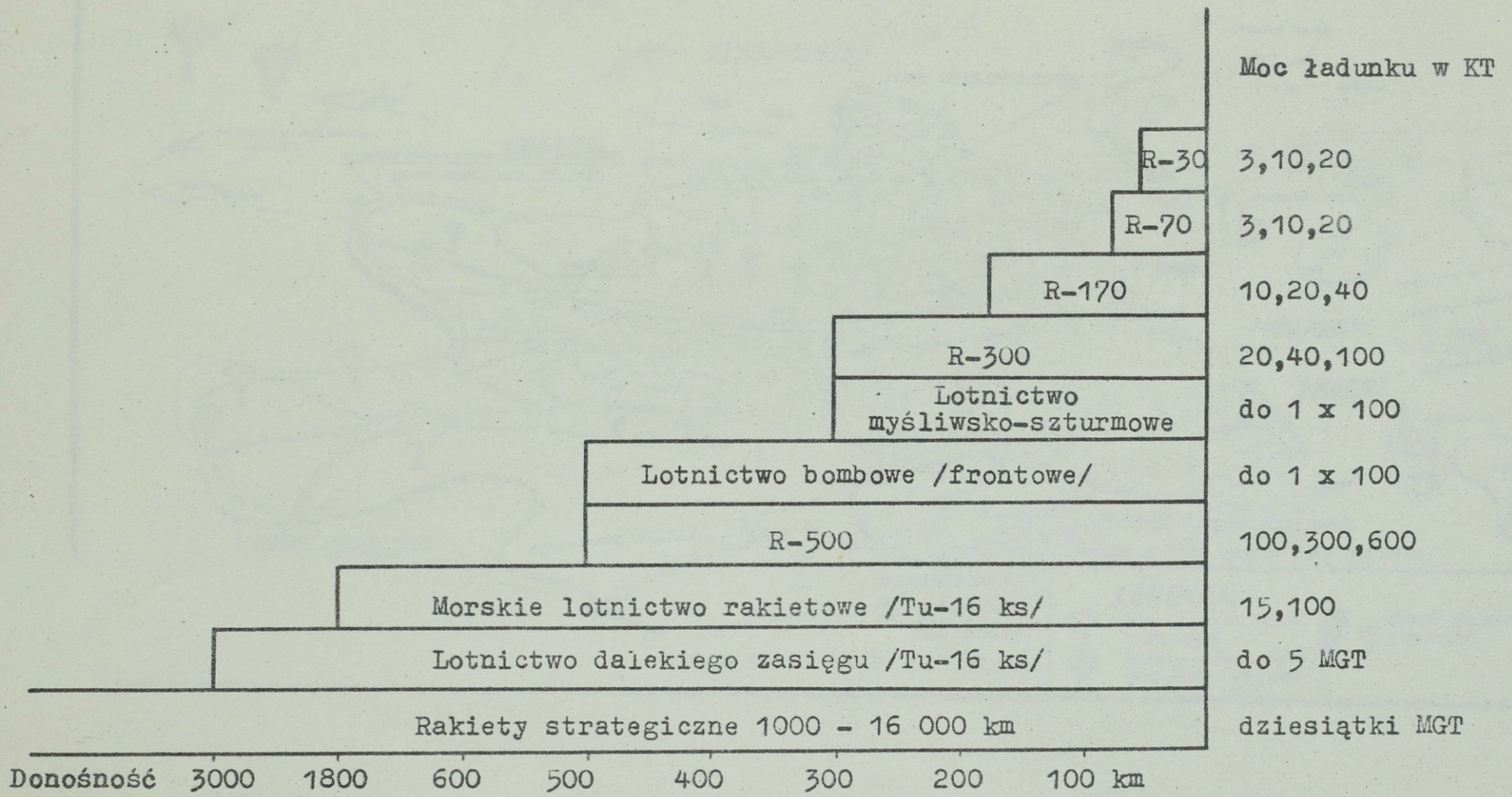
GRAFIK PIERWSZEGO UDERZENIA JĄDROWEGO /wariant/

x/ Czas wylotu i wykonania uderzenia przez poszczególne związki taktyczne lotnictwa dalekiego zasięgu, zależy od rejonu bazowania i odległości do celów ataku.

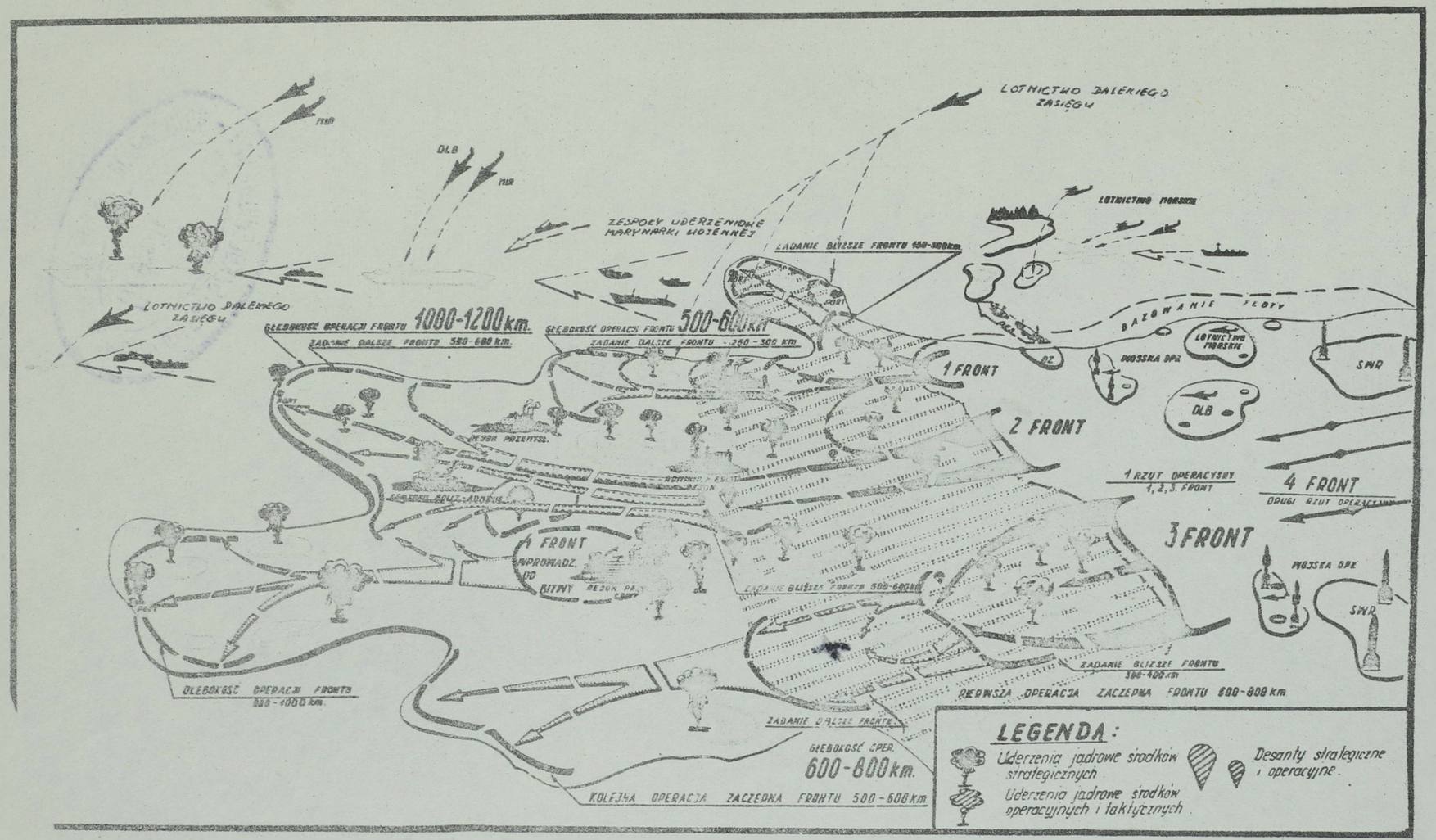
Załącznik 6

ŚRODKI PRZENOSZENIA BRONI JĄDROWEJ

ZAŁĄCZNIK 7

OPERACJA STRATEGICZNA NA TDW

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 37671

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA
Nr ewid.